ل ٢ - ٢٦
فایلی تایبەت بە کۆنگرە

ل ٢٩
تایبەتمەندیەکانی
شەهید صادق شەرەفکەندی

ل ٣٥
لەبارەی سیستمی پەروەردەی
ئایدۆلۆژیک لە وڵاتی ئێران

ل ٤٣
فیدرالیزم وپلورالیزم لە کانادا

ل ٤٩
کاروچالاکی لاوانی دیمۆکرات

ل ٤٦
بەربەستە سەرەکیەکان لەبەردەم
بوونە ئەندامیەتی تورکیا لە
یەکیەتی ئورووپا

لاوان

ژمارە: ٣٥
پائیزی ٢٠٠٩

دەوری دووهەم،ساڵی دەیەم
یەکیەتیی لاوانی دیموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەری دەکا

سەرنووسەر:
عەبدوڵڵا عەبدوڵڵا پوور

بەرگ و مونتاژی ناوەوە :
ئاگری باڵەکی

تایپ:
سەلاح خەلیل بەیگی

بۆ زانیاری زیاتر سەردانی ئەم ماڵپەرە بکەن: www.lawan.com

پەیامی کردنەوەی کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

لە لایەن بەرێز مەنسور سەممار

میوانە بەرێزەکان ... لاوانی تێکۆشەر...

لە کانگای دڵمەوە بە خێرهاتنتان دەکەم و پیرۆزبایی ئەم رۆژە بە شکۆیە لە سەرجەم کیژان و کورانی لاو، ئەندامانی کۆنگرە، میوانە بەرێزەکانو هاوسەنگەرانی رێبازی ئازادی و دێموکراسی و پێشەنگەکانی کۆمەڵگای مەدەنی دەکەم.

کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی لاوان بە پێی نەریت و کارێکی سومبولیک لە کۆنگرەکانی دا هەر جارە داوای لە کەسێک کردووە کۆنگرە بکاتەوە، ئەم کارە سومبولیک و پڕ لە سەروەرییە وەک ئەمەگناسی یا رێز لێنان بووە لەو کەسانەی کە ئەو ئەرکەیان پێ سپێردراوە، هەر لەم سۆنگەیەشەوە بەرێوەبەریی گشتی ئەرکی کردنەوەی ئەم کۆنگرەیان بە من سپاردووە. سپاسی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتی دەکەمو خۆم بە بەختەوەر دەزانم بەوەی کە ئەو شانازییە گەورەیەم پێ بەخشرا. و خۆشحاڵم کە بەڕێوەبەریی یەکیەتیی لاوان رێزی لە تێکۆشانی چەند ساڵەم لە ریزەکانی ئەو رێکخراوەدا گرتووە.

ئەمرۆ بە ئامادە بوونی ئێوەو لەم ساتە لەبیر نەکراوەدا لە بەردەم کادر و پێشمەرگەو خەباتکارانی دێرینی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە خزمەت ئەندامانی کۆنگرە و میوانە بەرێزەکان دا بە سڵاو ناردن بۆ گیانی پاکی شەهیدانی یەکیەتیی لاوان، بە سڵاو لەو لاوە خوێنگەرم و پڕ لە هیوایانە کە سەربەرزانە درووشمی بۆ کورد ژیان و بۆ کورد مردنیان کردۆتە رەمزی سەرکەوتن.

بە سڵاو لەو لاوە بوێرانە کە قەڵەمەکانیان کردۆتە چەکی بەگژداچوونەوە دژ بە کۆماری ئیسلامی ئێران، بە سڵاو لەو لاوانە کە لە پێناو دەستەبەر کردنی مافەکانیان تووشی ئازار و ئەشکەنجە و رۆژە رەشی بووونەتەوە، بە سڵاو لەو دایک و باوکە ژیر و ئازایانەی کە بە رێنوێنی و پشتگیری لە رۆڵەکانیان هەروا کوورەی خەباتیان نێڵ داوە و هەرواش سوورن لە سەر وەدیهێنانی ئاواتە بەرزەکانی نەتەوەی کورد.

کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان دەکەمەوە.

لاوانی بە هەست و نیشتمان پەروەر! دەزانم هەمووتان خۆزگەتان دەخواست کە کۆنگرەی یەکیەتیی

لاوان لە نێو کۆمەڵانی تینوی ئازادی و دیموکراسی خەڵکی کوردستان و بە بەشداری هەزاران کیژ و کوڕی چاو لە ڕێ و ئەویندار ی نیشتمان گیراباو میوانداری دەیانو سەدان ڕێکخراوی تایبەتو هاوشێوەی خۆتان کردباو بە سەدان کەسایەتیی سیاسی، ئەدەبی و نیشتمان پەروەر بەشداری کۆنگرەکانیان کردبایە و جێژنی ئەم ڕۆژە خۆشەتان بە شکۆیەکی تەواوەوە لە یەکێک لە شار یا گوندە دڵڕفێنەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بگرتبایە. هەر چۆنێک بێ ئەو دوور کەوتنەوەیە لە زێد و نیشتمان بە سەر ڕێکخراوی لاوانیش دا سەپاوە، ئەم ڕێکخراوەیە سەرەڕای کەند و کۆسپ و تەنگ و چەڵەمەکانی بەردەم خەبات و بەرەنگاری، هەروا لە سەر ئەرک و ئامانجەکان سوورە و پێی داگر بووە.

هاوڕێیانی خۆشەویست!

لە کاتێک دا کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتیی لاوانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دەبەسترێ کە بەختەوەرانە لە وڵاتی ئێمە دا کەلێن و مەودایەکی زۆر لە نێوان خەڵک و دەسەڵاتی باڵا دەست دا کەوتۆتەوەو داخوازییە جەماوەریی، نەتەوەییو سینفییەکان ڕۆژ لە گەڵ ڕۆژ زیاتر پەرە دەستێنێ و تاکەکانی کۆمەڵگای ئێران چاو نەترسانەتر لە پێشوو بە گژ دیکتاتۆرو سەرەڕۆیەکان دا دەچنەوە و بە ئازایەتییەکی بێ وێنەتر هاتونەتە مەیدان. لە نا پارێزەران و قۆڵەکانی دەسەڵاتیش دا کەلێن و ململانێیەکی بەربڵاو شکڵی گرتووەو پاوان خوازان و کودتاچییەکان بە کوشتن و گرتن و ڕاوەدونان و وەلانانی نەیارەکانیان و خەڵکانی نارازی لە هەوڵی یەکدەست کردن هەوڵی یەکدەست کردنی دەسەڵاتو کپکردنی هەر چەشنە نارەزاتەییەک دان. لە بەرمابەریشدا کۆمەڵانی خەڵکی وەزاڵەهاتوو و بە تایبەت بە هەستێکی ئازایانەو پێداگرتن لە سەر داوا ڕەواکانیان و کۆمەڵێک لە ریفۆرمیستە حکومەتییەکان کە لە ڕاستی دا خۆیان لە گەڵ شەپۆلی بەرینی جەماوەری نارازی خستووە، بە دوای کودتای هەڵبژاردن دا هاتوونەتە سەر شەقام بوێرانە دەنگی نارەزایەتیی خۆیان بە گوێی جیهانیان دا دەدەن و تا ئێستا هەزینە و تێچوویەکی زۆریان لە پێناو ئامانجەکانیان دا داوە، ئەم ورە بەرزییەو ئیرادەی پۆلایینی کۆمەڵانی خەڵکو بە تایبەت توێژی لاو دامو دەزگای سەرکوت و داپڵۆسێنەری وەلەرزە خستووە. بە کورتی لە نێو خۆی وڵات دا بزووتنەوەیەکی سەراسەری مەدەنیانە لە گۆڕێ دایە کە لاوان بزوێنەر و داینەمۆی سەرەکی ئەو بزاوتەنو ئەم خەباتە بێجگە لە ڕێکخستن پێویستی بە دەست گرتن و پشتیوانی کردنی هەموو لایەک هەیە و هەر لەم پێوەندییە دا ئەرکی سەرشانی یەکیەتیی لاوانیشە وەک ڕێکخراوێکی سینفی بە ئەزمون و بە هاندان و ڕێنوێنی کردنی لاوانی کوردستان پاڵپشتییەک بۆ ئەم بزووتنەوە مەدەنیە ڕێک بخا.

بەڕێزان!

لە چەند ڕۆژی رابردوو دا هاوکات لە گەڵ درێژەی نارەزایەتیی خەڵک دژی ڕێژیمی ئیسلامی ئێران یادی ٢٠ ساڵەی نەمر قاسملوو و هاوڕێیانی بەرز ڕاگیرایەوە کە ئەم یاد کردنەوەیە جگە لە حیزب و لایەنە سیاسیەکان، خەڵکی کوردستانیش بە داخستنی دووکان و بازاڕ و نەچوونە دەر لە ماڵەکانیان جارێکی دیکە بە سەرانی ڕێژیمیان کوتوە کە هەر ئەوان بڕیاردەر و بکوژی سەرەکی ئەو ڕێبەرە مەزنەن و بەو هەڵوێستەیان جارێکی تر وەفا و ئەمەکداری خۆیان بۆ قاسملووی هەڵکەوتو پێشان دایەوە.

لە جێی خۆیدایە لەو یادە سەری کرنۆش لە بەرامبەر ئەو کەڵە پیاوە دانەوێنین و ئامۆژگارییەکانی بکەینە وانەو بۆ نەوەکانی دوای خۆمانی بڵێنەوەو بڵێن ئەگەر یەکیەتیی لاوان یادگاری کۆماری کوردستانەو دەستکەوتێکی بە نرخی ئەو کۆمارە بووە ئەوە بیر و هزری قاسملووی شەهید بووە کە بە پشت گرتن و ڕێنوێنی کردنی دروست، شکڵێکی سەردەمیانە بە یەکیەتی لاوان بەخشی و بە بووژانەوەی ئەو یەکیەتیە خەبات و تێکۆشانی لاوانی کوردستانی بە گوڕتر کرد.

”
ئەرکی سەرشانی یەکیەتیی لاوانە وەک ڕێکخراوێکی سینفی بە ئەزمون و بە هاندان و ڕێنوێنی کردنی لاوانی کوردستان پاڵپشتییەک بۆ ئەم بزووتنەوە مەدەنیە ڕێک بخا
“

بەشدارانی بەڕێزی کۆنگرە!!!

چاوەڕوانیم لە کۆنگرە ئەوەیە کە بە چاوێکی کراوە ئاوڕ لەو بزووتنەوە مەدەنی-یەی ئێستای ئێران بدەنەوە و ئەزموونی زیاتر لێ بە دەست بخەن و بە پەیوەندی گرتن بە ڕێکخراوە سینفی و بە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان پێوەندی بە هێز دروست بکەن و کۆنگرە بکەنە مەیدانی بە بەرنامە کردنی بەرنامەکانتان و ڕێبازێکی نوێ و ئەمڕۆییانە بۆ ئێستای ڕێکخراوەکەتان دیاری بکەن؟

سەرکەوتنی کۆنگرەتان بۆ بەئاوات دەخوازم و هیواو ئومێدی ژیانێکی بەختەوەرانە بۆ سەرجەم لاوانی کوردستان.

■

راپۆرتی سیاسی پەسەندکراوی کۆنگرەی پێنجەمی
یەکیەتیی لاوانی دێمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

ئەندامانی بەرێزی کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتی لاوان!
لاوانی خۆشەویست!

هەروەک هەمووان دەزانین یەکیەتیی لاوانی دێمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان، بە پێی خاڵێک کە لە بەرنامە و پێڕەوی خۆیدا گونجاندوویەتی، لە نێوان ماوەی هەر دوو ساڵ جارێکدا کۆنگرە، واتە بەرزترین ئۆرگانی خۆی پێک دێنێ. بۆ ئەم مەبەستەش بە پێی کاتی ئاسایی واتە تێپەڕبوونی دوو ساڵی پڕ بە سەر پێکهاتنی کۆنگرەی چوارەم (گەلاوێژی ١٣٨٦) لە گەلاوێژی ١٣٨٨دا یەکیەتیی لاوان هەوڵ دەدا پێنجەمین کۆنگرەی خۆی پێک بێنێ. لە ماوەی ئەو دوو ساڵەدا گەلێک رووداوی جۆراوجۆر لە ئاستی جیهان، ناوچە، ئێران و کوردستان دا روویانداوە کە باسکردن و ئاماژە پێکردنیان بە درێژایی ئەم راپۆرتە و هەروەها رۆڵ و کاریگەریی لاوان لەو رووداوانەدا بە پێویست دەزانین. هەرچەندە ماوەی دوو ساڵ لە رووی کاتەوە ماوەیەکی هێندە زۆر نیە، بەڵام هەر لەو ماوە کورتەش دا کۆمەڵێک رووداوی زۆر گرینگی پەیوەندیدار بە نەتەوەی کوردەوە روویانداوە کە لە مێژووی ئەم نەتەوەدا بێ وێنە بوون. سرووشتییە کە راپۆرتی پێشنیاری سیاسی رێکخراوێکی وەک یەکیەتی لاوانیش بە گرینگی دان بە پرسی نەتەوەیی، بابەتەکانی پەیوەندیدار بە لاوان دەکاتە هەوێنی سەرەکی راپۆرتەکە.

دۆخی جیهان بە گشتی:
بێگومان ناتوانین لێکدانەوەیەکی ورد و دروستمان لە سەر رووداوەکانی جیهان لە ماوەی دوو ساڵی نێوان ١٣٨٦ تا ١٣٨٨ هەبێ، ئەگەر ئاورێکی هەرچەند کورتیش بێ لە رووداوەکانی چەند ساڵی پێشووتر نەدەینەوە کە کاریگەرییان لە سەر رووداوەکانی ئەم ماوەیەش هەبووە. یەکێک لە گەورەترین و بەرچاوترین دیاردەکانی ئەم چەند ساڵەی رابردوو کە زۆرتر خۆی لە نزیک بە دە ساڵ لەمەوبەرەوە تا ئێستاش دەرخستوە دیاردەی تیرۆریزمی نێودەوڵەتی بووە کە لە ئاستێکی زۆر مەترسیدار و بەرین دا پەرەی ساند و کاریگەری بەرچاوی لە سەر چۆنییەتی و چییەتی سیاسەتی وڵاتانی دنیادا هەبووە و دەسەڵاتدارانی چەند وڵاتێکی وەک ئێران بۆ پاراستنی بەرژەوەندییەکانیان بواریان بۆ خۆشکردوە و پەرەیان پێداوە و لە بەرامبەر ئەم دیاردەیە بەرژەوەندی و ئاسایشی گەلێک وڵاتی دیکەشی خستۆتە مەترسییەوە. هەر لە سەرەتای دەستپێکی سەدەی ٢١دا یەکێک لە رووداوە گرنگە مێژووییەکانی جیهان کە بە رووداوی ١١ سێپتامبر ناسرا روویدا کە دنیای بە سەر دوو جەمسەری «دژی تیرۆریزم» بە ئالاهەڵگری ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی و «لایەنگری تیرۆریزم» بە ئالاهەڵگری چەند وڵاتێک کە بە تەوەری سەرەکی ئاژاوەگێڕی و فیتنە ناسران دابەش کرا، ئێرانیش یەکێک لەوان بوو. لە پاش ئەم دابەشبوونە، بە هێزی نیزامی دوو دەوڵەتی تالیبان لە ئەفغانستان و بەعس لە عێراق لە لایەن ئەمریکا و هاوپەیمانانییەوە هێرشیان کرایە سەر و دواجاریش ئەم دوو دەوڵەتە رووخان و دەسەڵاتێکی خەڵکیان لە جێگە دامەزرا. هەرچەندە بە رواڵەت زەبرێکی گەورە و کاریگەر لە سەرچاوەی تیرۆریزم درا، بەڵام دەستی رەشی تیرۆریزم بە درێژایی ئەم چەند ساڵە بەردەوام بووە لە کوشت و بڕ و تۆقاندن و نواندنی توندو تیژی و بەداخەوە هەزاران کەسی مەدەنی و سیڤیل بوونەتە قوربانی و ئەمە دەردەخا کە سەرەڕای هەموو هەوڵەکان بۆ خاشەبڕکردنی تیرۆریزم هێشتا ئەم دیاردە قێزەونە یەکێکە لە گەورەترین مەترسییەکان بۆ سەر کۆمەڵگای مرۆڤایەتی و ئاسایشی نێودەوڵەتی .

کۆمەڵێک دیاردە و قەیرانی بەرچاوی دیکە کە زۆر کاریگەریی نێگەتیڤ و کێشەخوڵقێنی لە سەر کۆمەڵگای مرۆڤایەتی بە گشتی و توێژی لاوان بە تایبەتی داناوە لەم ماوەیەدا زیاتر پەرەیان سەندوە و پەلوپۆیان هاویشتووە، لەوانە: بێکاری، هەژاری، ئێعتیاد، ئایدز، قەیرانی گرانی و هەڵاوسانی کەم وێنەی ئابووری، هەڕەشەی دەوڵەتی، پیسبوونی ژینگە، نەبوونی داهاتێکی گونجاو، پێشێلکرانی مافی مرۆڤ بە رادەیەکی بەرچاو، شەڕ و کۆمەڵکوژی، سەرکوتی ئازادیخوازی و بزووتنەوە کۆمەڵایەتی، نەتەوەیی و مەدەنییەکان و.. برسییەتی و بێکاری و نەبوونی داهاتێکی گونجاو بۆ دابین کردنی بژێوی ئاسایی ژیان باڵی بە سەر زۆربەی وڵاتانی دنیادا کێشاوە و بە تایبەتی دوای قووڵبوونەوەی قەیرانی ئابووری جیهانی لەم چەند مانگەی دواییدا دەبینین کە رۆژانە ژیانی زۆر مرۆڤ و لەو نێوەدا ژیانی توێژی هەژار و بە تایبەتی منداڵانی برسی زیاتر کەوتۆتە بەر مەترسییەوە. ئێستا کە قەیرانی هەڵاوسانی ئابووری جیهانی بەشێکی زۆر لە وڵاتانی پێشکەوتووی دنیای گرتۆتەوە و کاریگەری زۆر خراپی لە سەر دۆخی خەڵکی ئاسایی هەم لەم وڵاتانەدا و هەم لە وڵاتانی دیکەی دنیادا دانا کە رێژەی هەژاری و دەستکورتی و برسێتی لە جیهان دا زیاتر بردە سەر و لە زۆر شوێن دا باری ژیانی خەڵکی نەدار و بێ دەرەتانی تا ئاستی قەیران بردوە.

لە ماوەی ئەم دوو ساڵەی رابردوودا سەرەڕای هەوڵی هەموو لایەنەی ئاشتیخوازەکانی دنیا، هێشتاش ئاشتی و تەنایی لە بەشێکی بەرچاوی دنیادا سەقامگیر نەبووە و شەڕ و پێکدادانی لایەنەکانی دژ بە یەکتری جیا لەوەی گیانی بەشێکی بەرچاو لە شەڕکەرانی لایەنە ناکۆکەکان دەگرێ، دەبێتە هۆی

”

دەستی رەشی تیرۆریزم بە درێژایی ئەم چەند ساڵەی رابردوو بەردەوام بووە لە کوشت و بڕ و تۆقاندن و نواندنی توندو تیژی و بەداخەوە هەزاران کەسی مەدەنی و سیڤیل بوونەتە قوربانی ، یەکێکە لە گەورەترین مەترسییەکان بۆ سەر کۆمەڵگای مرۆڤایەتی و ئاسایشی نێودەوڵەتی

“

کوشتن، بێ سەروشوێن بوون، ئاوارەیی و تێکچوونی باری دەروونی و ژیانی ئاسایی خەڵکی بێلایەن و بێ تاوانیش. پرسێکی دیکە کە لەو ماوەیەدا زیاتر لە پێشوو گرینگی پێدراوە پرسی پێشێلکردنی مافی مرۆڤە کە ئەمڕۆکە بۆتە پرسێکی دەوڵەتی و جیهانی و هەر لەم سۆنگەیەوە لایەنگران و پارێزەرانی مافی مرۆڤ بە بەردەوامی چاودێری ئەو وڵات و لایەنانە دەکەن کە مافی مرۆڤ لە بەرچاو ناگرن و بە توندی ئیدانەی کردەوە دژە مرۆییەکانیان دەکەن کە لە بەشەکانی دواتردا زیاتر دەپڕژێینە سەری.

بەڕێزان!

لەم نێوەدا ئاوڕدانەوە لە دیاردەی بێکاری کە سەرچاوەی زۆر دیاردەی دزێوی وەک تووشبوون بە ماددە هۆشبەرەکان، گەندەڵی کۆمەڵایەتی و ئابوورییە و تەنانەت کاریگەریی نێگەتیڤ و زۆرخراپی لە سەر هەموو توێژەکانی کۆمەڵگا بە تایبەتی لاوان داناوە پێویستە ئاوڕی جیددی و بابەتییانەی لێ بدرێتەوە. هەروەها دیاردەیەکی گرینگی دیکەی نێوان ئەم دوو ساڵە پیسبوونی زیاتری ژینگەیە کە بەداخەوە شوێنی خراپی لە سەر گەرمبوون و پیسبوونی بەردەوامی زەویدا هەبووە و هەیە و لەم چەند ساڵەی دواییدا بەردەوام وەک مەترسیەکی گرینگ بۆ سەر ژیانی مرۆڤ باسی لێوە دەکرێ.

دۆخی ڕێژیمی ئیسلامی ئێران لە ئاستی جیهان دا:

یەکێک لەو وڵاتانەی لە ماوەی دوو کۆنگرەی چوار و پێنجی یەکیەتیی لاوان دا لە ئاستی جیهان دا، لە قووڵترکردنەوە و خوڵقاندنی زۆر پێشهات و قەیرانی ناوچەیی و جیهانیدا دەستی باڵای هەبووە وڵاتی ئێران بوو. هەر لە هاوینی ساڵی ١٣٨٦ بەملاوە ڕێژیمی ئیسلامی ئێران بە پێی ئەو ڕۆڵەی لە سیاسەت و ئاسایشی جیهانیدا دەیگێڕێ وەک یەکێک لەو وڵاتانەی کە مەترسی جیددییان بۆ جیهان هەیە ناسرا و هەر لەو ماوەش دا زۆر جار لە لایەن بەرپرسانی بەرزی ئەو ڕێژیمەوە هەڕەشە لە سەر وڵاتێک یان ئەمنییەت و ئاسایشی وڵات یان ناوچەگەلێک لە جیهان کرا کە ئەوەش هەڵوێستی ناڕازی یەکدەستی وڵاتانی ناوچە و جیهان و بە تایبەتی ڕۆژئاوایی و لە سەرووی هەموویانەوە وڵاتی ئەمریکای بە دواوە بووە خولقانی ئەم دۆخەش کاریگەری هەبوو لە سەر باری ئابووری و کۆمەڵایەتی دانیشتوانی وڵاتی ئێران و بە گشتی دۆخی ژیانی ئاسایی خەڵکی لە ئێران دا بەرەو دۆخێکی نالەبارتر برد. لە لایەک هەڵاوسان چووە سەر و لە لایەکی دیکەوە ڕێژیم هەوڵەکانی خۆی بۆ بەهێزبوون و پڕچەکترکردن و یەک دەست کردنی زیاتری خۆی چڕتر کردەوە و لەم پێوەندییەدا گوڕ و تینی زیاتری بەخشی بە پڕۆژەی پیتاندنی ئۆرانیۆم بە مەبەستی بەرهەمهێنانی چەکی ناوکی، بە شێوەیەک کە چەندین جار لە لایەن کاربەدەستانی ڕێژیمەوە هەواڵ و ڕاپۆرتی جێی مەترسی لە پێشکەوتنی پێوەندیدار بە وزەی ناوکی خرایەڕوو. ئەم دۆخە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر ئاڵۆز دەبوو و ڕۆژئاواش کە ڕێگای دیپلۆماسی بۆ دەستهەڵگرتن و ڕاوەستان و تەنانەت ڕوونکردنەوەی زیاتری ڕێژیم لەم بارەوە گرتبوە بەر نەک هیچ سوودێکی نەبوو، بەڵکوو ڕێژیم ئەو شێوازە ڕووبەڕووبوونەوەیەی بە هەلێک زانی بۆ کڕینی کاتی زیاتر بۆ زۆرتر پەرەپێدانی هەوڵەکانی خۆی لەم بارەوە. هەروەک ئاماژەمان پێکرد ئەم جۆرە سیاسەتەی کە سەرانی ڕێژیم گرتوویانەتە بەر کاریگەری زۆر خراپی لە سەر باری ئابووری و کۆمەڵایەتی خەڵکی ئێران بە گشتی و یەک لەوان گەلی کورد لە وڵاتی ئێران دا دادەنا. بەداخەوە بە هۆی زیاتر زەقبوونەوە و بە گرینگتر زانینی پرسی ناوکی لە ئێران دا، پرسی پێشێل کردنی مافی مرۆڤ لەو وڵاتە و سەرکوتی جیابیران، ئازادیخوازان و بزووتنەوە نەتەوایەتی و کۆمەڵایەتی و مەدەنییەکان کەمتر کەوتە بەر سرنجی وڵاتانی جیهان و بە تایبەت خۆراوا و بەم پێیەش ڕێژیم زیاتر هەلی سەرکوت و ئێعدام و قۆڵبەست کردنی بۆ ڕەخسا. بە گشتی پرسی پێشێل کردنی مافی مرۆڤ تەنیا لە چوارچێوەی دەرکردنی بڕیارنامە یان بەیاننامەیەکی مەحکوومکردن دا ماوەتەوە و مەسەلەی ناوکی ئێران دەرەتانی ئەوەی نەداوە کە ئەو پرسە وەک پێویست کاریگەری لە سەر دیپلۆماسی وڵاتانی ڕۆژئاوا دانێ. ئەم پرسانە و لە سەرووی هەموویانەوە سیاسەتی سەرکوت و پێشێل کردنی مافی مرۆڤ لەم ماوەدا لە ئێران بەرادەیەک زۆر بووە کە ڕێژیمی ئیسلامی وەک یەکێک لە سەرەکیترین وڵاتانی دنیا لە باری پێشێلکردنی مافی مرۆڤ و سەرکوتی ئازادیخوازان و زیندانێکی گەورە بۆ جیابیران لە جیهان دا ناسراوە و چەندین جار بە شێوەی جۆراوجۆر لە ڕێگای ڕێکخراو و لایەنی جۆراوجۆرەوە مەحکووم کرا.

لە پاش هەڵبژاردنی سەرۆک کۆماری لە وڵاتی ئەمریکادا تاڕادەیەک سیاسەتی جیهانی بەرامبەر ڕێژیمی ئیسلامی ئێران گۆڕانی بە سەرداهات و هەوڵ بۆ پەیوەندیگرتن و دانوستان لەگەڵ ئەم ڕێژیمە بە ڕوونی وەبەرچاو دەکەوت. تاڕادەیەک کە سەرۆک کۆماری ئەمریکا تایبەتی بە بۆنەی نەورۆزەوە پیرۆزبایی بۆ خەڵکی ئێران نارد و چەندین جار لە ڕێگای جۆراوجۆرەوە هەوڵی پەیوەندیگرتن بە مەبەستی وتووێژی بێ هیچ پێشمەرجێکی لەگەڵ ڕێژیمی ئیسلامی هێنایە گۆڕێ. لە جۆزەردانی ئەمساڵدا هەڵبژاردنی خولی دەیەمی سەرۆک کۆماری لە ڕێژیمی ئیسلامیدا هاتەگۆڕێ و پاش بەشدارییەکی بێوێنەی خەڵکی ئێران، پارێزەرانی نیزام بە زەوت و دزینی دەنگی زۆرینەی خەڵک، کودەتایەکی ئارامیان ڕێک خست کە لەگەڵ ناڕەزایەتی بەرین و بێوێنەی خەڵکی ئێران لە زۆربەی شوێنە جۆراوجۆر و شارە گەورەکان دا ڕووبەڕووبۆوە. بە جۆرێک کە زۆرێک لە پسپۆڕانی سیاسی جیهان ئەم کارەی دەسەڵاتدارانی سەرەوەی ڕێژیم و لە

سەرووی هەموویانەوە وەلی فەقیهیان بە کودەتا و دزی دەنگی دەنگدەران ناساند و هەڵوێستی خەڵکی ئێرانیان بە راپەڕینێکی ئاشتیانەی ریفۆرمیستانە و مەدەنی ناودێر دەکرد. ئەم شەپۆلە لە نارەزایەتی و دەنگ هەڵبرینە بێوێنە و مەزنەی کۆمەڵانی خەڵکی ئێران، سەرەتا لە پێتەختی ئێران واتە لە شاری تارانەوە سەری هەڵدا و دواتر و بەخێرایی شارەگەورەکانی دیکەی ئێران و بەشێک لە شارەکانی کوردستانی تەنییەوە، کە مخابن لەگەڵ سەرکوتی بێبەزەییانە و درندانەی هێزە نیزامی و سەرکوتکەرە تایبەتییەکانی رێژیم بەرەورووبۆوە.
ساختەکاری و فرت و فێڵ بۆ دانانەوەی ئەحمەدی نەژاد وەک سەرۆک کۆماری هەوێنی یەکەمین نارەزایەتی خەڵکی نارازی بوو کە لە لایەن دەسەڵاتدارانی رێژیمەوە وەک «درک و داڵ » یان «سەرسەری»، «بەرەڵا»، «بێکەس و کار»، «تێکدەر»و «سیخوڕی وڵاتانی دوژمنی کۆماری ئیسلامی».. ناوزەد کران. ئەم هەڵوێستەی رێژیم پانتایی نارەزایەتییەکانی بەرینتر و قووڵتر کردەوە کە تا ئاستی لەقبوونی کۆڵەکەکانی رێژیم و هاتنە ژێر پرسیاری ویلایەتی فەقیە چوو و پەرچەکرداری سەرکوتیش لە لایەن رێژیمەوە بەرینتر و بێزەییانەتر و بە بەرنامەتر ئەنجامدا.
بۆ وێنە هەر لە یەکەمین رۆژەکاندا بە مەبەستی سەرکوت و کپ کردنی دەنگی نارەزایەتییەکان هەموو رۆژنامەوان و هەواڵنێرە سەربەخۆکانی ئێرانیان کپ کرد و بیانییەکانیان لە وڵات وەدەرنا.
بەو حاڵەش خەڵکی وەزاڵەهاتوو کۆڵیان نەدا و لەم نێوەدا لاوانی بوێر و ئازا جێی رۆژنامەوان و هەواڵنێرەکانیان گرتەوە و بە سەدان گرتە و دێکۆمێنتیان لە چۆنییەتی بەڕێوەچوون و سەرکوتی نارەزایەتییەکان خستە بەرچاوی رای گشتی جیهانی و بەمجۆرە فیلم و دۆکیۆمێنتەکانی چۆنییەتی بەڕێوەچوونی پرۆژەی نگریس و پڕ لە شەرمەزاری و نائینسانی سەرکوتی رێژیم دنیای هەژاند و رۆژ لە دوای رۆژ هەڵوێستی وڵاتانی جیهان و بە تایبەتی رۆژئاوای بەرامبەر بەم رێژیمە گۆڕی، بە جۆرێک کە چەندین جار لە لایەن ناوەند و لایەن و دەوڵەتی جۆراوجۆرەوە ئەو هەڵوێستەی رێژیم مەحکووم کرا و لە بەرامبەردا رێژیم هەموو نارەزایەتییەکی بە «دەستێوەردانی دوژمنانی نیزام» ناوزەد کرد و دەرکەوت لەم نێوەدا رێژیم لە هەمووان زیاتر بەرۆکی وڵاتی بریتانیای گرت و بە دەرکردنی چەند دیپلۆماتی بریتانیایی و گرتنی کارمەندانی خۆوڵاتی باڵوێزی بریتانیا لە تاران پەیوەندی نێوان ئەم دوو وڵاتە ئاڵۆز و گرژتر بووە و هەر ئەوەش لە باتی پیرۆزبایی بە بۆنەی ئەم خولەی هەڵبژاردن، نارەزایەتی جیهانی و بە تایبەتی رۆژئاوایی بۆ رێژیم و سەرۆک کۆمارەکەی بە دیاری هێنا.
ئەگەر خەڵکی ئێران بە بەشداری بێوێنەیان لە پرۆسەی هەڵبژاردنی سەرۆک کۆماریدا جارێکی دیکەش «نا»یان بە قوڵی پاوانخواز و دەست و پێوەندەکانی خامنەیی گوت، لە پاش کودەتای ٢٢ی جۆزەردانەوە بەشێکی هەرە زۆری وڵاتانی دنیاش بە بێدەنگی خۆیان «نا»یەکی بێوێنەیان بە کوودەتاچییەکان و دەسەڵاتدارانی ئەم رێژیمە گوت. بێگومان ئەم کوودەتایە و دواتر نارەزایەتی گەلانی ئێران کە کاردانەوەی جیهانیشی بەدوای خۆیدا هێنا کۆمەڵێک دەرەنجامی دەبێ کە هەموویان کاریگەرییان لە سەر وڵاتەکەمان بە گشتی و لەو نێوەدا توێژی لاوان دەبێ کە ناکرێ سەرنجیان نەدرێتێ. نابێ ئەوەشمان لەبیر بچێ کە کۆڵەکەی سەرەکیی راپەڕین و دەربڕینی نارەزایەتی سەبارەت بە کودەتای ٢٢ی جۆزەردان، لاوان بوون.
وا چاوەڕوان دەکرێ لە داهاتووش دا هەر ئەم هێزە دەتوانێ گۆڕانی زۆر جیددی بۆ وڵاتەکەمان بێنێتە گۆڕێ کە لەم نێوەدا پێویستە یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان، وەک یەکێک لە رێکخراوە بە ئەزموون و دەروەستەکانی وڵاتەکەمان، لەم بوارەدا رۆڵی ئەکتیڤ و بەرچاو بگێڕێ کە ئەوەش بەستراوەتەوە بە دارشتن و گرتنەبەری بەرنامە و پلانێکی گونجاو بۆ رێکخراوەکەمان ئەم ئەرکەش

”

پسپۆڕانی سیاسی جیهان ئەم کارەی دەسەڵاتدارانی سەرەوەی رێژیم و لە سەرووی هەموویانەوە وەلی فەقیهیان بە کودەتا و دزی دەنگی دەنگدەران ناساند و هەڵوێستی خەڵکی ئێرانیان بە راپەڕینێکی ئاشتیانەی ریفۆرمیستانە و مەدەنی ناودێر دەکرد

“

پێویسته له بەرزترین ئۆرگانی ئەم رێکخراوه واته له کۆنگرەدا دارێژرێ. بێگومان سەرکەوتنی کۆنگرە بە گشتی و دارشتنی رێباز و بەرنامەیەک بە تایبەتی لە کۆنگرەدا بە هەوڵ و بەشداری دڵسۆزانەی نوێنەرانی کۆنگرەوە گرێ دراوە.

رەوشی مافی مرۆڤ لە ئێران دا:

بە هۆی گرینگی ئەم پرسە بە درێژایی ئەم راپۆرتە هەوڵ دەدرێ دۆخی مافی مرۆڤ لە وڵاتی ئێران دا گرینگی تایبەتی پێ بدرێ. وەزعی مافی مرۆڤ لە ئێران دا هێندە خراپە کە بەشێکی زۆر لە وڵاتانی دنیا لەم سۆنگەوە تووڕەیی خۆیان بە رێژیمی ئیسلامی ئێران دەربڕن. لە هەموو ماوەی تەمەنی ٣٠ ساڵەی رێژیمی ئیسلامی بە سەدان جار لەم پەیوەندییەدا لە لایەن ناوەندەکانی چاوەدێری مافی مرۆڤی جیهانی و حیزب و لایەن و تەنانەت دەوڵەتانەوە نیگەرانی سەبارەت بە وەزعی مافی مرۆڤ لە ئێران دا خراوەتەڕوو و رێژیمی ئیسلامیدا ئێران بە بێ گوێدان بەم مەحکوومکردن و نیگەرانییە، رۆژ لە دوای رۆژ ژیانی لە خەڵکی ئێران بە گشتی و بە تایبەتی جیابیران و رووناکبیران و ئازادیخوازن تاڵتر کردوە. سیاسەتی سەرکوت و پێشێل کردنی مافی مرۆڤ لەم ماوەدا لە ئێران بەرادەیەک زۆر بووە کە رێژیمی ئیسلامی وەک یەکێک لە نالەبارترین وڵاتانی دنیا لە پێشێلکردنی مافی مرۆڤ و سەرکوتی ئازادیخوازان و زیندانێکی گەورە بۆ جیابیران لە جیهان دا ناسراوە.

لە باری ئایدیۆلۆژی و سیاسییەوە رێژیمی ئیسلامی ئێران، جیا لەوەی خەڵکی جیهانی بە سەر دوو بەشی دۆست و دوژمن دا دابەش کردوە، کۆمەڵگای نێوخۆی ئێرانیشی بە گشتی بە پێی بەرژەوەندییەکانی خۆی و بە تایبەتی بە مەبەستی مانەوەی خۆی بە هەر شێوەیەک بێ دابەش کردوە. هەر کەس کە تەنانەت بچووکترین نارەزایەتی بەرامبەر بەم رێژیمە لا دەردەکەوێ بە توندترین شێوە سەرکوت دەکرێ. ئەم کارەش لە لای رێژیم لە کپ کردن و دەستەمۆکردنەوە شێوازەکانی دەگۆڕێ و تا ئاستی بە دڕندانەترین شێوە کوشتن و لەنێو بردنیش هەڵدەکشێ. لایەنێکی دیکەی روانگەی دەسەڵاتدارانی رێژیم لە وڵات دا لەوەدا خۆی دەردەخا کە تەنانەت وەک کەرەستە و ئامرازێک بۆ رەوایی پێدان و مانەوەی خۆی کەڵک لە حەشیمەتی خەڵکی ئێران وەردەگرێ. بۆ وێنە لە بۆنەی تایبەتی ئایینیدا هەستی ئایینی دەقۆزنەوە، زۆر جار خەڵکی ئێران لە مەسەلە جۆراوجۆرەکان دا رووبەڕووی هێرشی نارەزایییەتییە دەوڵەتییەکان دەکەن و لە رێگای جۆراوجۆرەوە کار بۆ خراپ تێگەیاندنی خەڵک لە واقعی مەسەلەکان دەکرێ، رێژەی بەشداری خەڵکیان لە هەڵبژاردنەکان دا تەنیا بۆ رەواییدان بە خۆیان و خۆبادان بە بەرچاوی دنیاوە دەوێ. هیچ نیگەرانییەکیان لەوە نیە کە شەڕی خوێناوی و ماڵوێرانکەر تووشی خەڵکی ئێران ببێ، هەر وەک ئەزموون دەریخستووە کە شەڕی هەشت ساڵەی نێوان ئێران و ئێراقیان هەر بەم خەڵکە چەوساوە و وەزاڵەهاتووە خوێناویتر کرد.

سەبارت بە ئازادی مەدەنی و تەنانەت ژیانی ئاسایی و تایبەتی و تاکەکەسیش رێژیم کۆمەڵێک رێوشوێنی داناوە کە نەک ناکرێ سەر پێچییان لا بکرێ بەڵکوو دەقاودەق رەچاو نەکردنیشیان سزای زۆر توندی لا دەکەوێتەوە، لە راستیدا ئەمە دیوی پراکیتکی و بەڕێوەبردنی ئەم پۆلێنەکردنە ناسەردەمییانەیە کە رێژیم دەست لە شێوە و چۆنییەتی جل و بەرگ و خۆراک و کار و کاسپی و بە گشتی ژیانی ئاسایی خەڵک وەردەدا. ئازادییەکانی کۆمەڵ و تاکەکەسی بەرتەسک کردۆتەوە. پەیوەندی نێوان لاوانی سنووردار کردوە و کەلێنێکی گەورەی خستۆتە نێوان کیژان و کوڕانی وڵاتەوە. ژیان لە وڵاتی ئێران دا لە ژێر سێبەری ئەم دەسەڵاتە بناژۆخوازەدا بە تەواوی مانا دوورە لە مافی سەرەتایی مرۆڤێکی ئاسایی ئەم سەردەمە.

لە ماوەی دوو ساڵی رابردوودا رێژەی دەستبەسەرکران و زیندانی کران و

„
لە باری ئایدیۆلۆژی و سیاسییەوە رێژیمی ئیسلامی ئێران، جیا لەوەی خەڵکی جیهانی بە سەر دوو بەشی دۆست و دوژمن دا دابەش کردوە، کۆمەڵگای نێوخۆی ئێرانیشی بە گشتی بە پێی بەرژەوەندییەکانی خۆی و بە تایبەتی بە مەبەستی مانەوەی خۆی بە هەر شێوەیەک بێ دابەش کردوە
“

ئیعدام و توند و تیژی نواندن دژی جیابیران بە رادەیەکی بەرچاو بەرز بۆتەوە. هەر لە پێوەندییەدا ڕێژیم کەشێکی پڕ لە ترس و نیگەرانی بۆ ئازادیخوازان و چالاکانی مەدەنی و یاسایی و سیاسی لە سەرانسەری ئێران و بە تایبەتی کوردستان پێکهێناوە. ساڵی رابردوو رێژەی دەستبەسەرکران و دیاریکردنی سزای ئێعدام بۆ چالاکانی کورد نارەزایەتی نێوخۆیی و جیهانی بە دواوە بوو. هەڵسووکەوتی خراپ و ئەشکەنجەدان و رەوشی خراپی زیندانیان لە ئێران بەرادەیەک زۆرە کە نیگەرانی و تووڕەیی ناوەندەکانی مافی مرۆڤی پێکهێناوە. هەر لەم پێوەندییەدا بەشێکی بەرچاو لە زیندانیانی چالاکی مەدەنی و سیاسی کورد لە زیندانەکانی ڕێژیم لە کوردستان بە مەبەستی نارەزایەتی دەربرین لە رەوشی چالاکانی سیاسی لە زیندان دا مانگرتنێکی بێوێنەیان گرت کە رەنگدانەوەی جیهانی هەبوو. لە پاش نارەزایەتی خەڵکی ئێران دژی کوودەتای ٢٢ی جۆزەردان رێژەی دەستبەسەرکران و سەرکوت و پێشێلکردنی مافی مرۆڤ لە ئێران دا بە رادەیەکی بەرچاو زیاتر بووە و دۆخی گرتن و سەرکوت هەر ئێستاش بەردەوامە.

دۆخی لاوان لە ئاستی جیهانیدا:

بێگومان دۆخی لاوان لە شوێن و وڵاتە جۆراوجۆرەکانی جیهان دا وەک یەک نیە و شوێنێکەوە بۆ شوێنێک و لە وڵاتێکەوە بۆ وڵاتێکی دیکە دەگۆڕدرێ، بەڵام لە هێندێک لایەنەوە لاوان لە هەموو شوێنەکانی دنیا رۆڵ و پێگە و کاریگەری و تەنانەت چارەنووسی هاوبەش و لێکچوویان هەیە. رەوتی بێوچان و تیژتیپەڕی پێشکەوتن لە بوارە جۆراوجۆرەکان دا لە هەموو شوێنێکی ئەم جیهانە کە یەکێکە لەو لایەنانەی دەکرێ وەک خاڵێکی هاوبەش بۆ لاوان سەیری بکرێ، دەوری بەرچاوی لاوانی بەخۆوە دیوە. لە وڵاتانی پێشکەوتوودا لاوان وەک توێژێکی زۆر چالاک و بەرهەمهێنەری پێشکەوتنی زیاتر بەشداری دەکەن و لە وڵاتانی تازەپێگەیشتوو یان دواکەوتوودا لاوان لە هەموو توێژەکانی دیکە زیاتر ئامادەیە بۆ گونجان لەگەڵ دیاردە مۆدێرن و ئەمڕۆییەکانی جیهان. پێشکەوتنی سات لە دوای سات لە هەموو بوارەکان دا وای لە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی کردوە کە جیهان بچووکتر بکاتەوە و مرۆڤ لە بەرامبەر هەموو شوێنێکی ئەم جیهانەدا هەڵوێست و هۆشیاری تایبەتی هەبێ کە ئەم بچووکبوونەوە و بەجیهانیبوونەش کاریگەری بەرچاوی لە سەر لاوان هەبووە. سرووشتی ئاسایی ئەم دیاردەیەش پێویستییەکی گرینگمان دەخاتە بەردەم کە بریتییە لەوەی کە لاوان پێویستە لەم دەرفەتە کەڵک وەربگرن و هەنگاوی جیدی و لێبڕاوانە بۆ خۆگونجاندن و تێکەڵبوون بەم رەوتە بەسوود و سەردەمییە هەڵێننەوە. لێرەدا بە پێویستی دەزانین کە ئاماژە بکەین بە یەکێک لەو رووداوە گرینگانەی کە لەو ماوەدا لە ئاستی کوردستان دا روویدا کە ئەویش هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی وڵاتی تورکیا بوو کە حیزبی د، ت، پ وەک حیزبێکی کوردستانی بەشداری لەو هەڵبژاردنانەدا کرد و توانی دەنگێکی بەرچاو وەدەست بێنێ. بەخۆشییەوە لەم ئەزموونە پڕ دەسکەوتەدا لاوانی ئاگا و بەهەستی کورد رۆڵێکی چالاک و کارایان لە سەرخستنی ئەو پرۆسەیەدا گێڕا کە بەختەوەرانە ئەو پرۆسەیە دەتوانێ لە ئێستا و لە داهاتوودا کاریگەری لە سەر پرسی کورد لە هەموو بەشەکانی دیکە دابنێ و گوڕ و تینی زیاتر بە بەئاکام گەیشتنی خەباتی نەتەوەی کورد ببەخشێ.

لاوان لە ژێر دەسەڵاتی ڕێژیمی ئیسلامی ئێران دا:

دەسەڵاتی ئیسلامی لە ئێران لە پاش هاتنە سەرکاری توێژی لاوانی کردە دەستەچیلەی ئاوری شەڕێکی ماڵوێرانکەری هەشت ساڵە لەگەڵ وڵاتی ئێراق دا کە بە هەزاران لاو لەم شەڕە ماڵوێرانکەرەدا گیانیان لە دەست دا. هەر لەو سەردەمەدا لە ژێر ناوی «شۆڕشی فەرهەنگی» زانکۆ و ناوەندەکانی

”

رەوتی بێوچان و تیژتیپەڕی پێشکەوتن لە بوارە جۆراوجۆرەکان دا لە هەموو شوێنێکی ئەم جیهانە کە یەکێکە لەو لایەنانەی دەکرێ وەک خاڵێکی هاوبەش بۆ لاوان سەیری بکرێ، دەوری بەرچاوی لاوانی بەخۆوە دیوە

“

فێربوون و پەروەردەکردن لە ئێرانی بە پێی سیاسەت و بەرژەوەندی خۆی پالاوت و دواتریش بە تێکەڵکێشکردنی ناسەردەمییانەی ناوەندە ئایینییەکان بە ناوەندەکانی ئاکادیمی و پەروەردەیی و گرینگیدانی زیاتر بە ناوەندەکانی فێربوونی ئایینی و پاڵاوتنی لاوان بۆ دەرچوون بۆ زانکۆکان، جیاوازی دانان لە نێوان کچان و کوڕان، دەستێوەردان لە ژیانی ئاسایی خەڵک و دانانی چەندین ناوەند و شوێنی بە ناو پارێزەری ئەخلاق و خوورەوشتی ئینسانی، سەپاندنی فەرهەنگێکی یەکدەست، دیاریکردنی چۆنییەتی ژیان بۆ خەڵک هەر لە بواری سیاسییەوە تا دەگاتە تەنانەت لەبەرکردنی جل و بەرگ، ژیانیان لە خەڵکی ئێران حەرام کرد و کەشێکی پڕ لە خەفەقان و دواکەوتووییان بە سەر کۆمەڵگای ئێراندا زاڵ کرد کە لە هەموو توێژێک زیاتر بەرۆکی لاوانی گرتەوە.
کۆمەڵگای ئێران یەکێکە لەو کۆمەڵگایانەی کە بە کۆمەڵگایەکی لاو پێناسە دەکرێ، زۆربەی ئامارەکان بۆمان دەردەخەن کە بەشێکی بەرچاو لە پێکهاتەی وڵاتی ئێران لە توێژی لاو پێکهاتووە کە نێونجی تەمەنیان لە ١٥ ساڵ تا ٣٠ ساڵە توانای کارکردن و کارامەبوونیان هەیە. ئەم تایبەتمەندییە بۆ کۆمەڵگای ئێران تایبەتمەندییەکی یەکجار باشە کە بەداخەوە ئێستا بە هۆی نەبوونی سیاسەتێکی گونجاو و لەبار بۆتە گرفتێکی گەورە و مەترسیدار لە وڵاتی ئێران دا کە ئاستی بێکاری بە ڕادەیەکی زۆر بردۆتە سەر و هەر ئەم دیاردەیەش بۆتە هەوێنی سەرهەڵدانی زۆر مەترسی و دیاردەی دزێوی دیکە کە جێی نیگەرانین. بەرزبوونەوەی ئاستی خوێندن و هۆشیاری لاوان و گرتنەبەری ڕەوتی هەرچی زۆرتری پێشکەوتنخوازی و بەجیهانیبوون لە نێو توێژی لاوان دا وەک دیاردەیەکی گرینگ سەرنجی دەدرێتێ. توێژی لاوان لە وڵاتی ئێران دا چالاکترین توێژین بۆ دژایەتی کردن لەگەڵ کۆنەپەرستی و سیاسەتەکانی دژەلاوانەی ڕێژیمی ئیسلامی لە ئێران. نابێ ئەوەشمان لە بیر بچێ کە ڕێژیمیش بۆ مانەوەی خۆی هەموو هەوڵێک دەدا کە لە لایەک بەرەی دژبەرانی خۆی لەم توێژەدا لاواز بکا و لە لایەکی دیکەوە هەوڵ دەدا کە هەر لەم توێژە هێزی سەرکوتکەر و شەڕکەر بۆ خۆی درووست بکا. لە وڵاتی ئێران دا توێژی لاوان بەرامبەر بە زۆربەی دیاردە باش یان خراپەکان دژکردەوەی جێی سەرنجیان هەیە و لە هێندێک بواردا ئەکتیڤبوونیان بۆ دیاردە دزێو و ناشیرینەکان جێی نیگەرانین و تێکەڵبوونیان بە دیاردە گونجاو و پێویستەکان جێی دڵخۆشی و هومێدن. لە ڕاستیدا لەم ڕێژیمەدا توێژی لاوانیش وەک زۆرێک لە توێژەکانی دیکە پێناسەی تایبەت بە خۆی بۆ کراوە و بە شێوەی جۆراوجۆر دابەش کراوە. ئەو بەشە لە لاوان کە بە جۆرێک لەگەڵ ڕێژیمە کەمترین کێشەی بۆ نایەتە پێش و زۆر ئیمتیازی دەوڵەتی لەباری هەیە و بە گشتی ئەوەی لەگەڵ ڕێژیم نیە سەرەڕای بێ بەش بوون لە زۆر ئیمتیاز تەنانەت بە ناو و ناتۆرەی ناشیرین دابەش کراون و بەناشیرینترین شێوە هەڵسووکەوتیان لەگەڵ دەکرێ. ئاشکرایە کە بەشێکی بەرچاو لە لاوانی جیابیر و ئازادیخوازانەی کە فریوی فێڵ و هەوڵەکانی ڕێژیم ناخۆن و ناکەونە داوی ئەم ڕێژیمەوە، ڕۆژانە هەموو هەوڵێکیان دەخەنەگەڕ بۆ گۆڕان و یان چاکسازی کە بە تاوانی «سەرەسەری»، «تێکدەر»، «دژی خودا»، «دژ بە ئازادی و ئاسایشی وڵات»، «دژی نیزام و ویلایەتی فەقیە» و.. تووشی چارەنووسی سەرکوت، دەستبەرسەرکران، ئەتککردن و سووک کردن، بێ سەرو شوێن کردن، ئێعدام و هەموو ئەو شێوازانەی کە ڕێژیم بۆ سەرکوتکردنی نارەزایەتییەکان دەیانگرێتە بەر دەبنەوە.

لاوان و بزووتنەوە نەتەوایەتی و کۆمەڵایەتییەکان:

لاوان لە ڕەوتی ناڕەزایەتی دژ بە ڕێژیمی ئیسلامی لە ئێران دا کە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر پەرەگرتن و بەهێزتربوون دایە ڕۆڵی سەرەکیان هەیە. بەشێکی بەرچاو لەم ڕەوتە کە بە بزووتنەوەیەکی نەتەوایەتی و کۆمەڵایەتی پێناسە دەکرێ، تێکەڵە بە ویست و داخوازی نەتەوەکانی بن دەستی ئەم ڕێژیمە و بەشێکی دیکەی ئەم ناڕەزایەتییانە لە کۆمەڵێک ویست و داخوازی سەرتاسەرییەوە سەرچاوە دەگرێ. ڕاستی ئەوەیە کە وڵاتی ئێران چوارچێوەیەکی جوگرافیایی قەراردادیە کە لە شەش نەتەوەی سەرەکی و کۆمەڵێکی زۆر کەمینەی جۆراوجۆری دیکە پێک هاتووە. هەر ئەم ڕاستییەش بە درێژایی مێژوو لە لایەن دەسەڵاتدارانی وڵاتی ئێرانی هەوڵی حەشاردان و حاشاکردنی بۆ دراوە و هەر لەم ڕەهەندەشەوە بزووتنەوەی نەتەوایەتی لە وڵاتی ئێران دا و بە تایبەتی بزووتنەوەی نەتەوەیی گەلی کورد لە چوارچێوەی ئێران دا بە شێوەی جۆراوجۆر تاوانبار کراوە و هەوڵی سەرکوتکردنی دراوە، بەڵام ئەمڕۆکە هەموو نەتەوەکانی پێکهاتەی وڵاتی ئێران، زیاتر لە هەمیشە هۆشیاری نەتەوەییان بەرز بۆتەوە و زیاتر لە هەموو کاتێک هەوڵ دەدەن شووناسی نەتەوەیی خۆیان بپارێزن کە لاوان لە هەموو نەتەوە جۆراوجۆرەکانی پێکهاتەی ئێران دا ڕۆڵی بەرچاویان لەم هۆشیاربوونەوەیە و شووناسپارێزییەدا گێڕاوە. هەر لەو ڕەهەندەشەوە نەتەوەکانی پێکهێنەری وڵاتی ئێران باس لە ئێرانێکی دیمۆکراتیکی ئازاد بە مافی وەک یەک و هاوبەش بۆ هەموو پێکهاتە نەتەوەییە جۆراوجۆرەکانی ناو وڵاتی ئێران دا دەکەن، بەو واتایە کە بزووتنەوەی نەتەوایەتی تێکەڵ بووە بە بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی و سەرتاسەری لە ئێران دا. بە گشتی گەلی کورد وەک یەکێک لە نەتەوەکانی پێکهاتەی وڵاتی ئێران، مێژوویەکی چەندین ساڵەی خەبات بۆ دەستەبەرکردنی ویست و

فایلی تایبەت بە کۆنگرە

داخوازییەکانی خۆی تۆمار کردوە. هەر ئەم خەباتەش لە یەکەمین ڕۆژەکانی هاتنە سەرکاری ڕێژیمی ئیسلامی ئێران، دوژمنایەتییەکی بێ وێنە و لەبڕان نەهاتووی لە لای کاربەدەستانی ڕێژیم درووست کرد کە ڕێژیم بۆ سەرکوتکردنی ئەم خەباتە ڕەوایە دەستی لە هیچ جەنایەتێک نەبواردوە. هەربۆیەش بە گشتی لاوی کورد، بەرادەیەکی زۆر بەرچاوتر لە لاوانی دیکەی چوارچێوەی ئێرانی بن دەست دا لەگەڵ سەرکوت و سیاسەتی نامرۆڤانە بەرەوڕوو بۆتەوە. پێویستە ئاماژە بەوە بدەین کە گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا بە درێژەدانی بێ پسانەوە و لێبڕاوانە لە خەبات بۆ وەدیهاتنی ویست و داخوازییەکانیان، ڕێژیمی ئیسلامی ئێرانیان لەوە دڵنیا کردوە کە تا وەدیهاتنی ماف و ویستە ڕەواکانیان لەم پێناوەدا شێلگیرانە درێژە بە خەبات دەدەن. هەر ئەوەش وای لە کۆماری ئیسلامی کردوە کە نامرۆڤانە و بێبەزییانەترین سیاسەت و هەڵسووکەوت بەرامبەر بە لاوانی کورد لە وڵاتی ئێران دا بگرێتە بەر.

لەم چەند ساڵەی دواییدا بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی و خوێندکاری لە ئێران دا شێوەیەکی تازەی بەخۆوە گرتووە و لە شێوەی ناڕەزایەتی مەدەنی، ئاشتیخوازانە، دامەزراندن و پەرەپێدانی ڕێکخراوە سینفییەکان و نافەرمانی مەدەنی وەک مانگرتن، دەست لە کارکێشانەوە و.. خۆی دەردەخا کە لەم بوارەش دا لاوان ڕۆڵی بەرچاو و ئەکتیڤیان هەبووە. لەم نێوەدا خاڵێکی زۆر جێی سەرنج ئەوەیە کە سەرەڕای هەموو ئەو لەمپەر و ئاستەنگ و هەڵاواردنەی کە کۆماری ئیسلامی بۆ کچان و ژنانی داناوە، بەشداری کچان و ژنانی لاو لەم بزووتنەوە نەتەوایەتی و کۆمەڵایەتی و مەدەنی و ناڕەزایەتییانەدا ڕۆڵێکی بەرچاویان بووە کە وڵامێکی پڕ بە پێستی بەو ڕوانگە و سیاسەتی بەکەمگرتنی ژنان و هەڵاواردن و سنووردانانە لە ڕێژیمی ئیسلامی ئێران دا داوەتەوە کە ژنان لە بۆ مافە سەرەتاییەکانی مرۆڤێکی ئازاد و ئاسایی بێبەش کراون. بێگومان ئەم بەشدارییە بەرینەی کچان و ژنان لە سەرکەوتنە بەرچاوەکانیان لە ماوەی چەند ساڵی ڕابردووەوە سەرچاوە دەگرێ. بە پێی ئاماژەکان دەرکەوتووە کە زیاتر لە ٨٨٪ ژنانی وڵاتی ئێران خوێندەوارن و هەروەها ڕێژەی دەرچووانی کیژان بۆ خوێندنی باڵا بە بەراورد لەگەڵ ڕێژەی کوڕان لە ساڵانی پێشوو زیاتر بووە. بەڵام سەرەڕای ئەوەش نرخی بێکاری بەڕادەیەکی بەرچاو لە نرخی بێکاری پیاوان زیاترە، هەربۆیەش نرخی بەشداری ژنان بە بەراورد لەگەڵ پیاوان زۆر لە ئاستێکی نزم دایە کە ریشەکانی ئەم دیاردەیەش دەگەڕێتەوە بۆ دەسەڵاتی سیاسی زاڵ و یاسای بنەڕەتی وڵات، کەمکردنەوەی فرەچەشنی کار بۆ ژنان، بەرتەسک کردنەوەی کاری تایبەت بە ژنان و کولتووری کۆمەڵگا و خۆبەکەمگرتن و خۆلاوازدیتنی ژنانە.

دامەزرانی سەدان ڕێکخراوی سەربەخۆ و چالاکییان لە بوارە جۆراوجۆرەکان دا، دەست لە کێشانەوەی هەزاران کرێکار یان کارمەندی دەوڵەتی، بڵاوکردنەوەی چەندین بڵاوکراوە کە هەڵگری ویستێکی کۆمەڵایەتی، نەتەوەیی یان مەدەنی بوون و زاڵبوونی دیسکۆرسی پڕ لە ڕەخنە لە دۆخی زاڵی هەنووکەیی لە ئێران، هاتنە سەر شەقامەکان و ڕێپێوانە مەدەنییەکان و ڕۆڵی بەرچاوی لاوان و بەتایبەتی لەو نێوەش دا خوێندکاران لە نموونە بەرچاوەکانی بزووتنەوەی کۆمەڵایەتی و مەدەنی لە ماوەی ئەم چەند ساڵەدا بووە کە هەڵدەگرێ زۆر لەوە زیاتر باسیان لە سەر بکرێ و ڕۆڵی لاوان تێیاندا دیاری و ڕوون بکرێتەوە.

لاوان و کێشە کۆمەڵایەتییەکان:

زۆرینەی توێژی لاوان لە وڵاتی ئێران دا لە چینی ناوەندی کۆمەڵگادا هەڵکەوتوون کە هەر ئەم توێژە زۆرترین و چالاکترین و گرینگترین چینی پێکهاتەی وڵاتی ئێرانی پێکهێناوە ئاشکرایە کە ئەم توێژە بە هۆی ڕۆڵی بەرچاو و ئەکتیڤ بوونی لە هەموو توێژەکانی دیکە زۆرتر دەکەوێتە بەر مەترسییەوە.

> ”
> کۆمەڵگای ئێران یەکێکە لەو کۆمەڵگایانەی کە بە کۆمەڵگایەکی لاو پێناسە دەکرێ، زۆربەی ئامارەکان بۆمان دەردەخەن کە بەشێکی بەرچاو لە پێکهاتەی وڵاتی ئێران لە توێژی لاو پێکهاتووە کە نێونجی تەمەنیان لە ١٥ ساڵ تا ٣٠ ساڵە توانای کارکردن و کارامەبوونیان هەیە
> “

بێکاری، ئیدز، هەژاری، کەم داهاتی و.. نموونەی بەرچاوی ئەو قەیران و گرفتانەن کە خەڵکی ئێران بە گشتی و توێژی ناوەندی بە تایبەتی گرتۆتەوە. یەکێک لە گرینگترین و بنەماییترین گرفتێک کە لاوان لە ئێران دا لەگەڵی بەرەوڕوون کێشەی بێکارییە. ڕێژەی بێکاران لە ئێران رۆژ لە دوای رۆژ زیاتر پەرە دەگرێ و بەشێکی بەرچاو لە لاوان بە هۆی بێکارییەوە تووشی کۆمەڵێک کێشەی دیکە دەبن وەک: خۆکوژی، ئێعتیاد، ناهومێدی، نەخۆشییە دەروونییەکان، تەڵاق، کوشتن، ئایدز، لەشفرۆشی، دیاردەی بەرتیلخۆری، گەندەڵی لە هەموو شێوەکانی کۆمەڵایەتی، ئیداری، سیاسی و پەروەردەیی، چوونەسەری تەمەنی پرۆسەی پێکهێنانی ژیانی هاوبەش، مین و کۆمەڵێک گرفت و کێشەی دیکە کە لەم راپۆرتەدا هەرچەند کورتیش بێ ئاوڕیان لێ دەدەینەوە و باسیان دەکەین.

بێکاری و هەژاری:

هێزی کار لە ئێران دا بەرادەیەک زۆرە کە وڵاتی ئێران بە کۆمەڵگایەکی لاو و لێهاتوو ناوزەد کراوە، زۆرترین ڕێژەی نێونجی تەمەنی ئەم هێزی کارە لە لاوان پێکهاتووە. ئێران وڵاتێکی دەوڵەمەندە و کۆمەڵگای ئێران لە خەڵکێکی چالاک و هۆشیار پێک هاتووە کە ئەم دوو هۆکارە خۆیان دەتوانن کاریگەری زۆریان لە سەر پێشکەوتن و ئاوەدانی و نەمانی دیاردە دزێوەکانی کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکان لە وڵات دا هەبێ. ئابووری وڵاتی ئێران ئابوورییەکی دەوڵەتییە کە کەرتی تایبەتی دەرەتانێکی ئەوتۆی پێ نەدراوە کە بتوانێ لانیکەم بەشێک لە هێزی کاری وڵاتی ئێران بگرێتە خۆ و هەروەها لە ئاوەدانی و کەمکردنەوەی رادەی بێکاریدا بەشدار بێ. ئەم ئابوورییەش لە لایەک بە پێی کارنامەی سێ ساڵەی ڕێژیم دەرکەوتووە کە پلانی ئابووری لە وڵاتی ئێران دا وەڵامدەری چاوەڕوانی و پێویستییەکانی خەڵک نەبووە و لە لایەکی دیکە ئاستی گەندەڵی ئیداری و ماڵی دام و دەزگاکانی ڕێژیم هێندەی دیکە کاریگەری خراپی لە سەر باری ئابووری وڵات هەبووە.

لە پێوەندی لەگەڵ بێکاریدا هەرچەندە ئاماری جۆراوجۆر لە سەرچاوەی جۆراوجۆرەوە دەخرێنەڕوو، بەڵام ڕێژیم لەمبارەوە لە لایەک هەموو هەوڵی ئەوەیە کە رادەی بێکاری زۆر لەوەی کە هەیە کەمتر نیشان بدا و لە لایەکی دیکەش دەیهەوێ ڕێژەی کارداتاشینی ساڵانە زۆر لەوە زیاتر نیشان بدا کە هەیە، لە حاڵێک دا دەرکەوێ «ڕێکخراوی کارو دابینکردنی کۆمەڵایەتی» زۆر کەمتر لە چاوەڕوانییەکان کاری نوێ بۆ بێکاران ئامادە دەکا. ئامارەکان ئەوەمان بۆ دەردەخەن کە ئاستی بێکاری لە وڵاتی ئێران دا ڕێژەیەکی یەکجار بەرزە و ڕێژەی بێکاری زیاتر لە ١٢ میلیۆن کەس دەگرێتەوە، لەم ڕێژەیەش دەرکەوتووە ٩٪ی خەڵکی ئێران کە ٧ میلیۆن کەس لە حەشیمەتی ئێران دەگرێتەوە دەستکورتە و لە١٧٪ی خەڵکی ئێران کە ١١ میلیۆن کەس لە حەشیمەتی ئێران دەگرێتەوە لە ژێر خەتی هەژاری و نەداریدا دەژین. هەر لەم پەیوەندییەدا پێویستە ئاماژە بەوەش بکەین کە نرخی کاڵا و خزمەتگوزاری لە ئێران بە بەراورد لەگەڵ ساڵانی پێشوو ٢٠٪ چۆتە سەر و هەر ئەم ڕێژەی گرانییە کاریگەری خراپی لە سەر باری گوزەرانی خەڵک داناوە. هۆکارێکی سەرەکی بۆ درووستبوونی ئەم قەیرانەش دەگەڕێتەوە بۆ سیاسەتی ئابووری هەڵەی کۆماری ئیسلامی کە دەتوانین لەم نێوەدا ئاماژە بەم نموونانە بکرێن: تێچوویەکی زۆر لە شتی لاوەکی وەک یارمەتیدان بە گرووپە تێرۆریستەکان، تیرۆرکردنی نەیارانی ڕێژیم، سەرکوتی ئازادیخوازان، خەرجکردنی داهاتێکی نەتەوەیی زۆر بۆ پاراستنی قەوارەی نیزام، پەرەپێدانی دیاردەی بەسیج و سپا و هێزە ئینتیزامی و سەرکوتکەرەکان، کۆکردنەوەی کەسانی دەستەمۆ و گوێ لە مست لە ناو نەتەوە جۆراوجۆرەکان دا، هەناردەکردنی ئایدیۆلۆژی ئیسلامی و شۆڕشی ئیسلامی و دەیان شتی دیکەی لەم چەشنە. هەر چەندە لە روانگەیەکی کارناسانەوە ریشەی بەشێکی زۆر کێشە کۆمەڵایەتییەکان دەگەڕێنەوە بۆ گرفتی بێکاری کە لە ئێران دا قەیرانێکی گەورەیە، بەڵام ئاستی بێکارییش لە ئێران دا لە هەموو شوێنێک دا وەک یەک و بە یەک رادە نیە، دەرکەوتووە کە رادەی بێکاری و کێشە و گرفتەکانی بەرهەمی بێکاری لە کوردستان دا زیاتر و بەرچاوترە لە هێندێک شوێنی دیکەی ئێران کە کاریگەرییەکی بەرچاوی لە سەر درووستبوونی کێشەی زۆر جیددی بۆ لاوانی کورد لە هەموو بارێکەوە هەبووە و ڕەوتی پەرەگرتنی دیاردە دزێوەکانی لە کوردستان بەهێز و خێراتر کردوە.

ئێعتیاد:

دیاردەیەکی دزێوی دیکە کە لە ژێر سێبەری ڕێژیمی ئیسلامیدا بە رادەیەکی بەرچاو پەرەی گرتوە دیاردەی ئێعتیادە. یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکانی پەرەگرتنی ئێعتیاد دەگەڕێتەوە بۆ ڕێژەی بەرچاوی بێکاری. هەڵکشانی ڕێژەی تووشبوون بەم دیاردەیە بە شێوەی ستوونییە و هێندە زۆرە کە تەنانەت لە ماوەیەکی کورتی چەند رۆژەدا ڕێژەی ئەم دیاردەیە پەرەگرتنێکی سەرنجڕاکێش بەخۆوە دەبینێ. هەرچەندە دیاردەی ئێعتیاد پێش هاتنی ڕێژیمی ئیسلامیش لە وڵاتی ئێران دا هەبووە، بەڵام ئەم دیاردەیە لە سەردەمی دەسەڵاتداریەتی ئەم ڕێژیمەدا بە رادەیەکی سەرسوڕهێنەر پەرەی گرتووە هەر ئەوەش دەریدەخا ڕێژیم ئەوپەڕی کەمتەرخەمی و کەمکاری بەرامبەر بە پەرەگرتنی زۆرتری ئەم دیاردەیە نواندوە، بە جۆرێک کە زۆربەی ئامارە دەریدەخەن کە لە وڵاتی ئێران دا نزیک بە ٢٪ حەشیمەتی ئێران تووشی خووگرتەیی بە مادە هۆشبەرەکان بوون کە پیاوان نزیک بە ٩٥٪ ئەم ڕێژەیە پێک

دێـن و تەمەنی ٦٥٪ ئەم ڕێژەیە کەمتر لە ٣٥ ساڵە و لەو نێوەشدا کوڕانی لاو بەشێکی بەرچاون لەم ڕێژەیە. دیاردەی ئیعتیاد ساڵانە بەشێکی بەرچاو لە داهاتی نەتەوەیی لەگەڵ خۆی دەبا کە کاریگەرییەکی یەکجار خراپی لە سەر باری ئابووری وڵات بە گشتی هەیە. خاڵی جێی سەرنج ئەوەیە کە لە پاش هاتنە سەرکاری دەوڵەتی نۆهەم و دەسەڵاتداریەتی مەحموودی ئەحمەدی نەژاد، ڕێژەی بوودجەی پێشگری لە دیاردەی ئیعتیاد لە ٢٠ میلیارد تمەنەوە بۆ ٢ میلیارد تمەن کەم کرایەوە.

کارناسان سەبارەت بە پەرەگرتنی ئەم دیاردەیە لە ئێران دا بە گشتی نیگەرانن و هەروەها سەبارەت بە کوردستان ئاماژە بەوە دەکەن کە دۆخی کوردستان هەتا نزیک بە دە ساڵ لەمەوبەر بەرادەیەک باش بوو کە نموونەی خاوێنی و باشی بووە، بەڵام لە ماوەی دەیەی ڕابردوودا ئەم دیاردەیە لە شارو شارۆچکەکانی کوردستانیش بە شێوەیەکی سەرسوڕهێنەر پەرەی گرتووە. سیاسەتی پەرەپێدانی ئەم دیاردەیە لە ناو لاوانی کورددا جیا لەوەی کە مەبەستێکی تەندرووستی و ئابووری لە پشتە، مەبەستی لاوازکردنی ویستە سیاسییەکانی گەلی کوردیشی لە پشت بووە. ڕێژیم بە کەمتەرخەمی نواندن بەرامبەر بەو کەسانەی پەرە بەم دیاردەیە دەدەن، هەرزان کردنی نرخی جۆرەکانی مادده هۆشبەرەکان، بە گوێنەدان بە شێوازی بابەتیانە بۆ چارەسەرکردنی تووشبووان بەم دیاردەیە، بە ڕێژەیەکی بەرچاو پەرەی بەم دیاردەیە داوە.

ئایدز و چەند دیاردەیەکی خراپی دیکە:
دەکرێ نموونەی گرینگترین کێشە و دیاردەی خراپ لە وڵاتی ئێران دا بەمشێوەیە دیاری بکەین: مافی مرۆڤ، بێکاری، ئیعتیاد، ئایدز، تەڵاق، هەڵاتن لە ماڵەوە، دزی، خۆکوژی، کوشتن، منداڵ ئازاری، لەشفرۆشی، خراپکاری و کاری نایاسایی جۆراوجۆری دیکە.

ئایدز یەکێکە لەو دیاردانەی کە بەرادەیەکی سەرسوڕهێنەر لە ماوەی چەند ساڵێک دا لە وڵاتی ئێران پەرەی گرت. ڕیشەکانی سەرەکی پەرەگرتنی ئەم دیاردەیە دەگەڕێتەوە بۆ ئیعتیاد، پەیوەندی سێکسی، خوێن و بەرهەمهێنراوەکانی خوێنی،گواستنەوەلە دایکەوە بۆ منداڵ . ڕێژەی ئەم نەخۆشیە بە هۆی سرووشتی نەخۆشیەکە و کولتووری تێڕوانینی نەگونجاو بۆ تووشبووان بەم نەخۆشییە وای کردوە کە ئامارێکی ڕاستەقینە لەم پەیوەندییەدا دەست نەکەوێ، بەڵام هەر ئەو ڕێژەیە لە تووشبووان بەم نەخۆشییە لە ئێران دا ڕێژەیەکی بەرچاو پێک دێنن کە جێی نیگەرانییە.

سەرەڕای ئەوە کە ڕێژیمی ئیسلامی ئێران دوو جار بەیاننامەی جیهانی دژی پەرەگرتنی‌نەخۆشی‌ئایدزی‌ئیمزاکردوە، بەو حاڵەش تا ئێستا دەوڵەتی ئێران بەرنامەیەکی ئەوتۆی بۆ پێشگرتن بەم دیاردەیە نیە و لە سەرەتادا بۆ ماوەیەکی زۆر لە لایەن ڕێژیمی ئیسلامییەوە ئەو ئیدداعایە دەکرا کە هیچ نەخۆشیەکی ئایدز لە وڵاتی ئێران دا نیە، هەر ئەم کەمتەرخەمی و حاشاکردنە بووە هۆی ئەوە کە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ئەم دیاردەیە زیاتر پەرە بگرێ و ڕێژەی تووشبووان بەم نەخۆشیە تا ئاستێکی بەرچاو بچێتە سەر. دامەزراندنی ڕێکخراوی دژ بەم نەخۆشیە لە وڵاتی ئێران دا تووشی گیرو گرفتی جیدی دەبێ و تا ڕادەیەک ئیزنی دامەزراندنی ڕێکخراوی تایبەت بە پێشگری و چارەسەری ئەم دیاردەیە نادرێ. تووشبووان بەم نەخۆشیە جیا لەوەی کە لە لایەن دەسەڵاتی زاڵ بە سەر وڵاتی ئێران دا هیچ ئاوڕێکیان لی نادرێتەوە و تەنانەت بە ڕادەیەکی زۆر کەم هەوڵ بۆ چارەسەرکردنیان یان کولتووری سازی بۆ پێشگری زیاتر لەم دیاردەیە نادرێ، بەداخەوە لە لایەن خەڵک و کۆمەڵگاوە تووشی ئازاری دەروونی دەبن. لە کولتووری ئێرانیدا نەخۆشی ئایدز بە عەیبێک دادەنرێ و ئەم نەخۆشییە بە نەخۆشییەکی بیانی و بە تایبەتی ئەفریقایی دادەنرێ کە لە باری دەروونییەوە کەسانی تووشبوو بەم نەخۆشیە زۆر ئازار دەدا و گرفتی جۆراجۆریان بۆ پێک دێنێ.

بابەتێکی جێی سەرنجی دیکە ئەوەیە کە

> ”
> **کۆماری ئیسلامی ئەوپەڕی کەمتەرخەمی و کەمکاری بەرامبەر بە پەرەگرتنی زۆرتری ئیعتیاد نواندوە، بە جۆرێک کە زۆربەی ئامارە دەریدەخەن کە لە وڵاتی ئێران دا نزیک بە ٢٪ حەشیمەتی ئێران تووشی خووگرتەیی بە مادە هۆشبەرەکان بوون کە پیاوان نزیک بە ٩٥٪ ئەم ڕێژەیە پێک دێنن و تەمەنی ٦٥٪ ئەم ڕێژەیە کەمتر لە ٣٥ ساڵە و لەو نێوەشدا کوڕانی لاو بەشێکی بەرچاون لەم ڕێژەیە**
> “

له لایەک پرۆسەی هاوسەرگیری لاوان لە وڵاتی ئێران دا بە هۆی کێشەی ئابووری و کۆمەڵایەتییەوە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ئەستەمتر دەبێ و نێونجی تەمەن بۆ پێکهێنانی هاوسەرگیری بە بەراورد لەگەڵ تەمەنی ئاسایی بەرز بۆتەوە. بە شێوەیەک کە ئەم ڕێژەیە بۆ کچان لە تەمەنی ١٩ بۆ ٢٤ و بۆ کوڕان لە تەمەنی ٢١ بۆ ٢٩ ساڵ بەرز بۆتەوە. لە لایەکی دیکەوە ڕێژەی تەڵاقیش لە وڵاتی ئێران دا بە هۆی کێشە ئابووری و کۆمەڵایەتییەکان بە بەراورد لەگەڵ ڕابردوو چۆتە سەر، هۆکارە سەرەکییەکانی بەرزبوونەوەی ڕێژەی تەڵاق بریتین لە گرفتی ئابووری و نەخوێندەواری. ڕێژەی تەڵاق لە کوردستانیش وەک یەکێک لە پێکهاتەکانی وڵاتی ئێران بەرز بۆتەوە، بە ڕادەیەک کە ئامارەکان نیشان دەدەن بە تەنیا لە پارێزگای کوردستان نزیک بە ١٥٪ ئەو کەسانەی کە ژیانی هاوبەش پێک دێنن بە هۆی تەڵاقەوە لە یەکتری جیا دەبنەوە کە ئەمەش دەکاتە ڕێژەی ٧ کەس لە ماوەی ڕۆژێک دا. جێی سەرنجە لە سەرتاسەری ئێران دا ئەم ڕێژەیە لە دوای ڕێژەی تەڵاق لە تاران دووهەمین ڕێژەی بەرزی تەڵاق وەرگرتنە. ئاشکرایە کە دیاردەی تەڵاق لە بنەماڵەکان دا دەبێتە هۆی سەرهەڵدانی گەلێک گیرو گرفتی کۆمەڵایەتی دیکەش کە بۆ وێنە لەو بنەماڵانەی چەندین ساڵە ژیانی هاوبەشیان پێکهێناوە، منداڵەکانی ئەم بنەماڵانە تووشی ئازاری جەستەیی و ڕۆحی دەبن، ڕێژەی هەڵاتن لە ماڵەوە بەرز دەبێتەوە و کەمتەرخەمی لە پەروەردەیەکی گونجاو بۆ منداڵی ئەم بنەماڵانە بە ڕوونی دەردەکەوێ.

ڕێژەی دیاردەی خۆکوژی لە نێو لاواندا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر دەچێتە سەر بە جۆرێک کە ئامارەکان دەریدەخەن ڕۆژانە نزیک بە ٢٠ کەس لە وڵاتی ئێران دا خۆ دەکوژن کە نێونجی تەمەنیان ٢٩ ساڵە. ڕێژەی پیاوان کە دەست بۆ خۆکوژی دەبن ٨ ئەوەندەی ڕێژەی ژنانە کە گرفتی ئابووری و کۆمەڵایەتی و تاکەکەسی بە سەرەکیترین هۆکارەکانی پەرەگرتنی ئەم دیاردەیە ناوزەد دەکرێ. ئەم دیاردەیە لە کوردستان دا بە بەراورد لەگەڵ سەرانسەری وڵاتی ئێران ڕێژەیەکی بەرچاو پێک دێنێ، بە جۆرێک کە پارێزگاکانی کرماشان و ئیلام لەو پارێزگایانەن کە زۆرترین ڕێژەی خۆکوژییان لە وڵات دا پێکهێناوە.

یەکێکی دیکە لەو دیاردانەی کە لە وڵاتی ئێران دا زۆری پەرەگرتووە دیاردەی منداڵئازاری و کارکردن بە منداڵانە. ئەم دیاردەیە کە ڕیشەی لە نەبوونی باری ئابووری و داهاتی گونجاو و پەروەردەی درووستی بنەماڵەیی دا هەیە سەرنجی زۆر ناوەند و لایەنی جیهانی پشتیوانی لە مافی مرۆڤی بۆ لای خۆی ڕاکێشاوە. بەشێکی بەرچاو لە منداڵئازاری لە وڵاتی ئێران دا لە بنەماڵەکان دا و لە لایەن باوکانەوە ڕوو دەدا کە بە گشتی ڕێژەی ٥٠٪ خەڵک لە ئێران دا باوەڕیان بە لێدانی منداڵان هەیە و لەم ڕێژەیەش ٦٦٪ پیاوان دیاردەی منداڵ ئازاری دەگرنە بەر. نەبوونی ڕۆشنگەری و پەروەردەیەکی گونجاو لەم پەیوەندییەدا هۆکاری سەرەکییە بۆ ئەوە کە هێشتا منداڵئازاری لە وڵاتی ئێران دا تا ئەو ڕادەیە وەمێنێ. ئازاری جەستەیی منداڵان زۆرترین ڕێژە لە شێوە بەرچاوەکانی منداڵئازاری لە وڵاتی ئێرانە و ئەم دیاردەیە بە زۆری لە نێو توێژی هەژاری کۆمەڵگا وەبەرچاو دەکەوێ کە ڕێژەی کارکردن بە منداڵانیش هەر لەم توێژەدا بەرزترین ڕێژەی بەخۆوە دیوە.

دیاردەی لەشفرۆشی یەکێک لەو دیاردە دزێوانەیە کە سەرچاوەی ئەم دیاردەیە بە پلەی یەکەم دەگەڕێتەوە بۆ بێکاری و هەژاری و نەبوونی داهاتێکی گونجاوی تاک کە بتوانێ پێویستییەکانی ژیان و بژێوی ژیانی خۆی پێ دابین بکا و بە پلەی دووهەم پەرەگرتنی ئەم دیاردەیە دەگەڕێتەوە بۆ ناڵێهاتوویی و بێبەرنامەیی دەوڵەت بۆ ئەم بابەتە. دەرکەوتووە ئەم دیاردەیە لەم چەند ساڵەی دواییدا بە جۆرێک پەرەی گرتووە کە ڕێژەی نێونجی تەمەنی فەساد لە کەمترین تەمەن دا گەیشتۆتە ١٥ و ١٤ ساڵ.

دیاردەی کۆچ و تاراوگەنشینی:

دیاردەی کۆچ و هەڵاتنی مێشکەکان کە لە ئاکام دا تاراوگەنشینی لێ دەکەوێتەوە، وەک ڕێگاچارەیەک بۆ دەربازبوون لە ژێردەستەیی و دەسەڵاتی سەدەکانی نێوەڕاست لە وڵاتی ئێران دا بە شێوەیەکی بەرچاو سەریهەڵداوە کە ساڵانە بەشێکی بەرچاو لە لاوان ئەم ڕێگایە دەگرنە بەر و لەم نێوەدا ڕێژەی هەڵاتنی پسپۆڕان و شارەزایان و کەسانی بەتوانا بە هۆی بێ دەرەتانی و بێکاری و نەبوونی داهاتوویەکی ڕێژەیەکی بەرچاو لە خۆدەگرێ. هەربۆیەش دیاردەی کۆچ لە ئێران زیاتر بە دیاردەی هەڵاتنی مێشکەکان ناسراوە. هۆکاری پەرەگرتنی ئەم دیاردەیەش جیا لە نەبوونی ئاسایش هۆکاری سیاسی و فشاری دەوڵەتی بە شێوەی جۆراوجۆر، کۆمەڵێک هۆکاری دیکەی وەک گرفتی پەروەردەیی و ڕاهێنان و نەبوونی دەرەتان بۆ دەرکەوتنی ڕاستەقینە و گونجاوی تواناییەکان لە وڵاتی ئێران دا ئەم ڕێگایە دەگرنە بەر. دەسەڵاتی زاڵ لە وڵاتی ئێران دا لە هەموو بوارەکاندا جیاکاری و هەڵاوارتنی لە هەموو بوارەکاندا گرتوتە بەر. بۆ وێنە ڕێژیم بە گرینگیدانی زۆر بە حەوزە علمییەکان و کەمتەرخەمی بەرامبەر بە زانکۆ و ناوەندە ئاکادیمییەکان، پەروەردەی ئاکادێمی لاواز کردوە و هەر ئەوەش بۆتە هۆی ئەوە کە توانایی ئاکادێمییەکان لە ئێران وەک پێویست دەرنەکەون. هەروەها بە گوشار خستنە سەر کەسانی بەتوانا لە بوارە جۆراوجۆرەکاندا بە مەبەستی دەستەمۆ کردن و وابەستەکردن بەخۆیەوە سەرەکیترین پەرە بە هەڵاتنی مێشکەکان و تاراوگەنشینی دەدا. سیاسەتی ڕێژیم لەم بارەوە بە تەواوی دەوڵەتی کردنی هەموو توانا

تاکەکەسییەکانی خەڵکە لە بەرژەوەندی خۆیدا و هەوڵدان بۆ وابەستەبوونی زۆرتر و مەبەستداری تایبەت بە خۆی هەیە. جیاوازیدانان لە پەروەردەکردن و خوێندنی بەرز لە نێوان ئەو کەسانەدا کە تێکەڵ بە دەسەڵاتن و ئەوانەی بێ لایەن یان نارازین وەبەرچاو دەکەوێ. ئەم جیاوازی و هەڵاوارتنە خۆی لە بابەتی هونەری، وەرزش، کار و دامەزران لە ئیدارەکانی دەوڵەتی دا دەردەخا. رێژیم بە بێبەش کردن و هەڵاوارتن بەرامبەر بە هەموو ئەو شتانەی کە لە بەرژەوەندی خۆیدا نیە دۆخێکی نالەباری بە کەسانی خۆمانەی سەر بە رێژیم و بێگانەی نەیاری رێژیم پێک هێناوە. ئەم دۆخە لە هەموو توێژێک زیاتر بەرۆکی لاوان دەگرێتەوە کە گەورەترین هۆکارە بۆ پەرەگرتنی دیاردەی کۆچ و هەڵاتنی مێشکەکان بۆ دەرەوەی وڵات.

ئەرکەکانمان لە ئێستادا:

بە پێی ئەم راپۆرتە و هەڵسەنگاندنی رووداوەکانی پەیوەندیدار بە لاوانەوە، کۆمەڵێک ئەرکی جیددی دەکەونە سەر توێژی لاوان و رێکخراوەکانی تایبەت بە لاوان کە پێویستە یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان وەک یەکێک لەو رێکخراوانە، بە باشترین شێوە بە مەبەستی رۆڵگێرانی ئەکتیڤ بەرامبەر بە کێشەکانی لاوان و بزووتنەوەی نەتەوایەتی و مەدەنی لە وڵاتی ئێران ئەرکەکانی سەر شانی راپەڕێنێ. بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە بەرنامەیەکی گونجاو بۆ زیاتر رۆڵگێران لە بزووتنەوە و کاریگەری زۆرتر داڕێژێ و هەموو هەوڵی خۆی بۆ پراکتیزەکردنی ئەو بەرنامە و هەڵوێست و پلانانە بخاتە گەڕ.

یەکیەتیی لاوان ئەرکە لە سەر شانی بە مەبەستی یەکخستنی هێز و توانایی و نارەزایەتی لاوانی وڵات ئەوپەڕی هەوڵی خۆی بدا و لە رەوتی وەدیهاتنی ئامانج و داخوازییە رەواکانی خەڵکی ئێران بۆ گەیشتن بە ئازادی و دیمۆکراسی و مافی نەتەوایەتی و هەموو ئەو ویست و داخوازییە رەوایانەی کە خەڵکی ئێران دەیانخەنەڕوو هەوڵەکانی خۆی بخاتە گەڕ و پەیوەندی بەهێز لە نێوان خۆی و لایەنە ئازادیخوازەکانی خەڵکی ئێران بە گشتی و بە تایبەتی کوردستان درووست بکا. بۆ ئەم مەبەستەش پێویستە درێژە بەو هەوڵانە بدرێ کە بەڕێوەبەری گشتی یەکیەتیی لاوان لە ماوەی کۆنگرەی ٤ تا ٥ بە مەبەستی پێکهێنانی فێدراسیۆنێکی گشتی بۆ لاوانی کورد داویەتی.

یەکێک لە ئەرکە سەرەکییەکانی یەکیەتیی لاوان ئەوەیە کە لەمەودوا هەوڵەکانی خۆی بۆ ئەوە چڕ بکاتەوە کە پەیوەندی زیاتر لەگەڵ لاوانی نێوخۆی وڵات بگرێ و بەرنامەکانی خۆی بە توانایی و هەوڵەکانیانەوە گرێ بدا و هەروەها هەوڵ بدا رۆشنگەری پێویست سەبارەت بە دیاردە دزێوەکان و نەخۆشییە مەترسیدارەکان لە نێو لاوان دا درووست بکا. بۆ ئەم مەبەستەش هەموو هەوڵێکی خۆی بۆ پڕنێوەرۆکترکردنی بواری راگەیاندن و تەشکیلات وەک دوو بواری سەرەکی بۆ پەیوەندیگرتنی زۆرتر بدا و لەو چوارچێوە کلیشەیی و کلاسیکە خۆی بێنێتە دەر بۆ ئەوەی کاریگەری لە نێو خۆی وڵات دا زیاتر لە جاران بێ.

هەروەها لە ئاستی جیهانی و نێونەتەوەییدا بە مەبەستی چاکتر گەیاندنی دەنگی لاوانی وڵات و هەروەها هاوپەیوەندی درووستکردن لە نێوان لایەنە ئازادیخواز و ناوەندە مرۆڤدۆست و دیمۆکراتە جیهانییەکان دا هەوڵ بدا و کار بۆ ناساندنی هەرچی زیاتری رێکخراوی لاوان لە دەرەوەی وڵات بکا. بۆ ئەم مەبەستە هەوڵ بدا لە رێکخراوە جیهانییەکانی تایبەت بە لاوان یان پەیوەندیدار بە لاوان ببێتە ئەندام و دەنگی لاوانی کورد لەوێدا بە گوێی رێکخراوە دۆستەکان و بە گشتی رێکخراو و لایەنە جۆراوجۆرەکان بگەیەنێ.

”
یەکێک لە ئەرکە سەرەکییەکانی یەکیەتیی لاوان ئەوەیە کە لەمەودوا هەوڵەکانی خۆی بۆ ئەوە چڕ بکاتەوە کە پەیوەندی زیاتر لەگەڵ لاوانی نێوخۆی وڵات بگرێ و بەرنامەکانی خۆی بە توانایی و هەوڵەکانیانەوە گرێ بدا و هەروەها هەوڵ بدا رۆشنگەری پێویست سەبارەت بە دیاردە دزێوەکان و نەخۆشییە مەترسیدارەکان لە نێو لاوان دا درووست بکا
“

راپۆرتی کاروتێکۆشانی
یەکیەتی لاوانی دیموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

بەشدارانی بەرێز
ئەمرۆ ئێوە نوێنەرانی هەڵبژێردراوی ئۆرگانە جۆراوجۆرەکانی یەکیەتی لاوان لە دەورەی یەک کۆبوونەوە تا بەسەرهاتێکی نوێ بۆ خۆتان و رێکخراوەکەتان پڕکەنەوە و ئاورێکی گشتی لە ماوەی تێکۆشانی بەرێوەبەری گشتی لەو ماوەیە دا بدەنەوە.

کومیتەی بەرێوەبەری گشتی هەڵبژێراوی کۆنگرەی چوارم هێندک بڕیارو راسپاردەی کەوتە سەرشان کە بەردەوام لە هەوڵی جێ بەجێ کردنیان دابووە ویستویەتی لە ئامرازەکانی تەشکیلات و پێوەندیەکان، ئاموزشی کەڵکی پێویست بۆ درێژەدانی رێکخراوە کەڵک وەرگرێ و لەم رێگایانەوە خزمەت بە توێژی لاوان بکا و هەوڵ بدا رەساڵەتی مێژوی ئەو رێکخراوە بە رێکخراوە تایبەت و هاوشێوەکانی خۆی بناسێنێ و لەو رێگای دیالوگ و گفتگوی شارستانیانە دۆست و هاوپیمان بە دەست بێنێ و هەوڵی داوە لەم کەرەستانە بۆ بانگەشەی هاوارو بە پیرەوە چوونی نەتەوەکانی دیکەی ئێرانی بە دژی زوڵم و دیکتاتۆری بە گۆیان دا بچرپێنێ و سەرەرای زۆر ئاستەنگ لەبەردەم ئەم رێکخراوە کە هاتۆتە پێش یەکیەتی لاوان خۆی لە کێشەو گرفتەکانی لاوان بەرپرسیار زانیوە و توانیویەتی لە ماوەی ئەم دوو ساڵە دا ئەم ئەرکانە بەم شێوە کە باسیان لە سەر دەکرێ بەرێوەبەرێ.

چالاکی رێکخراو بێ شک نیشانەی بەدەورەوەبوون و لەدەوردابوونی بەشێکی زۆری ئەندامانە کە بە لێهاتوویی و لێوەشاوەیی و هەست بە بەرپرسیایەتی کردن و خەم لە خۆ خواردن قۆڵیان لێ هەڵماڵیوە دەستیان داوەتە دەستی یەک تا لەم تاقیکاریانە دا ئەزموون دەست بێنن، کەم نەبوون ئەو کەسانەی کە بە چالاکی نواندن ئەزموونیان بۆ ئێمە وە دەست هێنا لەم رێ دا شەهیدی بەنرخمان پێشکەش بە نەتەوەکەمان کردوە چونکە لاوی کورد دەزانێ تا ئەو کاتەی لە ژێر زولّم و زۆرداری دا بێ هەتا ئەوکاتەی نەتەوەکەی لە ژێر دەستی دا بمێنیەتەوە هەوڵدان بۆ دەستەبەرکردنی داخوازیە سینفێ کانی شتێکە کە قەت وەدی نایەت بەم بۆنەوە لێرەدا یادێک لە تازەترین شەهیدی یەکیەتی لاوان دەکەینەوە کە

به خوێنی گەشـی خۆی سـروودی من کـوردم و کوردسـتانم دەوێ بـه گوێ هەموومان دا چرپاند هەر لەم کاتە دا ئەم راپۆرتەکە هەوێنەکەی بەرهەم و ئیرادەی لاوانی شۆرشگێرە کە دەستیان خستۆتە دەست کە بە کاری بە کۆمەڵ وتەفاهوم لە دەوری یەک دا بن پێشکەشە بە تازترین شـەهیدمان قادرقادری ئەندامی چالاک و بەرپرسـی کومیتـەی یەکیەتیی لاوان لە هێزی پارێزگاری وێرای شـاد بوونی روحی ئەوو هەموو شـەهیدانی یەکیەتی لاوان بەڵێنی نەسـروتن تا سەرکەوتنیان بـۆ دوپاتـە دەکەینـەوە و یادیـان بەرز رادەگرین.

ئامادە بووانی بەڕێز

بەم شـێوە ئەم قۆناغەی یەکیەتیی لاوان لـە بەردەم ئێوە خۆشـەویسـتان تاوتوی دەکەیـن و ئـەم قۆناغـەش لـە کارو تێکۆشـانی یەکیەتیی لاوان دەخەینە ناو لاپەرەکانی مێژووە.

لە بواری تەشکیلاتی دا

هەر سـازمان و رێکخراوێک یا چووکتر لەوانیش هـەر گـروپ و دەسـتەیەک کـە دادەمەزرێ پێویسـتی بە سـازمان دان و لێپرسـینەوە هەیـە. یەکیەتـی لاوانیـش نەیتوانیـوە خـۆی لـەم ئەرکە گرینگە کە لە ئەسـڵ دا دەبێتە دارێژەری قـەوارەی رێکخراوەکانی خۆی بپارێزێ بێجگە لـەوە تەتبیق دانـی بریاراتی ئەم رێکخراوەیە هەر لـەم ئۆرگانەدا بەرێوە دەچێ بـە واتایەکی تر پردی سـەرەکی نێـوان بەرێوەبەری گشـتی و رێکخراوە چووکەکانـی دیکـە بـووە و بزوێنـەری هەموو رێکخراوە چووک و گەورەکان و یەکە تەشکیلاتیەکان لەم رێگەوە کانالیزە دەکرێن.

گرینگتریـن کارەکانـی ئەم بەشـە دوای کۆنگـرە ئـەوە بـووە کـە توانیویەتـی سازماندهی ئۆرگانەکانـی خـۆی بکات و سـەر لە نوێ کومیتـەو پۆلەکان رێک بخاتەوە.

ئەم بەشە لە روی تەشکیلاتیەوە پێوەندی بـە تەواوی کچ و کوڕانـەوە گرتووە کە ویسـتویانە لـە دەوری ئـەم رێکخراوە دا کۆببنـەوە. رێکخـراوەی لاوان جگـە لـە کوردسـتان لـە دەرەوەی وڵاتیـش نوێنەرایەتـی هەیە کە حەڵقەی وەسـڵی نێوان کوردستان و وڵاتانی دەرەوەن بۆ نموونە ئێمە لە وڵاتانی سـوئید، نورویژ، فنلاند، دانمارک، ئوستڕالیا، کانادا، سویس، ئاڵمان، ئینگلستان یونان کومیتەمان هەیە کە دەستەی نوێنەرایەتی دەرەوەی وڵات ئەرکـی ئەنـدام و ئەندامگیـری بەرێـوە دەبـا و هەوڵیان داوە بـە گوێرەی توانا لـەو شـوێنانەی کە کـوردی رۆژهەڵات نیشـتەجێ دەبـن بە دامەزرانـی کۆمیتە یـا هـەر یەکەیەکی تەشـکیلاتی دیکە لە دەوری رێکخراوەکەمانی کۆ کەنەوە.

بێجگە لە کەمپ و ئۆرگانەکانی سـەر بە دەفتـەری سیاسـی حیزب لە باشـوری کوردسـتانیش پێوەنـدی بـە لاوانـی رۆژهەڵاتیـەوە گیراوە و لە چەند کۆمیتە و پۆل ئەوانە سازماندراون.

رێکخراوەی لاوان بە هۆی تاراوگەنشینی نەیتوانیوە بە شـێوەیەکی بەربڵاو ئەندام و لایەنگرانی لە رۆژهەڵاتی کوردستان کۆ بکاتەوە لە بەر ئەوە چەند ساڵیکە دەستی بە تێکۆشـانی نهێنی کردوە تا لە رێگەی ئەو هێزە مەعنەویە پەیام و ئامانجەکانی یەکیەتیـی لاوان بەرێتەوە نێو کۆمەڵانی خەڵکی کوردسـتان و بۆ ئەم مەبەسـتە چەند رێوشـوێنێکی کاری تەشکیلاتیمان ئامادە کردوە.

تەشـکیلاتی لاوان لە روی سازماندانەوە تەشـکیلاتێکی کلاسیکە بۆ سـەردەمی ئێسـتا وەک گونجاوتریـن سیسـتم دارێـژراوە لـە روی قـەوارەی بەرێـوە بردنەوە تەشکیلاتێکی سـازماندراوە کە بە شـێوەی ئۆرگانیکی ئەرکەکانی خۆی جێ بە جێ دەکا، لە روی دیموکراسی و دادپـەروەری دا مافی ئەندامی لە هەموو بارێکەوە پاراستووە.

ئێستا کە لە بەرەبەری گرتنی کۆنگرە داین و بەشـداری ئێوە و سازدانی کۆنگرە لە کاتی دیاری کراوی خۆی دا نیشان دەدا کە ئەم بەشـە سـەرەرای زۆر گرفت لە بواری ماڵی، سـازماندهی..... توانیویەتی خزمەتێکی باش بـە رێکخراوەکەی بکا و لـە ئەرکـە پـێ ئەسـپێردراوەکانی دا توانیویەتی سەرکەووتوو بێ.

لە بواری راگەیاندن دا

لـە دنیـای پێشـکەوتووی ئەمـرۆ کەدا زانیـاری پێـدان و زانیـاری وەرگرتـن کارێکی وەهـای کردوە کـە دنیا بچوک

> ”بێجگە لە کەمپ و ئۆرگانەکانی سەر بە دەفتەری سیاسی حیزب لە باشوری کوردستانیش پیوەندی بە لاوانی رۆژهەڵاتیەوە گیراوە و لە چەند کۆمیتە و پۆل ئەوانە سازماندراون.“

ببێتەوە و بە تێپەڕینی چرکەکانی بەردەم ئێمە تکنولۆژیا بەرەوپێش دەچێ و بەرەوخێرایی زیاتر هەنگاو و دەنێ. لە کاتێک دا کەماس میدیا بۆتە سەرچاوەیەکی بەهێزیی گواستنەوەی زانیاریەکان نەبوون یا ئاگا نەبوون لەم شتانە قەیران یا خود تەریک کەوتنەوە لە نێوان کۆمەڵ وڕێکخراو پێک دێنێ.

یەکیەتی لاوان بە خوشیەوە ئەم زەرورەتەش وەک خۆی دەرک کردوە هەر چەند ئیمکاناتی بەردەست ئێمە بەو شێوەیە نیە کە لە تەلەڤیزیۆنو رادیو و رۆژنامە وەک پێویست کەلک وەرگرین ولە تێکۆشانمان دا ئەم شتانەمان لەبەر دەست دا هەبێ کە لە تەلەڤیزیۆن رۆژانەدا بەبوونی بەرنامە و لە رادیۆ بە دەنگی لاوانە و چوون دا و لە رۆژنامە کە باس لەسەر گیروگرفتی لاوان بکا بەڵام بەو حاڵەش ئەو رێکخراوە لە هەر هەڵێک کە بۆی رخساوە دریغی نەکردوەو بەشی راگەیاندنی ئەم رێکخراوەپیک هاتووە لەسێ بەش گوڤاری لاوان، سایت، رادیۆ.

گوڤاری لاوان ئۆرگانی یەکیەتی لاوانی دیموکراتی رۆژهەلاتی کوردستانە. ئەم گوڤارە مڵکێکی گەنجانەیە کە هیچ کات تایبەت نەکراوە بەسەردەستەیەک یا چەند کەسک دا.

لە دوای کۆنگرەی چوار تا ئێستا ٧ ژمارەی(٢٨تا٣٤) بە بەرگێکی جوان چاپ و بڵاوکراوەتەوە لە رووی قەبارە لە A ٤ دا چاپ دەکرێ و هەر ژماریەک زیاتر لە ٥٠ لاپەری بە خۆوە گرتووە نێوەرۆکی گوڤارلەسەرمەسەلەی لاوان - گرفتی لاوان - کوچ وئیعتیاد و دیاردە دزێوەکان، ئەدەب وهونەر بووە. کارێکی بەرچاو کە لەم دەورەدا بە تەواوی بەرێوە چووە کردنەوەی دەرگایەک بۆ نوێ قەڵەمەکان بووە و بە چاپی تراکت و بڵاوکردنەوە یان بۆ نێوخۆ ئەم بەشە یارمەتی بە ناساندنی رێکخراوە داوە.

دووهەم بەش کە دامەزرانی ماڵپەرەکانن سایتی ناوەندی یەکیەتی لاوان w.w.lawan.com کە هەواڵ وزانیاری لاوان و یەکیەتیی لاوانی تێدا بڵاو دەکرێتەوە، سایتی ئەسڵی کومیتەی بەرێوەبەری گشتی یە و لە دەرەوەی وڵات سەرپەرشتی دەکرێ جگە لەم ماڵپەرە هەریەک لە کومیتەکانی دەرەویولات وەک فنلاند، نروێژ، سوئید و سویس ماڵپەری تایبەت بە خۆیان هەیە باسی رادیوش وەک نمونەیەکی دیکە لە کاری راگەیاندن کرا کە ئێمە لە ئەسڵ دا رادیوی تایبەت بە خۆمان نیە ئێمە لە سەر فرەکانسی رادیو دەنگی کوردستان وەک تریبونێکی خۆشەویست وجێ متمانە ی خەڵک بۆ ئەم مەبەستە کەڵک وەردەگرین کە هەموو حەوتوویەک بۆ ماوەی ٢٠ خولەک بەرنامەی جۆراوجۆر و تایبەت بە لاوانی تێدا بڵاو دەکەینەوە .

لە بواری ئاموزشی دا.

ئەرکیکی هەرە گرینگ لە سەر شانی دامەزراوە جکومی وناحکومیەکان پەروەردەکردن و لە خەم دا بوونی ئەندام. هەر چەند سیستمی پەروەردەیی سیستمێکی ئەمرۆیی بە قووەت بێ لە لایەک پرستێژو متمانە ونفوز و لەلایەکی دیکەوە خۆ بەرپرسیار زانین لە بەرانبەر ئەندام دێنێتە گۆرێ و بوونی ئەو دوو شتە دەروستی دروست دەکا و دەبێتە مایەی دڵگەرمی و روتێکردن و بە هەمان شێوە نەبوونی پلان وبەرنامە لە ئامانج دا شکست و روخان دێنێتە گۆرێ.

یەکیەتیی لاوان لە کاتی دامەزرانیەوە تا ئێستا بە کۆکردنەوەی ئەندام و لاینگر لە دەوری خۆی و بە پێی هەلومەرجی کات و شوێن، بە ناسینو زانیاری لەسەر خولیاو و ئاواتەکانی ئەندامانی و بە لە دەست دا بوونی بودجە بەرێوەبردنی ئەرکی پەروەردەیی لە کوردستان و دەرەوەی وڵات هەمیشە هەوڵی داوە بەرنامەکانی لە خزمەت بە توێژی لاوان دا بێ و بە دانانی خول و کلاسی جۆراوجۆر خزمەتی بە توێژی لاوان کردوە.

یەکیەتیی لاوان لە بوارەکانی خزمەت بە کلتوور و ئەدەب، کردەنەوەی خولەکانی وەرزشی و تفریحی یا لە رێگای گەران و گەشتی بە کۆمەڵ، پێک هێنانی سەیران و کردنەوەی خولەکانی فیربوون بە زمانی بێگانە و کامپیوتێر هەوڵی داوە خزمەت بە ئەندامەکانی بکا.

سەرەرای ئەمانە بە کردنەوەی یا سازدانی پیشانگا، دەستی ئەو لاوە بەهرەمەندو بە توانایانەی گرتووە کە بەهرەکانی خۆیان بە خەڵک نیشان بدەن. بۆ وێنە بە دانانی کلاسی خۆشنویسی یا تەراحی دەستی خاوەن بەهرەکانی گرتووە.

یەکێکی دیکە لە هەوڵەکانی کومیتەی بەرێوەبەری گشتی وەرزش وگرینگی دان بە کاری وەرزشی بووە ولەو ماوەیەدا بە دەیان دەورەی لە ژێر ناو جۆراوجۆر لە رشتەی فوتباڵ و پینگ پۆنگ و ریزگۆڵ کردوتەوە و خزمەتی بە لەش ساغی ئەندامانی کردوە هەروها بەشی ئاموزش بەپێک هێنانی مەراسمی جۆراوجۆر وەک یادکرنەوە لە شەوی یەڵدا جێژنی سەری ساڵی زایینی و رۆژی ڤالانتان لاوانی لە جێژن وخۆشی بێ بەش نەکردوە.

لە بواری پیوەندیەکان

پیوەندی گرتن لە دنیای پێشکەوتوی ئەمرودا لە بە ناساندن یا زانیاری کۆکردنەوەی لایەنە جۆراوجۆرەکان یا هاوکاری کردنە کە بە شێوەی جۆراوجۆر هەم پەیام وەردەگری و هەم پەیامی خۆی بەبەرانبەرەکەی دەگەیەنی.

لە ماوەی کۆتایی هاتن بە سەر کۆنگرەی چوارەم تا ئێستا بەرێوەبەری گشتی توانیویەتی لە رێگای پیوەندی گرتن بە رێکخراوەکانی تایبەت بە لاوان یا رێکخراوە هاوشێوەکانی تێکەڵاوی و کۆدەنگی دروست بکا و ئەساسی پیوەندیەکانی ئێمە زۆرتر لە سەر پاراستنی بەها دیموکراتیەکان و قبوڵ کردنی یەکتری و هەروەها پاراستنی دەسکەوتە نەتەوەیی و نیشتمانیەکان و سەمبولەکانی یەکتر بووە و بەم شێوەیە لە دەرەوەی کوردستانیش بە نزیک بوونەوە و دانیشتن لە گەڵ رێکخراوەکانی تایبەت بە لاوان یا ئەوانەی داکۆکی لە مافی مرۆڤ دەکەن، توانیومانە بە ناساندنی رەوای حەقی نەتەوەکەیان خزمەت بە لاوان کەین.

یەکیەتیی لاوان لە کوردستانی باشور توانیویەتی پیوەندیەکی سالم و دۆستانەی لە گەڵ رێکحراوەکانی یەکیەتیی لاوانی

ديموكراتى لە كوردستانى عێراق،يەكيەتيى لاوانى ديموكراتى كوردستان، ڕێكخراوەى ئازادى لاوان، يەكيەتيى قوتابيانى كوردستان و يەكيەتيى گشتى قوتابيانى كوردستان و بزاڤى خوێندكارو لاوانى كوردستان دابمەزرێنە و هەروەها لە گەڵ ڕێكخراوەكانى يەكيەتيى ژنانى ديموكرات و ئەنجوومەنى بەرگرى لە زيندانيانى سياسى پێوەندى هەبووە و لە گەڵ سەرجەم ئەم ڕێكخراوە دا بە ناردنى پيام يا بەشدارى لە بۆنە ومراسمەكانى يەكترى پەيوەندى گرتووە.

لەم دەورەدا بۆ بە هێزبوونى كۆ دەنگيەكى زياتر لە نێوان لاوانى ڕۆژهەلات سەردانى لاوانى كۆمەڵەى شۆرشگێرى زحمەت كێشانى كوردستان و كۆمەڵەى زحمەت كێشانى كوردستان كراوە تا ئەم كۆ دەنگيە ببێتە بەردى بناغەى پێكەوە ژيان لە كوردستانێكى ئازاد و ديموكرات دا.

هەروەها هەوڵدان بۆ پێك هێنانى فيدراسيونێكى كوردستانى يەكێك لە هەوڵە بەرچاوەكانى كوميتەى بەرێوەبەرى گشتى بووە كە لە سەر ئەم پێك هاتەيەبە بڵاوكراوە مەسەلە پيوەندى دارەكانى خۆمان خستە بەر نەزەرى ڕێكخراوە سينفى يەكان بە خۆشيەوە لە فدراسيونى ڕێكخراوە مەدەنيەكان لە شارى كۆيە وەرگيراين و ئەوە بە دەسكەوتێكى گرينگ بۆ پێك هێنانى ئاسۆيەكى روون بۆ لاوانى كوردستان و خەباتى ئەوان دەزانين.

بێجگە لە ئەمانە چاوپێكەوتن و سەردانەكانى نوێنەرانى لاوان لە گەڵ ڕێكخراوەى شەبابى ئوردون بەشدارى لە پارلمانى بريتانيا لە يادى شەهيد قاسملودا ديدار لە گەڵ وەزيرى وەرزش ولاوانى حكومەت لە هەرێمى كوردستان لە سوئيد بەشدارى لە كوردگالا ديدار لە گەڵ بەرپرسى بەشى كاروبارى پەنابەران لە سويس درێژەى كارو بارى پيوەنديەكانى ئەم ڕێكخراوە بوون.

ئارشيڤ:

دامەزراوەكان لە كاتى بەرێوە بردن بۆ درێژە هێشتنەوەى كار وكردەوەكانيان يا هەر بۆپێويستى دروست راگرتنى بەڵگەو دكيۆمێنتەكان و موستەنەدات پێويستيان بە پۆڵێنە كردن و زيندوو ڕاگرتنى دواى خۆيان هەيە. پاراستنى ئەم شتە تازانە كە لە دوارۆژدا كۆن دەبن و مێژوو دروست دەكەن پێويستى بە بەشێك هەيە بە ناوى

ئارشيڤ:

ئەم بەشە بە دواى كونگرەى چوار بە شێوەيەكى فەرمى دامەزرا لە پێشتردا يەكێك لە ئەندامانى بەرێوەبەرى گشتى ئەم ئەركەى وەئەستۆى خۆى دەگرت بەڵام سەركەوتوانە نەيتوانى ئەركەكانى خۆى بۆ پاراستنى بەشى ئارشيڤ بە جێ گەيەنێ. كردنەوەى بەشێك لە ژێر ئەو ناوە زياتر لە بەر ئەم هۆيە بووە كە ئێمە دواى چەند ساڵ تێكۆشان و لە مەيدان بوون دا ئەگەر ئاورێكمان بۆ مێژوو يا سەرچاوەگەلێكى مێژوويى داباوە بەكەمى پێداويستى يەكانمان بۆ جێ بە جێ دەكرا بۆيە دامەزرانى بەشى ئارشيڤ ئەركێكى گرينگ وبەرپرسيايەتێكى مێژوويى بووە كە هەموو بەڵگەو دۆكۆمێنتەكانى ڕێكخراوەكەمانى پاراستووە.

ئەم بەشە بە جوێ كردنەوەى بڕيارنامە و عەكس و فيلم و پاراستنى گۆڤار و بڵاوكراوەكانى تايبەت بە لاوان خزمەتێكى گەورەى بە ئيستا و دوارۆژى ڕێكخراوە كردوە و زەحمەت و ماندوويى هاوريانى لاو دەتوانين بڵێن چيديكە بە فيرۆ ناچێت و ئەم بەشە وەك يادگارێكى پيرۆز هەموو ئەو شتانەى سەرەوەى لە ماوەى دوو كۆنگرە دا پاراستووە. هەروها لەم بەشەدا تەواوى وردەكارييەكانى كۆميتەى بەرێوەبەرى و بابەتە پێوەنديدارەكانيش لە خۆ دەگرێ كە دەبێتە مێژووى زيندوو لە داهاتوودا.

بەشى ماڵى

يەكێك لە بنەما سەرەكيەكانمان و پەرەپێدان بە چالاكى هەر ڕێكخراويك بەستراوەتەوە بە ژێرخانى ئەم دامەزراوە. ئەگەر ژێرخانى هەر پێكهاتەيەك يان گروپێك بە هێزى بێ هێزى بەرێوەبردنيش بە هەمان شێوە لە بەرێوەبردنى كارەكانى دا سەركەوتن وەدەست دێنێ.

بە پێى نێوەرۆكى پيرەوى نێو خۆى داهاتى لاوان لە ڕێگەى وەرگرتنى حەقى ئەندامەتى ئەندامان يا هاوكارى دۆست و ئاشنايانى يا لە درێژەى كارو چالاكيە فەرهەنگى و هونەريەكانى بە دەست دەهێنێ، ئەو چەند ڕێگەيە سەرچاوەى سەرەكى ژيانى ڕێكخراوەكەمانى پێك هێناوە كە باس لە سەر كەمى و زۆرى ئەم بەشە ناكەين. جيا لە وانەش لە روى ماديشەوە لە لايەن حيزبى ديموكراتى كوردستان وەك پشتيوانى هەميشەيى بە شێوەيەكى رەمزى كۆمەكى ماڵيمان پێكراوە كە ئەم بودجە ديارى كراوە يا بە گشتى بڵێن داهاتى لاوان بەكەم و زۆرەوە خەرجى بەرێوە بردنى مناسبات و بەشەكانى ڕێكخراوە و هەروها خەرجى كارو ڕاپەراندنى دەورەو و تەفريحى سالم و دانانى كلاس بۆ ئەندامان دەكرێ. نەبوونى سەرچاوە گەلێكى ديكە جگە لەوانەى سەرەوە هێزى لاوان بۆ بەرێوە بردنى لە بەرنامە كەم كردۆتەوە پێويستە يەكيەتيى لاوان لە جێگاى بەشى خەرج كردن ببێتە بەشى ماڵى و سەرچاوەى زياتر بۆ بەرێوەبردنى ئەم ڕێكخراوە پێك بێنێ دەنا ئەم شتە رەمزيانە كە بوونەتە سەرچاوەى ئيرادەو تواناى ڕێكخراوە بە تەنيا بەس نيە و ڕێكخراوێكى بە ئەزموون كە بيهەوەێ لە مەيدان دا بيهێنيتەوە و خزمەت بە لاوان بكا پتر پێويستى بە هێزى مادى دەبێ تا بتوانە بە دانانى كلاس و دەورە كچان و كوڕانى لاو لە دەورى خۆى كۆبكاتەوە و پەروەردەيان بكا و هێزى مەعنەويان بپارێزێ. ئەم بەشە سەرەراى ئەوەى بودجەيەكى كە لانى نيە بەڵام لە روى خەرج كردن دا دەتوانين ئافەرينيان بۆ بنێرين كە هەميشە دەست پاكانە جوڵاونەتەوە و خەرجى زياد كەمهێنانى بودجە و ديارنەمانى پوڵ بە هيچ شێوەيەك تا ئێستا لەم بەشەدا نەهاتوتە گۆرێ وهيچ كات تەوەهومى خراپى لە سەر نەبووە.

■

پەیامەکان بۆ کۆنگرەی پێنجەم

بەڕێزان ئەندامانی کۆنگرەی(٥)ی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

بابەت/ بروسکەی پیرۆزبایی

خۆمان بە خۆشحاڵ دەزانین کە ئەمڕۆ بەشدارین لە ڕۆژێکی مێژوویی و پرشنگداری جوڵانەوەی لاوانی کوردستانی ڕۆژهەڵات هەر بەم بۆنەیەوەش بە ناوی مەکتەبی سکرتاریەت و سەرجەم کادیر و ئەندامانی یەکێتی لاوانی دێموکراتی لە کوردستانی باشوور پر بەدڵ پیرۆزبایی خۆمانتان ئاراستە دەکەین و هیوای سەرکەوتن و سەرفرازیتان بۆ دەخوازین.

هاوڕیان: جێگای شانازیە کە ڕێکخراوەکەتان بەشێکی گەورەو زەحمەتێکی زۆری بینیوە بۆ داکۆکی کردن لە توێژی لاوانی کوردستانی ڕۆژهەڵات و لە هەمان کات دا ناوەندێک بووە بۆ گۆشکردنی گەنجان بە هەستی دێموکراتی و پێشکەوتووخوازی و نیشتمان پەروەری و بەشێک بوون شان بە شانی پارتە سیاسیەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات بۆ تێکۆشان و جوڵانەوەی ڕزگاری خوازی کوردستان. هەر لەم نێوەندەشدا بە هەزاران لاوی کردۆتە قوربانی ئەم خاکە.

بە ئومێدێکی زۆرەوەش دەڕوانینە کارو ئەنجامەکانی کۆنگرەکەتان و ئاواتە خوازین ئەندامانی کۆنگرە بە لە چاوگرتنی کێشە و گرفتەکانی لاوانی کوردستان و بە کۆمەڵێ بڕیارو ڕاسپاردەو پرۆگرامێکی سەردەمیانە کۆتایی بە کارەکانی کۆنگرەکەتان بهێنن.

ئێمە لە یەکێتی لاوانی دێموکراتی لە کوردستانی باشوور خۆمان بە دۆست و هاوکاری ئێوەی بەڕێز دەزانین و شانازی بەو پەیوەندییە مێژووییە دەکەین کە لە نێوان هەردوو ڕێکخراودا هەیە بۆ بەهێزکردنی کارو تێکۆشانی ڕێکخراوەیی و نەتەوایەتیمان.

هەر شادو سەرکەوتوبن

یەکێتی لاوانی دێموکراتی لە کوردستانی باشوور،

مەکتەبی سکرتاریەت.٢٠٠٩/٧/٢٧

بەرێز / یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

بابەت: بروسکەی پیرۆزبایی
بە بۆنەی گرێدانی(٥) کۆنگرەی ڕێکخراوە تێکۆشەرەکەتان ڕێکخراوی یەکیەتیی لاوان دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە ناوی مەکتەبی سکرتاریەت و سەرجەم ئەندامانی یەکیەتی¬یەکەمان یەکیەتی گشتی قوتابیانی کوردستان گەرمترین و جوانترین پیرۆزبایی خۆمان لە سەرجەم ئەندامانی کۆنگرەی (٥)ی یەکێتی یە تێکۆشەرەکەتان دەکەین و هیوا دەخوازین تەواوی کارەکانی کۆنگرە بە لەبەر چاوگرتنی کێشە و گرفتەکانی لاوانی کوردستان و بە کۆمەڵێ بڕیارو ڕاسپاردەو پڕۆگرامێکی سەردەمیانە کۆتایی بە کارەکانی بهێنن.

هیوای سەرکەوتنتان بۆ دەخوازین
یەکێتی گشتی قوتابیانی کوردستان، مەکتەبی سکرتاریەت. ٢٠٠٩/٧/٢٧

پەیامی هەیئەتی لاوانی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران

لە/ هەیئەتی نوێنەرایەتی کۆمەڵە
بۆ/ کۆنگرەی٥ی یەکیەتی لاوانی دێمۆکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان
بابەت/ پیرۆزبایی
وێڕای سلاوێکی گەرم و ماندوو نەبوونی
ئەگەر ڕۆڵی لاوان لە مێژووی خەباتی سەد ساڵی ڕابردووی ئێراندا بەرچاو و دیار بێ، ئەوا پێشەنگ بوونو ڕۆڵی لاوی کورد لە خەباتی حەقخوازانەی کوردستان چەند ئەوەندەیەو دیارترە.
لاوان هەمیشە خوێنی تازەی ناو دەمارەکانی کۆمەڵگاو چەکەرەکانی توخمی نوێبوونەوە و تازەگەری بوون. لەناو ڕیزەکانی خەباتی سیاسی و مەدەنیشدا لە ڕیزی پێشەوە وەستاون. هەموو داواکاری بانگەوازێک بە جۆرێک لە جۆرەکان ڕووی لە لاوانە و ئەوەش نیشاندەری ئەو ڕاستییەیە کە کۆمەڵگا بە چاوی ئومێد و چاوەڕوانییەوە دەڕوانێتە ئەو توێژە گرینگەی خۆی و لە لایەکی دیکەوە لاوان کە دەزانن داهاتوو هی ئەوانەو ئەرک و خەبات و سەختییەکانی دەکەوێتە ئەستۆی ئەوان، بەهەستی بەرپرسیارەتییەوە هەڵوێست دەگرن و هەر ئەوەشە ئایندەی گەش دروست دەکا.
لاوان لەم سەردەمە نوێیەدا ئیمکانات و کەرەسەکانی خەباتیان زیاتر لە هەر توێژێکی تر لە بەر دەست دایە، شۆڕشی ڕاگەیاندن و تێکنۆلۆژی، کە لە سەردەمی ئێستا دا ڕۆڵی گرینگ و کاریگەری لە سەر کۆمەڵگا هەیە، پەرەسەندنی پەیوەندیەکان، شکانی سنووری زمان و کلتوور و فەرهەنگە جیاوازەکان، زیاتر لە هەمووان، دەرگایەکە کە بە ڕووی لاوان کراوەتەوە.
بە لەبەر چاو گرتنی ئەم فاکتانەی سەرەوە و هەروەها هەلومەرج و دۆخی خەباتی ئێستای ئێران و کوردستان و ئەو شەپۆلە گەورەیەی سەرکوت و ئیعدام کە کۆماری ئیسلامی دژ بە کۆمەڵگا وەڕێی خستووە، دەبینین بە هێزترین پاڵنەرو کارتێکەرترین توخم لەو شۆڕشەوە و بزووتنەوەیەی ئەمدواییانەدا لاوان بوون.
ئەوان لە تێکۆشانو گەیاندنی دەنگی ئەو بزووتنەوەیە بە دەرەوەی خۆیان، لە فیداکاری و قوربانیدان لە ڕیزی پێشەوەدا بوون و کارەکتەری سەرەکی ئەو قۆناغەی خەبات بوون، هەر وەک لە بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی کوردستانیش بە درێژایی دەیەکانی ڕابردوو ئەو ڕاستیە سەلماوە.
ئەگەرچی دەستکەوتی لاوان لەم قۆناغەشدا بەرچاوە،بەلام بێگومان کارکردن بۆ ڕێکخراوە دەرهێنان و ڕێکخستنێکی هەمەلایەنەی چالاکییەکانیان لە ئێستادا لە هەموو کاتێک پێویست ترە کە دەتوانێت داهاتوویەکی گەش بۆ کۆمەڵگای کوردستان دەستەبەر بکات.
بۆیە ئێمەش بە ناوی لاوانی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێرانەوە هاوکاری و نزیکایەتی هەردوو لا بە زەرورەتێکی هەنووکەیی دەزانین. پیرۆزبایی بەستنی کۆنگرەی پێنجەمتان لێدەکەین و هیواداریـن کۆنگرەکەتان بە سەرکەوتوانە کۆتایی پێبێت.

هەیئەتی نوێنەرایەتی لاوانی کۆمەڵەی
شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کورستانی ئێران
٢٦ی ژوڵای٢٠٠٩

پەیامی دەستەی بەڕێوبەری یەکیەتی ژنانی دێموکراتی کوردستان

بۆ کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان
بەڕێزان: بەشەدارانی کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتی لاوانی دێمۆکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان
خەباتگێرانی ڕێگەی وەدیهاتنی یەکسانی و عەداڵەت و پێشکەوتن!
سڵاوی گەرمی هەموو ئەندامانی ئێمەتان پێشکەش.
بە بۆنەی بەستنی گۆنگرەکەتانەوە جوانترین پیرۆزبایتان پێشکەش دەکەین و هیواداریـن کەکۆنگرەیەکی پڕ لە دەسکەوت و بڕیاری باش بێ بۆ هەرچی زیاتر بەرەوپێش چوونی ڕێکخراوکەتان.

بەرێزان: ئێوە لاوانی خۆشەویست و بە هەڵوێستی دێمۆکرات لە کاتێکدا کۆنگرە دەبەستن کە ئاڵوگۆڕەکان لە ئێراندا بە دەستی لاوانی وەزاڵە هاتوو لە زۆڵم و سەرەرۆیی گەیشتۆتە ئاستێک کە ڕنگدانەوەیەکی جیهانی لێ کەوتۆتەوەو کچان و کوڕان لە ڕیزی هەرە پێشەوەی خۆ پێشاندانەکاندان بۆ دەربڕینی نارەزایەتی دژ بە دەسەڵاتخوازانی زاڵ بە سەر وڵاتەکەیاندا.

لە وەها کاتێکدا کە سیاچاڵەکانی رێژیم بە جیابیران ئاخنراوان تاکوو بە بیری تەسکی خۆیان کە پێیان وایە بە گرتن یا کوشتنی لاوان و کپ کردنی دەنگی نارازیان دەتوانن درێژە بە دەسەڵاتی پڕ لە زۆڵم و زۆری خۆیان بدەن.

لە وەها کاتێکدا ئەرکی ئێو وەک رێکخراوێکی خاوەن خەبات، ئەوەیە کە بە ورد بینیەکی زۆرەوە لە کۆنگرەکەتان دا بە دوور لە بەکەم گرتنی لایەنێک یا خود وەلانانی کەسانێک کە روانگە سەلیقەی شەخسیان یەکتر نەگرێتەوە کار بکەن بۆ بەهێز کردنی رێکخراوەکەتان بۆ ئەوەی کە بتوانێ جوابگووی پێشەنگی لاوانی کورد بێ. لە وەها قۆناغێکدا کە ئێستا وڵاتی ئێران پێیدا تێدەپەرێ و لاوان رۆڵی کاریگەریان هەیە لە دروست کردنی وەها کەشێک کە رزگاریی هەموو لایەکی لێ دەکەوێتەوە، رۆڵی ئاسایی بگێڕین لە هیدایەت کردنی حەرکەتی لاوان بۆ بە ئاکام گەیشتنی ئەو نارەزایەتیە.

لە کۆتاییدا وێرای دەربڕینی پشتیوانی دووبارەمان بۆ ئێوە وەک رێکخراوێکی سینفی دێموکراتیک، هیواخوازین کۆنگرەیەکی پڕ لە دەسکەوت و پڕ لە بڕیاراتی باش بەرێوەبەرن.

سەرکەوێ خەباتی لاوان و ژنانی دێمۆکرات بۆ وەدیهاتنی کۆمەڵگەیەکی یەکسان و پێشکەوتوو.

دەستەی بەرێوەبەریی
یەکیەتی ژنان دیموکراتی کوردستان
١٣٨٨/٥/٢ ٢٠٠٩/٧/٢٣

پەیامی ئەنجومەنی بەرگری لە زیندانیە سیاسی یەکانی رۆژهەڵاتی کوردستان

بۆ پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

بەرێز: کومیتەی ئاماداکاری کۆنگرەی پێنجەم!

بەشداربووانی بەرێزی کۆنگرە!

بە بۆنەی پێکهێنانی پێنجەمین کونگرەی رێکخراوەکەتان بە نوێنەرایەتیی لە لایەن کومیتەی بەرێوەبەری ئەنجومەنی بەرگری لە زیندانیانیی سیاسی و هەموو ئەندامان و لایەنگرانی، پیرۆزبای گەرم بە هەموو ئەندامان و لایەنگران و نوێنەرانی کۆنگرە دەڵێین و ئاواتە خوازین کۆنگرە بە سەرکەوتنەوە کۆتایی بە کارەکانی خۆی بهێنێ.

ئەگەر ئاورێکی خێرا لە خەباتی یەکیەتی لاوان بدەینەوە بۆمان دەردەکەوێ کە خاوەنی چەندین دەیە خەبات و بەرخۆدانە و لە رێگای ئازادی گەلێک قوربانی داوە.

هاورێیان: ئەنجومەن بە بایەخەوە دەروانێتە کۆنگرەی پێنجەمی لاوان، بە لەبەرچاوگرتنی هەلومەرجی ئێستای خەبات لە ئێران و رۆژهەڵاتی کوردستان بە تایبەت دوای هەلبژاردنەکانی دەیەمین خولی سەرۆک کۆماری لە ئێران نەقشی توێژی لاو بە تایبەتی کچان چەندە بەرچاوو تەئسیر گوزار بوون.

ئەرکی کۆنگرەیە کە بە دارشتنی پرۆگرامێکی گونجاوو سەردەمیانە خۆیان لە جاران زیاتر لە گەل خەباتی توێژی لاو لە نێوخۆی وڵات بە تایبەت لە زانکۆکان گرێ بدەن.

هەروها لە پێوەندی لە گەل لێک نزیک کردنەوەی رێکخراوو ئەنجومەن و هێزەکانی ئۆپوزیسیۆن پێش قەدەم بن.

پیرۆزو سەرکەوتوو بێت کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

کومیتەی بەریوەبەری ئەنجومەنی بەرگری لە زیندانییە سیاسی رۆژهەڵاتی کوردستان
١٣٨٨/٥/٥ برابر بە ٢٠٠٩/٠٧/٢٧

بۆ هاوریانی لاوم لە پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

وێڕای سڵاو و ڕێز

بە بۆنەی پێکهاتنی پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان پڕ بە دڵ پیرۆزبایی لە بەرێوەبەری و ئەندامان و لایەنگرانی یەکیەتیی لاوان بە گشتی و ئەندامانی کۆنگرە بە تایبەتی دەکەم.

یەکیەتیی لاوان لە ماوەی ٣٠ ساڵی رابردوو دا هەرچەند وەک ئەم ساڵانەی دوایی سیستماتیک و خاوەن کۆنگرە نەبووە، بەڵام خزمەتێکی بەر چاو و شایانی بە بزوتنەوەی میللی دێموکراتیکی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان کردوە.

یەکیەتیی لاوان وەک رێکخراوێکی مەدەنی لە هەموو راستی یە دەگا.................ئازادی یو دێموکراتیک....ئاڵقەی پێوەندیی نێوان توێژی لاو و دەسەڵات بێ و وێرای دیفاع لەو توێژە ئیمتیاز لە حکوومەت وەربگرێ،بەڵام لە هەلومەرجی ئەم قۆناغەدا کە دیکتاتۆری بە سەر وڵاتەکەمان دا زاڵە و مافە نەتەوایەتی¬یەکان پێشیل دەکرێن، خەبات بۆ ئازادی و وەدەستهێنانی مافە نەتەوایەتی¬یەکانی توێژی لاوانی کردوتە سەر دێری تێکۆشانی خۆیی.

پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی

کوردستان لە حالێک دا دەگیرێ کە ئێران بۆتە مەیدانی ڕووبەڕووبوونەوەی لاوان و دەسەڵاتی کۆنە پەرست و سەرەڕۆ و شەقامەکانی تاران بە خوێنی گەشی کیژان وکوڕانی ئازادیخوازی وڵاتەکەمان سوور بوون. لاوان هێزی سەرەکیی ئەم بەربەرەکانیەن. هەڵسەنگاندنی ڕووداوەکانی ئەم دواییانە پێویستە گرینگترین باسەکانی ئەم کۆنگرەیە بن و دەرس و ئەزموونی زۆریان بۆ یەکیەتیی لاوان تێدایە. جاریکی دیکە پیرۆزباییتان لێ دەکەم و هەر بەم بۆنەیەوە سڵاو دەنێرم بۆ گیانی پاکی شەهیدانی لاو لە بزوتنەوەی میللی دێموکراتیکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دا.
سڵاو دەنیرم بۆ لاوانی ئازاو ئازادیخوازی کوردستان بە تایبەتی و ئێران بە گشتی کە ژیرانە و بوێرانە لە دژی دەسەڵاتی کۆنەپەرست و دیکتاتۆر هاتوونەتە مەیدان.

مستەفا مەعرووفی
۱۳۸۸/۵/۵

بۆکۆری گەرمی لاوانی دڵ گەرم؟

سڵاوتان لێ بێ وماندوو نەبن. هەمووتان لە ئامێز دەگرم، بۆ تێکۆشانی ڕابووردووتان ڕێزتان دەگرم و بۆ خەباتی داهاتووتان هانتان دەدەم و پشتتان دەگرم.
لە ڕێگای تێکۆشەر کاک سمایل زارعی سکرتێری یەکیەتی یەکەتانەوە ئاگادار کرام کە هەوڵی گرتنی پنجەمین کۆنگرەی خۆتان هەیە. بە بیستنی ئەو هەواڵە خێرا گەرامەوە بۆ سەرەتای ساڵی ٢٠٠٠ی زایینی کە شانازیی کردنەوەی یەکەم کۆنگرەی یەکیەتیی لاوانم بەنسیب بوو. لە هەمان کات دا بیرم بۆ ساڵەکانی پێشتر و بۆ ئەو کاتانە ڕۆیشت کە خۆم وەک لاوێکی چالاکی ڕیزەکانی یەکیەتیی لاوان خەباتم دەکرد. لەو ە بۆدواوە گەران و پێداچوونەوەیە دا بیری خەیاڵ هەڵی گرتم و قۆناغە یەک لە دوای یەکەکانی خەباتی لاوانی هێنایەوە پێش چاوم . ڕێگام بدەن ئێوە خۆشەویستانیش دەگەڵ بەشێک لەو وەبیر هێنانەوانەی خۆم شەریک بکەم.
وەبیرم هاتەوە چۆن لە جەنگەی بەرخۆدانی کۆمەڵانی خەڵکی ئێران بە دژی ڕێژیمی پاشایەتی دا لاوان هێزی سەرەکی بوون هێنامەوە بەرچاو ئەو ڕۆژانەی لاوانی شار و گوندی کوردستان دەستە دەستە و پۆل پۆل، یەک دەنگ ویەک ریز دەڕژانە شەقامەکان و خوازیاری ئازادی و ڕزگاریی گەلە چەوساوەکەیان بوون. ئەو کاتانەم وەیاد هاتەوە کە لاوانی کورد هەر زوو دوای سەرکەوتنی شۆرش دیسان ناچار کران خەباتی نەپساوەی خۆیان دژی سەرەڕۆی درێژە بدەن و ئەمجارەیان بەڵام لێبڕاوتر و ڕێکخراوتر لە پێشوو. خەیاڵ بۆ ئەو ڕۆژانەی گەراندمەوە کە فەزای شارەکانی کوردستان مەیدانی چالاکیی سیاسی و باس و جەدەل لە سەر چۆنیەتیی درێژەدان بە خەبات بوو. هەر لەو دەورانەش دابوو کە یەکیەتیی لاوان شکڵی گرت و پێی نایە مەیدانی تێکۆشانی بە کردەوە. هەر لە یەکەم هەنگاوەکانیشی را دیار بوو کە ئەم ڕێکخستنەی لاوان لێبراوە پشتی شۆڕشی ڕزگاریخوازیی نەتەوەکەی بگرێ و چالاکانە تێیدا بەشدار بێ. ئای چەندە سەنج ڕاکێش بوون ئەو مانۆڕ و خۆدەرخستنانەی لاوانی کورد لەو دەور و زەمانەیە دا، ئینسان هەر حەزی دەکرد بەشێک لەوان بێ و بتوانێ خۆی دەگەڵیان ڕێک بخا. ئەدی بۆ باسی ئەو کاتانەتان بۆ نەکەم کە ئەندام و لایەنگرانی یەکیەتیی لاوان ناچار بوون پۆل پۆل شارەکانی کوردستان جێ بێڵن و ڕوو بکەنە بنکە و بارەگاکانیان لە دێهات و چیا و دۆڵەکانی کوردستان؟ بەراستی دۆستان قەڵەم لە باسی بەرزیی ورە و ئیرادەی پتەو و تێگەیشتنی دروستی ئەو لاوە خوێن گەرمانە لە هەلومەرجی خەباتی ئەو کاتی کوردستان دەستەوەستانە. من کاتێک لە ڕێگای خەیاڵەوە ئاوڕ لەو قۆناغەی شۆڕش دەدەمەوە شاییم بە خۆیە کە شەپۆلێک لەو دەریا خرۆشاوەی لاوان بووم کە لێبڕابوون هەتا تەختی بێدادی تێکەوە پێچن و دنیایەکی ئارام بۆ نەتەوەکەیان بنیات بنێن. وەبیرم دێتەوە کە لاوان خۆیان بۆ بەشداری لە قۆناغێکی سەختی خەبات ئامادە دەکرد و شان بە شانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان کە بەشی هەرە زۆری ئەوانیش هەر لاو بوون. چەکی بەرگری لە ئازادی یان هەڵ دەگرت.
دەست پێکردنی خەباتی چەکداری، یان باشترە بڵێم هەڵگرتنی چەک بۆ بەرگری لە فەوتان، درێژەی ئەو خەباتە بەربڵاوو هەمە لایەنەی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بە دژی سەرەڕۆیی دەسەڵاتی تازە دامەزراو لە ئێران بوو کە بڕیاری کورد قڕانی دابوو. لەو دەورەیە دا لاوانی نێو ڕیزەکانی یەکیەتیی لاوان بە کچ و کورەوە فیداکاری و ماندوو بوونی زۆریان لە خۆ نیشان دا و لە ڕاستی دا بەڵێنی خۆبەخشی لە پێناو ئازادیی گەلەکەیان باش بردە سەر. هەر کە بیر لەو هەموو گەنجە خوێن گەرمەی نێو ڕیزەکانی ئەو کاتی یەکیەتیی لاوان دەکەمەوە کە چۆن لە بوارە جۆربە جۆرەکان دا چالاکی یان دەنواند، بەخۆم نیە تاوێک سەر دادەخەم و بۆ ورەی بەرزیان ئافەرین دنێرم. دۆستان، ڕەنگە بەشێی زۆر لە ئێوەی خۆشەویست نەک هەر شانسی بەشداری لەو هەرەوەزە نەتەوییەتان نەبووبێ، بەڵکوو وێدەچێ بەشێکتان هەر وەبیریشتان نەیە،بەلام باوەڕم پێ بکەن وەبیر هێنانەوەی ئەو دیمەنە سرنجراکێشانەی بەشداریی لاوان لەو خەباتە سەختەدا کولی دڵ دادەمرکێنێ. خۆزگە دەکرا منیش وێڕای ئێوە تێکۆشەران لەو کۆنگرە پیرۆزەدا وەک میوان بەشدار بوایەمو لەنزیکەوە برێک لەو بیرەوەریە قەت لەبیر نەکراوانەم بۆ باس کردبان. بەڵام کە ئەو شانسەم بە نسیب نەبوە دەڵێم ببورن کەبە پەلە بەسەر ڕووداوەکان دا تێپەر دەبم.
باسی ئەوەم کرد کەخەیاڵ هەڵی گرتم و بۆ ڕۆژە سەختەکانی خەباتی لاوانی گەڕاندمەوە. دیارە ئەو دەورەیە هەرچەند

سـەختی و چەرمەسـەری زۆری تێدا بوو کەچی پڕیش بوو لەخۆشـی و شیرینی و دۆسـتایەتی و برایەتی. ئەوانەی لەو خەباتە دا بە شـدار بوون بە جۆرێک ئۆگری یەکتربووون کە وەک لەشێکی تاقانەیان لێ هاتبوو.
خۆیـان لـە خـەم و شـادی و بـوون و نەبوونـی یەکتر دا بەشـەریک دەزانی و هەمـوو وەک ئەندامانی یەک بنەماڵەی گەورە دەگەڵ یەک دەجوڵانەوە. لاوانی ئەو سـەردەمە بە نێو خەڵـک دا دەگەڕان و کەڵکیان لـە ئەزمونەکانیان وەرگرت و شتی تازەی خۆشیان دەدانێ. ئەوان هەمیشە کتێب بەکۆڵەوە و رادیۆ بە لا گوێچکەوە ئەم دێ و ئەو گوندیان دەکرد و لە هەر کوێ مەجالیان بۆ رەخسـابا کلاسـی دەرس و دەورەی فێربوونیـان دەکردوە. ئەوان نە ئیمکانی دەستراگەیشـتن بە مۆبایلیـان هەبوو نە دەیان توانی کەڵک لە ئینترنێت وەرگرن. ئـەوان لـە قوتابخانە و زانسـتگا بێ بەش بـوون و ئیمکانی سەفەر بە ماشێنیان نەبوو. ئەوان نەیان دەتوانی بە حەفتەش لیباس بگۆڕن و ئەگەر دەشیان گۆڕی هەر جلە کۆنەکان بوو کە دوای شـۆردن دەبەریان دەکردەوە. ئەوان بە دەگمەن بە دیداری بنەماڵە شاد دەبوون و تەنانەت بەشێکیان حەسرەتی دەئامێز گرتنی دایکیان بردە ژێر گڵ. بە هەمووی ئەوانەشەوە لاوانـی ئەو سـەردەم دڵیان بە خەبات خـۆش بوو. دڵیان پڕ بوو لە هیوا و هومێد و بەدایم باسـی بەرەو پێشەوە چوونو سەرکەوتنیان دەکرد. هەمیشە لە باسەکانیان دا پلانی ئەوەیان دادەنـا کـە دوای سـەرکەوتن چی دەکـەن و چ رێگایەک بۆ خزمەتی زیاتر هەڵدەبژێرن. ئەوان هاتبوون خەبات بکەن و بۆ سەرکەوتنی ئەو خەباتەش بە راستی مایەیان دادەنا. هەر لەو بۆ دواوە گەرانەوەم دا، هەموو ئەو شـەهیدە سـەربەرزانەی ریزەکانی یەکیەتیی لاوانم هاتنەوە بەر چاو کە سەردەمایەک هاوسـەنگەر بووین و بۆ مەبەستێکی هاوبەش تێدەکۆشاین. هەمـوو ئەو لاوە بەجەرگانەشـم هاتنەوە بیر کە زەمانێک لە ریزەکانی لاوان دا تێدەکۆشـان و پاشان دوای خۆپێگەیاندن لە ریزەکانی پێشـمەرگە دا جێ یان دەگرت. بە خۆشی یەوە ئێسـتاش بەشـێکی بەرچاو لەو تێکۆشـەرانە هەرماون و لە رێگای جۆراوجۆرەوە درێژە بە خەبات دەدەن.
هـاورێ یان، بەرەبەرە وەختی ئەوە هات ریزەکانی یەکیەتیی لاوان وەک کاری دایمـی بەجێ بێڵـم، بەڵام باوەرم پێ بکەن قەت نەمتوانی بە دڵ لێی دووربم. هەر بۆیە دواتریش پێوەندیم دەگەڵ ئەندامان و بەرێوەبەرانی هەر پاراسـت و تەنانەت بۆ کاری گۆڤاری لاوان هاوکاریم هەر درێژەی پەیدا کرد. ئێستا کە بیر لەو سـەردەمانە دەکەمە کە چەندەها سـەرمایەی بە نرخ لەو ئۆرگانە را کەوتە بانکی زەخیرەکراوی گەل، دیسان بەخۆم نیە سـوکنایی دێتێ و دڵم بە داهاتوو خۆشـتر دەبێ.
ئـەو کاتـەش کە شانسـی بەشـداری لە کۆنگرەی یەکەمی رێکخراوەکەتانم بە نسیب بوو ئەو هەستەم تێدا بەهێزتر بوو کە بەڵێ ئێمە خاوەن سەرمایەیەکی بەنرخین و بە بوونی ئەو سەرمایەش پێویستە بەداهاتوو گەشبین بین .

دۆسـتانی لاو یان لاوانی دۆست، ئێوە لە کاتێک دا پێنجەمین کۆنگـرەی یەکیەتییەکەتان دەبەسـتن کە هـەم هەلومەرجی خەباتتان گۆراوە و هەم ئیمکاناتی بەردەستتان. ئێوە هەڵگری کۆڵێک زەخیرەی مەعنەویی دەورانی پێشوون کە پێویستە بە باشی کەڵکی لێ وەرگرن. دڵنیام ئەگەر ئیمان و ورەو سەداقەتی لاوانی ئەو سـەردەم تێکەڵ بە زانیاری و تێگەیشـتنی لاوانی ئەم دەوەریە بکەن شانسـی ئیدامـە کاری و یەکگرتوویتان سـەت هێندە دەبێ و هەر بەو پێ یـەش مەجالی خۆ نواندن و رێکخسـتنی زیاترتان بۆ دەرەخسـێ. خەباتی نوێ، بیری نوێ و رێکخسـتنی نوێ و لێکدانەوەی نوێی دەوێ. ئێوە کە زەمانێکـی نوێن، دەبێ باش لە ئیمکاناتی نوێ بۆ بەرەو پێش بردنی خەباتەکەتان کەڵـک وەرگرن. خەباتی ئێوە خەباتێکی رەوایە و هەر بۆیە دەبێ هیوادار بن تێیدا سەردەکەون.
کاتێکی شاد و کۆنگرەیەکی سەرکەوتووتان هەبێ.

دڵسۆزی ئێوە: هەیاس کاردۆ
ئوستراليا.٦ی جوولای ٢٠٠٩ ی زایینی .

بە ئیمان بە سەربەستی و ئازادی

بەرێز ئەندامانی کۆمیتەی بەرێوەبەری گشتی
بەرێز ئەندامان و میوانانی بەشداری کۆنگرە
لە دوورەوە رێز و سڵاوم بۆ گشت لایەکتان هەیە ودەستتان دەگووشم و پیرۆز باییتان لێ دەکەم، بەرێزان زۆر بەداخەم کـە ژیانی دەسـت و پێگری ئوروپا ئەو هەلەی لێ سـتاندم کە ئەمرۆ لە تەنیشـت ئێوە دابنیشم وشانازی بەشداری ئەم کۆنگرەیەم بە نسیب بێت. بۆیە وێرای سوپاس و پێزانینم بۆ گشـت ئەندامان و بەرێوەبەرانی لاوان، داوای لێبوردنیش لە کومیتەی بەرێوەبەری گشتی لاوان لە کوردستان و هەروەها کۆمیتـەی بەرێوەبـەری گشـتی دەرەوەی وڵات دەکـەم کە نەمتوانی بەشداری کۆنگرە بم.
من هیوادارم کە ئەندامانی کۆنگرە بە وردی دەسـت نیشانی خاڵـە لاوازەکانی کارکردی یەکیەتیی لاوان لە مەودای نێوان دوو کۆنگرە دا بکەن و بە پیشنیارو دروست کردنی بریاری بـە کەڵـک یەکیەتی لاوان لـە داهاتوو دا ئەکتیـڤ و چالاکتر بکەن.

رەحیم دەستیار
ئەندامی کومیتەی بەرێوەبەری گشتی یەکیەتی لاوان لە کوردستان و دەرەوەی وڵات
بریتانیا/لیبدن-٢١ جولای ٢٠٠٩

پەیام بۆ کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکرات

بە بۆنەی بەستنی پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتی¬یەکەتان لەلایەن هێزی پارێزگاریەوە گەرمترین پیرۆزبایتان پێ دەڵێین. هیواداریین کە کۆنگرەی پێنجەمتان لە بەرەو پێش بردنی هیوا و خواستەکانی لاوانی وڵاتەکەمان دا سەرکەوتوو بێت.
لێرە دا جێی خۆیەتی کە یادیک لە شەهیدی نەمر قادر قادری بکەینەوە کە لە هێزی پارێزگاری دا لە گەڵمان ئەرکی حیزبی رادەپەڕاند و هاوکات ئەندامێکی چالاکی ڕێکخراوەکەتان بوو. هیواداریین کە یەکیەتیی لاوان، لاوی پێ گەیشتووی وەک شەهید قادری زۆر بێت.

هەر سەرکەوتووبن.
لەلایەن سابیر سەلیم زادە
بە نوێنەرایەتی هێزی پارێزگاری

بۆ یەکێتی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

بەڕێزان ئەندامی کۆنگرەی یەکیتی لاوانی دیموکراتی ڕۆژهەلاتی کوردستان وێڕای سڵاوێکی گەرم و شۆڕشگێڕانە، هیوادارم کۆنگرەیەکی سەرکەوتوتان هەبێ.
بەڕێزان زۆرم پێ خۆش بوو بتوانم یارمەتییەکی باشی کۆنگرەتان بکەم بەڵام بەداخەوە هەر ئەو ٥٠ دۆلارەم لە دەست دێ کە ئەوەش لە ڕێگەی هاوڕێی خۆشەویستم وەستا کامیلەوە دەینێرمە خزمتتان.
براتان

ڕێبوار ڕۆژهەڵاتی
ئەندامی نەهێنی حیزبی دێموکراتی کوردستان
١٣٨٨/٥/٧

پەیام بۆ کۆنگرەی پێنجەمی یەکیەتیی لاوانی دێموکرات

بابەت: پیروزبایی
بۆبەریز: یەکیەتیی لاوانی دیموکراتی ڕۆژهەلاتی کوردستان
پاش سڵاوێکی لاوانەی گەرم...

ئێمە وەک دەستەی کارگێری ڕێکخراوی ئازادی لاوانی کوردستان سەنتەری کۆیە گەرمترین پیرۆزبایی ئاراستەی ئێوەی بەریز دەکەین بە بۆنەی بەستنی پێنجەمین کۆنگرەتان هیواخوازین کە ئەم کۆنگرەیە نوێبونەو بێت لە گەشت بوارەکاندا دووبارە هیوای سەرکەوتنتان بۆدەخوازین.
لەگەڵ ڕێزدا...

ڕێکخراوی ئازادیی لاوانی کوردستان
سەنتەری کۆیە
٢٠٠٩/٠٧/٢٧

کۆمەڵەی کوردستانێکی سەوز/کۆیە

پەیامی پیرۆزبایی
بەناوی کۆمیتەی باڵا و ناوەندی کۆیەی کۆمەڵەی کوردستانێکی سەوز گەرمترین پیرۆزبایی سەوزتان ئاراستە دەکەین. هیواداریین کۆنگرەی پێنجەمتان سەرکەوتوو بێو ئەندامی چالاک بێتە پێشەوە بۆ سەرکەوتنی کارەکانی یەکیەتیی لاوانی دیموکراتی ڕۆژهەلاتی کوردستان
هەر پیرۆزو پایە داربن لاوانی کوردستانی ڕۆژهەڵات

برابچوکتان دکتور رزگار فقە سلیم، ئەندامی کومیتەی باڵا و لێپرسراوی ناوەندی کۆیەی کۆمەڵەی کوردستانی سەوز.٢٠٠٩/٧/٢٧

زۆر بەڕێز : یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

بابەت/پیامی پیرۆزبایی
سڵاوی نوێ خوازی......
بە بۆنەی بەستنی پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتیەکەتان، یەکیتی لاوانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، بەختەوەرین کە بتوانین بە ناوی((فیدراسیونی ڕێکخراوە مەدەنیەکانی کۆیە)) گەرمترین پیرۆزبایتان بۆ بنێرین و لە ناخی دڵمانەوە هیوای سەرکەوتنی کۆنگرەکەتان بۆ بخوازین.
کۆنگرە مانای نوێ بوونەوە و گۆرانکاری لە تاکو کەسایەتیەکان ناو ڕێکخراوە و گۆڕانە لە پێرو و پرۆگرامی ڕێکخراوەکەتان لە پێناوی دارشتنی بەرنامە و پرۆگرامی نوێ ترو گونجاو لە گەڵ خەباتی ئەم قۆناغەی ڕێکخراوەکەتان، دواجار هیوا خوازین ژیرانە و لاوانە و ئازایانە وبە

چاکی زروفی تایبەتی کاری رێکخراوەکەتان هەڵسەنگێنن و بەرژەوەندی گشتی لاوان بخەنە سەرەوەی بەرژەوەندی تاکە کەسیەکان کە دڵنیاین هەر وادەبن.
دووبارە سەرکەوتوبن.

سەرۆکی فیدراسیۆنی رێکخراوە مەدنیەکانی کۆیە.
درزگار فقه سلیم.٢٠٠٩/٧/٢٧

سکرتێری پەروەردە سەنتەری چالاکی گەنجانی کویە

بۆ گشت ئەندامانی کۆنگرەی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەلاتی کوردستان
بابەت: بروسکەی پیرۆزبای
سەرەتا بە ناوی گەشت کارمەندوو گەنجانی سنوری سەنتەرەکەمان بەستنی «پێنجەمین کۆنگرەتان» لێ پێروز دەکەین و جوانترین چەپکە گوڵی باغەکانی ئۆمەر خوچان و حەمامۆک و شیوی ڕەزان ئەچنین و ئەیخەینە یەخەی ئەوگەنج و لاوانە کە بە درێژای تەمەنیان گشت کاتەکانی ژیانیان تەرخان کردووە بۆ خزمەت کردن و ئازاد کردنی نیشتیمانەکەیان. و سەری ڕێزو نەوازش دائەنوێنین بۆ ئەو لاوانەی گیانی خۆیان لە پێناو ئازاد کردنی کوردستان بەخشیوە. هیواداریـن لەم کۆنگرەیە ئەو لاوانە بێنە مەیدان کە وا پسپۆرن لە بوارەکانی لاوان و بتوانن بەشێکی زۆری کێشەو گرفتەکانی لاوان و گەنجان بخەنەڕوو لە گەڵ داڕشتنی بەرنامەی تۆکمەو بەهێزی بۆ چارسەر کردنی.
و هیوادارین لە کونگرەی داهاتوو دا گشت لاوان و گەنجانی هەر چوارپارچەی کوردستان بەیەکەوە پرۆگرامێکی سەرانسەری دابرێژین بۆ بەدیهێنانی هیواو خواستەکانی لاوان و گەنجان بەگشتی...
هەرسەرکەوتوبن بۆ ڕزگارکردنی هەر چوارپارچەی کوردستان....
لەگەڵ ریزدا...

امیر احمد
بەڕیوەبەری سەنتەری چالاکی گەنجانی کۆیە
٢٠٠٩/٠٧/٢٧

بەڕێوە بەرایەتی ڕادیودەنگی دیموکراسی

بابەت / بروسکەی پیرۆزبایی
بەبۆنەی بەستنی کۆنگرەی (٥)ی رێکخراوە تێکۆشەرەکەتانەوە ڕێکخراوی(یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەلاتی کوردستان) بەناوی سەرجەم ستافی کارمەندانی ڕادیوی دەنگی دێموکراسی جوانترین و قەشەنگترین چەپکە گوڵی ڕێز و پیامی خۆشەویستیتان پێشکەش ئەکەین.
بە هیوای ئەوەین کۆنگرەی پێشنهادات کۆنگرەی بە دیهێنانی داواوو خواست و خۆزگە و مافە سەرەتاییەکانی لاوان بێت لە جیهان و کوردستانی رۆژهەڵاتی ئازیز بە تایبەتی.
هەرشادو سەر کەوتوبن

بەڕێوەبەرایەتی رادیو دەنگی دیموکراسی

بۆ بەرێز... یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی کوردستان

ب/پیرۆزبایی
سڵاوی هوشیاری.....
بەستنی پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتیی لاوانی کوردستانتان پیرۆز دەکەین، بەستنی کۆنگرە بە مانای کەشێکی کاریگەر بۆ کەشێکی کاریگەرتر بەرێوە بڕوات هەر وەک چۆن دەبینین لاوانی هەرکونجێکی ئەم دونیایە لەگەڵ گۆرانکاریەکانی سەردەم هەنگاو دەنێن، دەبینین لاوانی وڵاتی کوردەواری پێ بەپێی هەلومەرجی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی ...هتد.. هەنگاو بە هەنگاو شان بە شانی ئەوان دەڕۆن بەڕێوە، هیوامان بەوە هەیە کە بتوانن هەرچی ڕۆڵی لاوان زیاترە بڕەوی پێبدرێت لەم کۆنگرەیە بۆ ئەوەی پێشەنگی لاوان گەشاوە بێت هەروەک گەشاوەیی پێوە دیار بووە.
بەهیوای کۆنگرەیەکی هاوچەرخ بەرەو پێش چوون بۆ خواستەکانی لاوان.
هەر شادو سەرکەوتویی کۆنگرەتان بۆ دەخوازین.......

سەنتەری چالاکیە ڕۆشنبیریەکان
دەستەی باڵا/ لە کۆیە

■

سەردانی هەیئەتێکی «یەکیەتی لاوان» لە مەکتەبی سکرتاریەتی «یەکیەتی لاوانی دێموکرات لە کوردستانی عێراق» لە هەولێر

دوانیوەرۆی رۆژی پێنجشەممە هەئیەتێکی یەکیەتی لاوان کە پێک هاتبوو لە بەرێزان مەنسور سەمار سکرتێری گشتی یەکیەتی لاوان و عەبدوڵڵا عەبدوڵڵا پوور جێگری سکرتێرو بەرپرسی راگەیاندن، سمکۆ عوسمانی بەرپرسی تەشکیلات و دیاری میراوەیی ئەندامی چالاکی کۆمیتەی زەوی سپی یەکیەتی لاوان بە بۆنەی ٣٧ەمین ساڵرۆژی دامەزرانی یەکیەتی لاوانی دێموکرات لە کوردستانی عێراق سەردانی رێکخراوی ناوبراوی کردو لە لایەن بەرێز سمکۆ رەشید سکرتێری گشتی و دەستەیەک لە هاور ێیانی پێشوازیان لێکرا.

بەیاننامەی یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان بە بۆنەی لە سێدارەدانی لاوی کورد ئێحسان فەتاحیان

رۆژی چوارشەممە رێژیمی دژی لاوو ئازادیو دێموکراسی کۆماری ئیسلامی ئێران لاوی کورد ئێحسان فەتاحیانی لەسێدارەدا، لە سێدارەدانی لاوی کورد ئێحسان فەتاحیان لە کاتیک دایە کە ناوبراو سەرەتا حوکمی ١٠ساڵا زیندانی بەسەر دا سەپا بوو بەڵام لە پێداچوونەوە بە حوکمەکەیدا بۆی کرا بە سزای لەسێدارەدان و رۆژی چوارشەممە گیانیان لەو لاوە کوردە ئەستاند.

رێژیمی کۆماری ئیسلامی سەڵماندی کە هەمیشە ئامادەگی ئەوەی تێدا هەیە کە بە هەر پاساوێک بێ لە دژی رۆڵەکانی کورد تاوان بخولقێنێ. ئەوە لە حاڵێک دایە کە بەر لە بەرێوەچوونی ئەم حەکمە رێکخراوە مرۆڤدۆستەکانو کەسوکاری ناوبراو زیندانیانی سیاسی لە چەند بەندیخانە نارەزایەتیەکی بەرینیان وەرێ خستبوو، بەڵام بێگوێدانە ئەو نارەزایەتیانە حوکمەکەیان بەرێوە برد.

یەکیەتی لاوان لە رێگای پێک هێنانی رێپێوانو چالاکی تەبلیغی لە ناوخۆ دەرەوە هەروەها بە پێوەندی گرتن بە رێکخراوە نێونەتەوەییەکانی مافی مرۆڤو ئاگادار کردنەوەیان لە سەر بارودۆخی کۆمەڵێک زیندانی سیاسی دیکەی کورد لە رۆژهەڵاتی کوردستان بۆ ریسوا کردنی دەسەڵاتدارانی کۆماری ئیسلامی هەموو هەوڵی خۆی وەگەڕ دەخات تاکوو چیدیکە رێژیمی کۆماری ئیسلامی نەتوانێ تاوانی لەوچەشنە دووپات بکاتەوە

یەکیەتی لاوانی دێمووکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان سەرەرای مەحکوم کردنی ئەم تاوانە سەرەخۆشی لە بنەماڵەی بەرێزی ئێحسان فەتاحیان دەکاتو هیوای ئازاد بوون بۆ هەموو بەندکراوانی سیاسی لە رۆژهەڵاتی کوردستان دەخوازێ.

کۆمیتەی بەرێوەبەری گشتی
یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

پەیامی سکرتێری یۆنیسکۆ، «کۆئیچیرۆ ماتسوورا» بە بۆنەی رۆژی جیهانی لاوان

لە گەرمەی قەیرانە چاوەروان نەکراوەکان دا کە ژیانی لاوەکانە هەموو جیهانی خستۆتە ژێر کاریگەری خۆیەوە، دروشمی ئەوساڵ ی رۆژی جیهانی لاوان بە سەرتیتری بەردەوامی: «چالشەکانی ئێمەو داهاتووی ئێمە» زۆرتر لە هەموو کاتێک واتا پەیدا دەکات.

بەردەوامی پەیوەندی هەیە بە سێ لایەنی ژیانی ئەمرۆ کە تووشی گۆران بووە: ژینگە، کۆمەڵگاو ئابووری پێویستە ئێمە بە خێرای ملّملانێکانی ئەو سێ بوارە روبەرووی لاوان دەکاتەوە، تاوتوی دەکەین. دەنا هەلی لاوان بۆ ژیانێکی باشترو ئەمن تر و هاوپێوەندی خستومانەتە مەترسییەوە.

لاوان، کە ١٨ لە سەدی ژمارەی دانیشتوانی جیهان پێک دێنن، توانایەکی زۆریان هەیە تاکوو بۆ رووبەروو بوونەوە لەگەڵ قەیرانەکانە سەرەوە هاوکاری بکەن: لاوان لەگەڵ ئەوەیدا کە ژیرترینو خوێندەوارترین نەوەی ئەمرۆن، هەر لەوکاتەدا خەیالاویو نەرمنو دەتوانن خۆ لەگەڵ ئەو راستیانەی کە خەریکە دەگۆرێن دوگونجێنن. لەگەڵ ئەوەشدا داهاتیان رۆژی کەمتر لە دۆلارێکیشە، ٨٨ میلیۆن بێکارن ١٦٠ میلیۆن تووشی بەدخۆراکی بوونو ١٣٠ میلیۆن نەخوێندەوارنو بەداخەوە ١٠ میلیۆنیان هەڵگری ڤایرۆسی HIV (ئیدز)ن. ژنانی لاو هەروەها لەگەڵ بەربەست گەلێک لە زۆرێک لە رووەکانی پێشکەوتن بەرەو روون.بە سەرنج دان بە تێروانینی ئەو هەلانەی کە لە خوێندنەوەی ژمارەی لاوان بەدەست هاتوە، پێویستە هاوکاری لاوان بکەین وەک شەریکێک کە خاوەنی شوێنگەیەک یەکسانن بۆ بەربەرەکانی لەگەڵ ملّملانێکان.

یۆنیسکۆ لە رێگای هاوکاری کردنی دەوڵەتەکان، رێکخراوەکانی لاوان، کانالەکانی لێکۆلینەوەو کۆمپانیا ناسراوو چالاکەکان لە بواری گەشەپێدان کە لە کەرتی تایبەتن، لە هەوڵی ئەوە دایە تاکو ژینگەیەکی فێرکار بۆ نمەنە رێبازێکی هەڵ رەخسێن بۆ گەشە کردنی لاوان بۆ پشتیوانی لە کردەوەگەلێک بە رێبەری لاوان پێناسە بکات.یونێسکۆ ئەم ئامانجەی بە بەهێز کردنی وەدەست خستنی زانستو بەرێوەبەری پرسگەلی لاوان ئەنجام دەدات کە دەبێتە هۆی بەرز بوونەوەی لێکۆڵینەوە گەلێک سەبارەت بە رێبازەکانیشو هاندانی بەشداری کردنی لاوان لە بڕیادردان.

بە مەبەستی بەلێنی دووبارەی یۆنێسکۆ بە لاوان، ئەم رێکخراوە «کۆمەڵەی لاوان»ی وەک بەشێک لە کۆنفرانسی گشتی دامەزراندووەو بە سەرنج دان بەوەی کە کۆنفرانسی گشتی یۆنێسکۆ بەرزترین سەرچاوەی بریاردانی رێکخراوە ئەم ئەنجومەنە دانیشتنێکی بە نێوی «تاوتوی کردنی قەیرانەکان بە مەبەستی وەدەست هێنانی ئاکامەکان: رۆڵی لاوان چیە؟» لە یەکەم تا سێهەی ئۆکتۆبر پێک دێنێ. دامەزراندنی ئەم ئەنجومەنە دەبێتە هۆی ئەوەی کە لاوانی وڵاتانی ئەندام بە شێوەیەکی چالاک لە بەرەو پێش بردنی کارەکانیو بەرنامەکاندا بەشداری بکەنو هەروەها دەبێتە هۆی ئەوەی کە بیرو راکانیان سەبارەت بەو بابەتە گرینگەی سەرێو رۆڵی یۆنیسکۆ لە بۆ بەربەرەکانی لەگەڵ ئەو کێشانە باس بکات.

بە بۆنەی رۆژی جیهانی لاوان بە پێویستی دەزانم داوا لە دەوڵەتاەکانو کۆمەڵگای مەدەنی و کەرتی تایبەت بکەم زۆرتر زۆرتر لە جاران هاوکاری خۆیان لەگەڵ لاوان باشتر بکەن تا لاوانی ئەورۆ بتوانن زاڵ بن بەسەر ئەو کێشانەی کە دێنە بەردەمیانو هەروەها هەموو لاوان هان بدەن تاکوو هێزو داهێنەری خۆیان لە رێگای پاراراستنی ئاشتیو پارێزگاری کردن لە بەردەوامی بۆ نەوەکانی داهاتوو بەکار بێنن. ■

تایبەتمەندیەکانی
شەهید صادق شەرەفکەندی

ئا: رەحیم قادری

شــەهید دوکتور صادق شــەرەفکەندی لە یەکــەم پلیۆمی دوای شــەهید بوونی دوکتور قاســملوو دا بــە تێکرای دەنگی ئەندامانــی کومیتــەی ناوەنــدی بــە ســکرتێری گشتی حیزب هەڵدەبژێردرێ و لە کۆنگرەی نۆهەمی حیزبیشەوە هەتا کاتــی شــەهید بوونــی (٢٦ خەرمانانی ١٣٧١ی هەتــاوی ١٧ی ســپتامبری ١٩٩٢ی زایینی) ئەرک و بەرپرســایەتی قوورســی ســکرتێری گشــتی حیزبــی دێموکراتــی کوردســتانی بەرێوە دەبرد. خەباتگێری مەزنــی گەلەکەمان دوکتور صادق شــەرەفکەندی لە ماوەی ئەو ١٢ ســاڵەی دوایی دا تا کاتی شەهید بوونی هەمیشە رۆڵێکی بنەرەتی لە رێبەرایەتی حیــزب و جوڵانــەوەی گەلەکەمــان دا هەبوو. یەکێک لە بەوەجترین و شــارەزا ترین رێبەرانی نێو ریزەکانی بزوتنەوەی میللــی دێموکراتیکــی گەلەکەمان بوو بە حــەق بڵێین کــە قوتابیەکی لێوەشــاوەو یارێکــی وەفاداری دوکتور قاســملووی نەمر بوو پاش دوکتور قاسملووش بوو بە مامۆستای ئیدامەکاری درێژە دان بە رێبازو رێگای قاســملوو، بــە لێهاتوویی و لێوەشــاوەیی خــۆی نەیهێشــت بــێ قاسملوویی بــەم جــۆرە کە ئــاوات و ئامانجــی دوژمنانی بزووتنــەوە بوو بە حیزبەوە دیاربێ.

تایبەتمەنــدی و کەســایەتی دوکتــور شەرەفکەندی

تێکۆشــەری نەمــر دوکتــور صــادق، ئینســانێکی بوێــر و شــوجاع، بــەورە، بــە ئەخــلاق، راســتگۆ و دروســت کار و بــە راســتی صــادق بوو. لــە حەق و عەداڵەت پشتیوانی دەکرد لە هەموو ئەو تایبەتمەندی یانە لە سیاسەت و کردەوە دا کەڵکی وەردەگرت. ئینسانێکی پر کار بوو، ماندوویی نەدەناسی، هەموو کاتی خۆی بۆ جێ بەجــێ کردنی ئەرکە حیزبیەکان تەرخــان کردبــوو، شۆرشــگێرێکی بــە تەواو مانا و دێموکراتیکی واقیعی بوو کە لە هەموو کاروکردەوادا و بە هەڵوێستی دا ئەو تایبەتمەندیانە خۆی دەنواند.

بروایەکی قووڵی بە دێمۆکراسی و مافی گەلانی ئێران هەبوو، هەر بۆیە لە روانگەی ئــەوەوە پێوانــەی هــەر جوڵانەوەیەکی خەباتگێرانــە لــە ئێران و کوردســتان دا بریتی بوو لە تێکۆشــان بۆ سەقامگیری کردنی ئازادی و دێمۆکراسی وەدیهێنانی مافــە رەواکانــی گەلی کــورد و گەلانی ئێران. سیاســەت و تاکتیــک بۆ دوکتور صــادق زاراوە و دەســتەواژەی خەیاڵی و زەینــی نەبــوون لە روانگــەی ئەوەوە سیاســەت کــردەوەی خەباتگیرانە بوو. هــەر بۆیەش بە حەق و بە کردەوە ببوو بــە ئاوێنــەی تایبەتمەندییەکانــی حیزبی دێموکراتی کوردستان.

دوکتور صادق ڕێبەری حیزب

هەر لە سەرەتای هاتنە ریزی ڕێبەرایەتی حیزب یەکێک لە داڕێژەرانی سیاسەت و هەڵویستەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان بوو. لە سەر پاراستنی ئووسوول و پرەنسیپەکانی حیزب شێلگیرو پێداگیر بوو. ئەو کادرو وپێشمەرگەکانی حیزبی خۆش دەویستن، بەلام ئەو خۆشەویستی یە هەرگیز شوێنی لە سەر هەڵسەنگاندنی واقیع بینانەی کادرو پێشمەرگەکان و کارو باری ئەوان دا دانەناوە. دڵپاکی و بێ غەرەزی کاک دوکتور سەعید بۆ هەموو هاورێ یانی حیزبی دەرکەوتبوو هەربۆیەش ئامۆژگاریەکانی بە دڵ و بە گیانەوە وەردەگیران . نەخشی گرینگی تەشکیلاتی لە حیزب و بزوتنەوە دا زۆر بە باشی هەست پێ کردبوو، بەلام هەرگیز تەشکیلاتی لە جێی خەڵک دا نەناوە و لە دەمارگرژیو سکتاریتی بە دوور بوو. چۆنکە ئەو تەشکیلاتی حیزب و خودی حیزبیش بۆ ڕێبەرایەتی کردنی خەباتی گەل دەویستن.

سیاسەتی دوکتور سەعید

دوکتور سەعید لە باری سیاسی یەوە درێژەدەری ڕێگای شەهید قاسملو بوو. بۆیە هەوڵی خۆی دەدا بۆ ئەوەی لەو ڕێبازەدا هیدایەت بکا کە لە کاتی سکرتێری دوکتور قاسملوو دا دیاری کرابوو، هەر وەک لە پەیامی ئەمەگناسی بۆ خەڵکی کوردستان کە بە دوای شەهید بوونی دوکتور قاسملوودا راگەیاند: بە زانیاری یەکی تەواوە،پەیمانمان داوە کە تەواوی هێز و ئیرادەی خۆمان تەرخان بکەین بۆ درێژە پێدانی ڕێگای قاسملوو یانی بەربەرەکانی یەکی ماندوونەناسانە لە ڕێگای ئازادی دێموکراسی و مافی مرۆڤ. لەو ڕێگایە دا کە ڕێگای سووری شەهیدانە یان سەردەکەوین و یان بە شانازی یەوە هەر وەک شەهیدە عەزیزەکانمان سەر دادەنێین.

دوور ئەندیشی دوکتور صادق

دوکتور سەعید وەک ڕێبەرێکی دوورئەندیش هەر ئەوەندە نەبوو کە چاوەدیری بە سەر بەشە جۆراجۆرەکانی کاری حیزب دا دەکرد و زەحمەت وماندوو بوونی زۆری دەکێشا، بەڵکوو زۆریش بیری لە دوا رۆژی حیزب و جووڵانەوەی دەکردەوە و بۆ ئەو مەبەستەش زۆر تێدەکۆشا پێوەندی نێوان حیزبی دێموکراتی کوردستان و حیزبە شۆرشگێرەکانی بەشەکانی دیکەی کوردستان پتەوتر بکا. ئەو لەو باوەرە دابوو مادام کە ئێمە داوای خودموختاری لە چوارچێوەی ئێران دادەکەین پێویستە لە گەڵ حیزبە دێموکرات و ئازادیخوازەکانی ئێران دۆستایەتیەکی پتەو دامەزرێنین و باوەر و متمانەی ئەوان رابکێشن بۆ ئەوەی لە کاتی ئێستا دا لە دژایەتی لە گەڵ رێژیم یارمەتیمان بدەن و لە داهاتووی ئێران دا وەکو دۆستێکی بە وەفای گەلی کورد بمێننەوەو لە سرینەوەی ئەو تەبلیغاتە ژەهراوییەی کە ڕێژیمەکانی پاشایەتی وکۆماری ئیسلامی دژی گەلی کورد کردوویانە و مێشکی هاونیشتمانانی دیکە مانیان پێ ئاخنیوە، یارمەتیمان بدەن هەر بۆیە گرینگی زۆری دەدا بە نێزیک بوونەوە و باس کردن لە گەڵ ئەو حیزبانە وەک دیتمان هەر کاتی دانیشتن لە گەڵ ئەوان بوو کە شەهید کرا.

هەڵکەوتووی گەل و بڕوای قووڵی بە هاوکاری گەلانی ئێران

دوکتور صادق ئینسانێکی خاکی و خەڵکی و بە توازع، بوو بەڵام هەر ئەوەندەی کە لە راست دۆستان و هاورێیانی دا روو خۆش بوو و بە گوزەشت بوو، لە راست دوژمنانی حیزب و گەل دا بە توندی و بێ لێبوردن بوو، قوورسی و قایم لە بەرامبەریان دا رادەوەستا و زەرەیەک نەرمی وهەنگاوێک گەرانەوەی بۆ نەبوو، ئەو خەڵکی کوردستانی بەرەگ وپێستەوە خۆش دەویست هەر بۆیەش گیان و ژیانی بۆ خزمەت بە وان تەرخان کردبوو ئەو لەو سیاسەتمەدارانە نەبوو کە خەڵکیان وەک ئاوازی بردنە پێشی مەبەستەکانی خۆیان دەوێ. ئەو بۆ خۆی پێشرەوی خەباتی خەڵکی کوردستان بوو جگە لە قازانج و بەرژەوەندی یەکانی گەل هیچ قازانج و بەرژەوەندییەکی شەخسی بەلایەوە گرینگ نەبوو. شەهید دوکتور صادق بۆ کادرو پێشمەرگەکانی حیزب هەر تەنیا سکرتێر نەبوو. ئەو دۆست و

دوکتور سەعید وەک ڕێبەرێکی دوورئەندیش هەر ئەوەندە نەبوو کە چاوەدیری بە سەر بەشە جۆراجۆرەکانی کاری حیزب دا دەکرد و زەحمەت وماندوو بوونی زۆری دەکێشا، بەڵکوو زۆریش بیری لە دوا رۆژی حیزب و جووڵانەوەی دەکردەوە و بۆ ئەو مەبەستەش زۆر تێدەکۆشا پێوەندی نێوان حیزبی دێموکراتی کوردستان و حیزبە شۆڕشگێرەکانی بەشەکانی دیکەی کوردستان پتەوتر بکا

هاواڵی هاوڕێ یان بوو. بەرادەیەک کە لە گەڵیان تێکەڵاو بوو. کە هەر هاوڕێ یەک بە راشکاوی دەیتوانی پرێسکەی دڵی خۆی لەلای هەڵرێژێ و لە رێنوێنی یە بە کەڵکەکانی کەڵک وەربگرێ.

کاک دوکتور صادق بروایەکی قووڵی بە هاکاری گەلان و هەموو ئازادیخوازانی ئێران هەبوو، لەو بروایە دا بوو کە رووخانی رێژیمی ئاخوندی بەبێ نێزیکی و هاوکاری و هاو پێوەندی هێزە نیشتمانپەروەرو خەباتگێرەکانی ئێران کارێکی مومکین یان لانی کەم هاسان نی یە، هەر بۆیە لە هەر دەرفەتێک بۆ ئەو مەبەستە کەڵکی وەردەگرت و بە کردەوە هەوڵی بۆ دەدا و سەرەنجام لەو رێ¬یەدا گیانی بەختی ئازادی ئێران و خودموختاری کوردستان کرد.

ماهییەتی کۆماری ئیسلامی لە تێرۆر کردنی دوکتور سەعید دا

روداوی تێرۆری دوکتور سەعید لەو بارەوە کە زیاتر لە هەر روداوێکی دیکە رووی دزێو و راستەقینەی کۆماری ئیسلامی بۆ خەڵکی دنیا ئاشکرا کرد، لە گرینگترین رووداوەکانی ماوەی دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی دەژمێردرێ. تا کاتی تیرۆری دوکتور سەعید و بە دوای ئەویش دا کۆماری ئیسلامی ژمارەیەکی زۆر لە سەر کردەکانی رێکخراوەکان و کەسایەتی یە هەڵسورو ناسراوەکانی ئازادیخوازانی ئێرانی بە پیلانی جۆراوجۆر لە نێوخۆو دەرەوەی وڵات دا تیرۆر کرد. هەر چەند هەموو ئێرانی یەکان و زۆر لە دەوڵەتان و حیزبەکانی وڵاتانی پێشکەوتووی پیشەسازی سەبارەت بە عامیلانی ئەو تیرۆرانە کە کۆماری ئیسلامی ئێرانە گومانیان نەبوو، بەڵام ئەو رێژیمە هەمیشە ئەو راستی یە ئاشکرایەی حاشا لێ دەکرد، بەو ئەزموونە زۆری ئەو کە لەو کارانە دا بە دەستی هێنابوو جێ پەنجەی بە رەسمی دەر نەدەکەوت. یان ئەگەر دەرکەوتبا بە سات و سەودا و ئیمتیاز دان بەو دەوڵەتانەی کە تیرۆرە کانیان تێدا بەرێوەچوو بوو مەسەلەکەیان پوش بە سەر دەکرد و درێژەیان بە پیلانەکانی خۆیان دەدا. وەک ئەوەی تیرۆری دوکتور قاسملوو لە ڤییەن و دوکتور شاپوری بەختیار لە پاریس دیتمان. بەڵام کردەوەی تیرۆریستی کۆماری ئیسلامی دژی دوکتور سەعید و هاوڕێ یانی یەکەم تیرۆر بوو کە لە لایەن دادگای بێرلین وەک دادگایەکی رەسمی و عادڵانەی بێ لایەن دەسەڵاتدارانی ئێرانی لە قاودا و ئەو رێژیمەی لە بەرزترین پلەی دەسەڵات دا بە دارێژەری تیرۆرەکە بە دنیا ناساند. دەورەی ئەو دادگایە لە تەعقیب و موحاکمەی بەرێوەبەرانی ئەو کردەوە تیرۆریستی یە بۆ ماوەی نیزیک بە ٣ ساڵ لە کۆتایی دا راگەیاندنی بوێرانەی ئاکامی دادگا، زیاتر لە هەموو کاتێک سیاسەتی تیرۆریزمی دەوڵەتی کۆماری ئیسلامی و خەباتی حەق خوازانەی گەلی کورد لە کوردستانی ئێران و حیزبی دێموکراتی بە دنیا ناساند. بەم چەشنە ئەگەر کۆماری ئیسلامی بەو خەیاڵەی کە خوێنی دوکتور سەعید وهاوڕێ یانیشی وەکو خوێنی دەیان سەرکردەو شەخسییەتی سیاسی دیکەی ئێرانی دەتوانێ بکاتە وەسیلەی سات وسەودا لە گەڵ دەوڵەتە قازانج پەرەستەکان، ئەو جارە بە شێوەیەک کە چاوەروانی نەدەکرد کەوتە داوو. زیندووترین بەڵگەی تیرۆریست بوونی خۆی دا بە دەستەوە.

یادو ناوی شەرەفکەندی مەزن هەمیشە بە نەمری دەمێنێتەوە و خەبات و تێکۆشانی پرشنگداری لە پێناو ئامانجە پیرۆزەکانی حیزبی دێموکراتی کوردستان و گەلی کورد و خەڵکی ئێران و تایبەتمەندی یە شۆرشگێرانەکانی دوای نەمانیشی رێنوێن وئیلهامدەری تێکۆشەرانی حیزب و شۆرشگێرانی وڵاتەکەمان دەبێ.

سەرچاوە: بڵاوکراوەکانی نێوخۆیی حیزبی دێموکرات.

■

> شەهید دوکتور صادق بۆ کادرو پێشمەرگەکانی حیزب هەر تەنیا سکرتێر نەبوو. ئەو دۆست و هاواڵی هاوڕێ یان بوو. بەرادەیەک کە لە گەڵیان تێکەڵاو بوو. کە هەر هاوڕێ یەک بە راشکاوی دەیتوانی پرێسکەی دڵی خۆی لەلای هەڵرێژێ و لە رێنوێنی یە بە کەڵکەکانی کەڵک وەربگرێ.

لەگەڵ رژیمی ئێران چ دەبێ بکرێ؟

ئەکبەری گەنجی
و.چیا (عەبدوڵلا عەبدوڵاپوور)

کۆبوونەوەی ساڵانەی کۆمەڵەی گشتی ڕێکخراوی نەتەوەیەکگرتووەکان لە نیوەی سێهەمی سێپتامبر پێک دێ. خەڵکی ئێران لەو بڕوایە دان کە مەحمودی ئەحمەدی نژاد بە ساختەکاریەکی چەند میلیۆنی بە سەر کۆماری ئێران داندراوە. وڵامی حکومەتی ئێران بە نارەزایەتی ئێرانیەکان لە شەقامەکاندا، تەقەو کوشتنیان بوو. هەزراران کەس بازداشت کرانو دەیان کەسیش شەهید بوون. موخالیفەکانیان لە زینداندا ئەشکەنجە کردووەو دەست درێژیان کردۆتە سەر زۆرێک لە کچەکانو کوڕەکانی ناو زیندان. مەحمودی ئەحمەدی نژاد دێتە نیۆیۆرک تا بە نوێنەرایەتی خەڵکی ئێران قسە بکات، لە کاتێکدا کە خەڵک ئەو بە سەرۆک کۆماری خۆیان نازانن. بڵاو کراوە رۆژئاوایەکان گرینگیان بە چەند پرس (پرۆژەی ناوەکی ئێران، لەناو بردنی ئیسرائیل، نکۆڵی کردن لە هۆلۆکاستو...) داوەو سرنج نادەنە پێشێل کردنی سیستماتیکی مافی مرۆڤ لە ئێراندا. ئێرانیەکان زۆر تووڕەو داغدارن. بەڵام بڵاوکراوەکانی جیهان گرینگی نادەن بە بۆچوونی خەڵکی ئێران. ئەگەر

بگەڕێنەوە سەر قسەکانی دیموکراسی خوازەکانی ئێرانو بزووتنەوە سەوز، دەبینن کە ئەوان لەم خاڵەدا هاوڕان کە بوونی ئەحمەدی نژاد بە قازانجی بەرژەوەندیو سیاسەتەکانی ئیسرائیلو بە زیانی ئێرانو ئێرانیەکانە.

ئەگەرچی ڕێژیم توانیویەتی لە ڕێگای بەردەوام بوونی سەرکوتو جینایەت تا رادەیەک بە سەر بارودۆخەکەدا زاڵ بێتەوە، بەڵام هەر ئەم گۆرانکاریانە کۆمەڵگای ئێرانی بەرەو پێش بردووە ئێستا کەسایەتی ناودار لە هەمبەر عەلی خامەنەیی راوەستاون. نامەگەلێک لە ئێراندا چاپ بوون کە لەواندا بە شێوەی ئاشکرا رخنەی لێگیراوە. گۆڕانی سیاسەتی دەرەوە ئەمریکا بە هۆی ئۆباما، ئەو ئەوەی بۆ دیموکراسی خوازەکان رەخساند کە لە نەبوونی هەرەشەی هێرشی چەکداریو تەحریمی ئابووری چالاکیەکانیان زیاتر بکەن، و ڕێژیم لە گەڵ قەیرانگەلێکی گرینگ رووبەروو بکەنەوە. عەلی خامنەیی بۆ دەرباز بوون لە قەیرانێک کە خۆی پێکهێنەری بوو، ڕێگایەکی جیا لەوە نیە کە درێژە بە ناکۆکی پێوەندی ئێران لە گەڵ رۆژئاوا (بە تایبەتی ئەمریکا) بدات. بەردەوام بوونی ناکۆکیەکان، شەڕە قسەو گەورە کردنەوەی پرسە لاوەکیەکان وەک پرسی سەرەکی، ڕێکارگەلێکی کە دەتوانێ سەرنجی خەڵکی ئێرانو جیهان لە پێشێل کردنی سیتاماتیکی مافە بنەرەتیەکانی خەڵکی ئێران دوور بکاتەوە. پرۆژەی ناوەکی لە رووی ناوخۆییەوە ناتوانێ بە خاڵی لاوازی ڕێژیم بژمێردرێ. خامنەییو لایەنگرەکانی دەتوانن بە هاندانی هەستی نەتەوەیی خوازانەی خەڵک، ڕێکەوتنێکی بەربڵاو بۆ ئەم بابەتە پێک بێنن. پێشێل کرانی بەربڵاوو سیستماتیکی مافی مرۆڤ لە ئێراندا، گرینگترین خاڵی لاوازی ئەم ڕێژیمەیە. ئاشکرا کردنی راستیەکانی ئێران لەو رووەوە، هەرچی زووترو زووتر خەڵکی ئێران لەو ڕێژیمە دوور دەکاتەوە. عەلی خامنەیی ناتوانێ لەبەر پێشێل کردنی مافی مرۆڤ، کۆمەڵەیەک بە قازانجی ڕێژیم پێک بێنێ. کردەوەی سەرکوتکەرانەی ڕێکخراوانەی ڕێژیمی ئێران هەر ئەو شتەیە کە دیوانی نێونەتەوەیی جینایی ئەوان بە «جینایە دژی مرۆڤایەتی» دادەنێ. ئەگەرچی ئێران، هەروەکوو ئەمریکاو ئیسرائیل، ئەندامی دیوانی نێونەتەوەیی جینایی نیە، بەڵام لە ڕێگای شۆرای ئاسایشی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان ئەم فایلە بدرێتە دیوان، ئەو کارەی کە لەگەڵ عمرالبشیر ڕێبەری سوودان رووی دا. ئێمە دەتوانین بە بەڵگەی جێی پەسنی پارێزەرە نێودەوڵەتیەکان پیشان بدەین کە ڕێبەرانی ئێران ٥ خاڵیان لە ١١ خاڵی جینایەتەکانی دژی مرۆڤایەتی ئەنجام داوە. خەڵکی ئێران پێویستیان بە پشتیوانی ئەخلاقی - مەعنەوی کۆمەڵگەی جیهانی هەیە. گرینگترین هەنگاو لەو باروودوخەی ئێستادا، هاوکاری کردنی ئێرانیەکانە تاکوو بتوانن فایلی «جینایەت دژی مرۆڤایەتی» ئەم ڕێژیمە لە بڵاوکراوەکانی جیهانیدا بێننە گۆڕێو بەو شێوەیە ئەو بکەنە گرینگترین پرسی جیهان لەگەڵ ئێران. ئێمە بەدوای ئەوەیین کە بە کردنی ئەو پرسە بە پرسێکی جیهانی، کارێک بکەین کە ڕێبەرانی ئێران نەوێرن لە وڵات بچنە دەر،و ڕێبەرانی وڵاتانی دیموکراتیک، لە رووی ئەخلاقیەوە نەتوانن دەست لە نێو دەستی ئەحمەدی نژاد باوێن.

*ئەم بابەتە لە سیتی CNN دا بڵاو بۆتەوە.

■

”

ڕێژیم توانیویەتی لە ڕێگای بەردەوام بوونی سەرکوتو جینایەت تا رادەیەک بە سەر بارودۆخەکەدا زاڵ بێتەوە، بەڵام هەر ئەم گۆرانکاریانە کۆمەڵگای ئێرانی بەرەو پێش بردووە ئێستا کەسایەتی ناودار لە هەمبەر عەلی خامەنەیی راوەستاون. نامەگەلێک لە ئێراندا چاپ بوون کە لەواندا بە شێوەی ئاشکرا رخنەی لێگیراوە.

“

لەبارەی سیستمی پەروەردەی ئایدۆلۆژیک لە وڵاتی ئێران

بــە هۆی ئەوی کە لە ئێران ســەرەتای ســاڵی خوێندنی نوێیەو بەرە بــەرە قوتابخانەو زانکۆکان بەرەو کرانەو دەرۆنو بە هۆی ئەو بارودۆخەی کە ئێستا لە وڵاتی ئێران زاڵەو دوای ئەو لێدوانانەی کە رێبەری نیزام سەبارەت بە رشتەکانی زانستی مرۆڤایەتی داوییەتی و ئەو کەشە ئەمنیەتیەی کە ئێستا لە دانیشگاکاندا زاڵەو پرسەکانی پێوەندیدار بە سیستمی پەروردەی ئایدۆلۆژیک لە چوارچێوەی کۆماری ئیسلامیدا وتووێژێکمان لەگەڵ بەرێز ناسر سیمایی مامۆستای زانکۆ سازداوە

سازدانی: لاوان

پ ـ وەک یەکەم پرسـیار دکتور ناسـر پێم خۆشـە بزانم لە روانگـەی ئێوو زۆر کەس باس دەکەن و دەڵێن سیستەمی پەروردەی کۆمـاری ئیسـلامی دوور لـە سـتانداردە جیهانیەکانـە دەکەوێتە خانـەی پەروردەی ئیدئۆلوژیـک ئـەو بنەمـاو فاکتەرانـە کـە سیستەمێکی پەروردە دەبەنە ئەو خانەو بە بڕوای جەنابتان چیە؟

هــەروەک دەزانیــن پــەروردە یەکێــک لــە گەورەترین پێوەر(شاخص)کانی پێشکەوتنی کۆمەڵگاکانە ئەگەر ئەوەمان قبوڵ بێت دەبێ بزانین پێشــکەوتنە رەسەن و بنەماییەکانی سسیستەمی پەروردە جگە لە هەشت وڵاتی پیشەســازی گەورەی دنیا لە ولاتانی¬تردا تــازە خەریکە پەرە دەســتێنێ تەنیا هەندێ ولات سەر کەوتوو بوون لە پەرە پێدان بەو بــوارە چونکــە لە ئەســڵ دا بنەمای هەموو سیستەمەکانی تری گۆمەڵگا لە پەروردەوەیە کە مۆهەندیس و پزیشک و نیزامی ئەنواعی پیشــەکانی¬تر پەروردە دەبن. هونەرمەند، فیلســووف و هەموویان لە پەروردەوە دەر ئەچــن بۆیە «جان دیۆئــی» کە تا رادەیەک لە بنیات نەرانــی پەروردەی دێموکراتیک و فەلســەفەی پەروردەی دێموکراتیکی ئێستا دێتە ئەژمار لە ١٩٥٠ بیردۆزەکانی خۆی بلاو کردو ئەڵێ پەروەردە ژیانە بۆیە هەتا ئاستەنگو ئەســتەم لە بەردەم گەلان و گرووپەکانو لە بەردەم تاکدا زیاتر بێ هەر بەو نیســبەتەش سیستەمی پەروەردەکەی دواکەوتوو ترە. با من سەرەتا هەندێک تایبەتمەندی سیستەمی داخراوو میلیتاریستی و سەربازیتان پێ بڵێم کە چۆن خۆی پیشان دەدا. ژاپون و ئەڵمان پێش دەست پێکردنی شەڕی جیهانی دووهەم هەر دووکیان لە تایبەتمەندیەکانیان ئەوە بوو وەزیرێکــی فێرکــردن و پەروەردەیان بوو زیاترین جەختــی کردووە کە ئەبێ بەیانیان

ناسر سیمایی

له دوعایەکی بەیانیان یا پارانەوە کە بەیانیان لـە مەدرەسـە دا ئەکرا حەتمـەن بیانوتبایە «ئێمە رەگەزی سەرترین ئێمە پێویستمان بە چەکی قورسـترە ئێمە پێویستمان بە خاکی زیاتـرە بۆ ئیدارەی دنیا گەلی ئێمە شـیاوی زیاتـرە لەسـەر گـۆی زەوی» واتـە ئـەو شتانەی راست ئێستا ئەمان دی لە هەندێ لە سیستەمی پەروردی جیهانی سێهەم وەکوو لیبـی دەورەی قەزافیـو عێراقـی دەورەی سەدامو ئێرانی ئێستا هەر ئەم شتانە کە ئەی بینیـن بە عام لەم سیسـتەم پەروەردەییانە ئەبینرێـت ئەو تایبەتمەنـدی پەروەردەییەکە کە هەموو شـتێک بەرەو سـەربازی گەری یـان بـەرەو ئایدۆلـۆژی دەباتـو هەروەهـا کۆمەڵناسێکی فەرانسەوی بەناوی گورویچ ئەڵێ: لە سیستەمی پەروەردەی ئەم ولاتانە پێداگـری کردن لە سـەر هەندێـک بایەخی ئەخلاقی وەک دەست پاکیو راست وێژی، بە شێوەیەکی تەسەننوعی بەشێوەیەکی(تصنعی) لە هەموو لاپەرەی کتێبەکاندا ئەبینرێت. یەکی تر لە تایبەتمەندییەکانی سیستەمی پەروردەی داخراوو نادیموکراتیک حەز ناکەم راستەوخۆ بڵێم سیسـتەمی پەروردەی فا شیسـتی کە ئەویش پێناسـەو تایبەتمەنـدی تایبەت بە خۆی هەیە، یەکێـک لـە تایبەتمەندیەکانی تری ئەوەیە کە لە نێو یەکێتییە سـینفیەکان و رێکخراوەکان و کۆمەڵگەدا مامۆسـتایان هیچ جـۆرە ئـازادی و توانایەکیان بۆ پەرە پێـدان بـە دەسـەلاتی خۆیـان نیە. بەشـی تایبەتـی پەروردەیی ئەگەر دەکرێتەوە تەنیا لە پێناو پارە دایەو هیچ پەرەپێدانێکی زانستی نیـە توانـاو دەسـەلاتێکی تایبەتیـان نیە بۆ پەرەدان بە خۆیان. دەسـەلات هەرکات پێی خۆش بێت بەشـی تایبەتی بچوک دەکاتەوە یان ئەیبەسـتێت، هەم لـە زانکوکاندا هەم لە پـەروردەی گشـتی داو هەروەهـا هەندێـک تایبەتمەندی-تر کە ئەبینین لە رووی کتێبی دەرسییەوە ئێمە(تنوع)یکی ئەوتۆمان نیە بە دەگمەن پێنج ساڵ تا دە ساڵ دەبینی لە کتێبی زمانی ئەدەبیاتی فارسی یا لە کتێبی زیست شناسی دەبیرستاندا گۆرانکارییەکی چکولەی پۆزەتیڤ روو دەدا ئەوی دیکەی سیستەمێکی داخراو پێناسەکراوو سەپێندراوە،و یەکێ لە تایبەتمەندیەکانـی تر کە ئەیبینین ئەوەیە کە وەزارەتی پـەروردەو فێرکردن، وەزارەتێکە کە بەگشتی قەرزاربارترین وکەم بودجەترین وەزارەتە،وەزیرێک کە هەڵدەبژێرن بەگشتی وەزیرێکـە کە لە تـەواوی دەوراندا لە ناو وەزیرەکانی تردا کەسـایەتیەکی ناسراو نیە کەسایەتیەک نیە کە ناوبانگێکی هەبێ لە ناو وزیرەکانی تردا پێگەیەکی تایبەتی کۆمەلایەتی نیـە. ئەگەر هەمووی ئەم تایبەتمەندییانە کۆ بکەینەوە دەتوانێ پێشـاندەری ئەو راستیە بێ کە سیسـتەمی پەروردەی ئێران زۆر لە سیستەمی پەروردەی ولاتانێک وەکوو لیبیو کۆریای باکوورو عێراقی دەورانی سەدام و ئارژانتینی دەورەی ملیتاریسـتەکان ئەچێتو شـتێکی زۆر کراوی تێدا نابینین. یەکێک لە تایبەتمەندییەکانـی تری ئەویە کە بە جێگای وەی شـانازی بکەی کچەکانـی گوندەکانی مەریوان و زاهیدان سەرکەتوو بن و هانیان بـدەی کە دەرس بخوێنن و بە لای شـوانی وکشـت وکاڵەوە نین، ئەبێ شـانازی بکەی کـە چەنـد خوێندکارێکـت لە ئۆلەمپیـاد دا میدالیان هێناوەتەوە. ئەوەشـیان یەکێکە لە تایبەتمەندییەکانی ئەو سیسـتەمە پەروردە داخراوانـەی دەورەی ئیسـتالین و کوبـا و ئاڵمانی رۆژهەلاتو لیبـی، واتە رەهەندێکەو رێگایەکە بۆ شـانازی کردن. واتە پەروردە بەگشتی ژێرخانەکەی وێرانە زۆربەی خەڵک شەهرییەی منالەکانیان پێ نادرێ، زۆربەی ماموستاکان خانوویان نیە،زۆربەی مەوادی دەرسی ئازاد نیە، ئازادی ئیدئۆلۆژیک، ئازادی زمانـەکان نیە لە پـەروردەدا، بـەلام دەبێ شـانازی بکەی کە هەرچی سـاڵە یا بە دوو ساڵ کەرەتێک دە دوازدە کەس خوێندکاری ئێرانی لە ئۆلەمپیادە جیهانییەکاندا میدالیان لە بواری فیزیک و کامپیوتێرو ئەو جۆرە شتانە هێناوەتەوە. ئەو جۆرە کە گورویچ کەیەکێکە لـە کۆمەڵناسـەکان باسـی دەکا یەکێک لە نیشانەکانی داخراوبوون و مەیلەو فاشیستی بوونی ئەم نیزامانە شانازی کردنە بەو بەشە لە سیستەمی پەرودەوە.

پ ـ واتە لەم سیسـتەمانەدا لەم ولاتانەدا کە ئاماژەتان پێکردو ناوی چەندین ولاتتان هێنا سیسـتەمی پەروردەو سیسـتەمی خوێندن تەنیا وەکوو ئەهایێـک وەکوو ئامرازێک لە بەردەسـتی دەوڵەتدا ئیش دەکاتو لە پێناو بەرژەوەندییەکانی خۆی هەر وەک ئاماژەتان پێکرد بۆ بـار هێنانی کۆمەڵێک سـەربازی وفادار بەو ئایدۆلۆژییـە لەو چوارچێوەیەو لەو خانەیەخارج نیە؟

ناتوانین بڵێین خارج لەوە نیە بەلام بار گرانی سقلی کردارەکانو بەرنامەکانو پروگرامەکان هەر لەو بوارە دایەو ئەگەر شتی تری لێبێتەو هەمووی بە زیانی کۆمەڵگایە. بۆ نمونە ئەگەر

”

لە تایبەتمەندییەکانی سیستەمی پەروردەی داخراوو نا دیموکراتیک واتە سیستەمی پەروردەی فا شیستی کە ئەویش پێناسەو تایبەتمەندی تایبەت بە خۆی هەیە، ئەوەیە کە لە نێو یەکێتییە سینفیەکان و رێکخراوەکان و کۆمەڵگەدا مامۆستایان هیچ جۆرە ئازادی و توانایەکیان بۆ پەرە پێدان بە دەسەلاتی خۆیان نیە

“

خوێندکاری زۆر زۆر باشی کامپیوتێرو گۆفتار دەرمانیو کۆمەڵناسی لێهەڵکەوێت هەر زوو من و جەنابیشتو وەزیریشو مۆدیری گشتی پەروردەو فێرکردنی پارێزگاش دەزانین کە دوو ساڵ، سێ ساڵێتر کۆچ دەکاو دەچێ بۆ ولاتێکی تر. ئەو سیستەمە بەهرەی تریشی هەیە، چونکە ئێران ولاتێکی گەورەیە، ولاتێکی بەفەرهەنگەو ولاتێکە خاوەنی شارستانییەتەو ولاتێکە کە لە هەموو شارو گۆندێک دا کۆمەڵێک بلیمەت خەریکن لە ڕۆژدا لەگەڵ منالەکانیان دا کار دەکەن کۆمەڵێک پیاوی ڕووناکبیر، ژنی ڕووناکبیر، ژنی با شعوور خەریکن لە گەڵ منالەکانیان ئەوانەش دەبنە بەشێک لە بەرهەمی سیستەمی پەروردە. بەلام بەداخەوە ئەوانە کەسانێکن کە بەشێکی کەمیان لە سەدا ٥ تا ١٠ یان، دوایی سەر لە زیندان دەردێنن بەشێکی زۆریان دەزانین بە زوویی کۆچ دەکەن دەچنە وڵاتانی تر کە هەڵاتنی مێشکەکانی پێ¬دەلێن یان ئەوەی کە ئەگەر لە ئێرانیشدا بمێننەوو بۆ سیستمی پەروردەیی ئیش ناکەن بۆ پەروردەو ڕووناکبیری گشتی کۆمەڵگا بۆ پێشخستنی کۆمەڵگا ئیش ناکەن بەڵکوو دەچنە باری بازرگانیو تجارتیشەوە بۆ نمونە دەبنە دوکتورێک کە تەنیا لووتو خاڵی ژنە دەوڵەمەندەکان جراحی دەکاو نەشتەرگەری دەکاتوو پوڵێکی زۆر وەر دەگرێت، بنیادەمێک دەبێت بێ هیوایەت ڕاستە کە بلیمەتێکی زانستی یە بەڵام هیچ بەرپرسارەتییەکی نیە ئەو سیستمە بەهرەی تریشی هەیە بێجگە لە سەربازی وفادار بەڵام بەهرەکانی سوودێکی ئەوتۆی بۆ کۆمەڵگا لێ ناکەوێتەو .

پ.باشە کاک ناسر لە ولات گەلێکی ئایدۆلیزە کراوی وک ئێران کە ئایدۆلۆژی دەستی بە سەر هەموو بنچو بناوانی ژیانی مرۆڤەکان داهاویشتووە دەبینین ئەو ئایدۆلۆژییەی لە ولاتی ئێران ڕەنگە تۆزێک جیاوازتر بێ لەو نمونانەی کە ئیشارەتان پێ کرد ئەو نمونەی ئایدۆلۆژیەی ئیسلامی لە سەر بنەمای مەزهەبی شیمە کە زاڵە لە ولاتی ئێرانو لە سیستمی پەروردەی کۆماری ئیسلامیش دا ڕەنگدانەویەکی بەرچاوی هەبووە لە هەموو مادە دەرسییەکانو هەر لە سەرەتاییەوە لە دەورانی سەرەتایەو کە خوێندن دەست پێ دەکا بۆ تاکێکی کۆمەلگای ئێرانی تا ئەو کاتەی کە بالاترین قۆناغەکانی خوێندن دەبڕێ ئەو ئایدۆلۆژیای ئیسلامی شیمە جیا نابێتەوە لە سیستمی پەروەردە ڕۆڵو دەوری نێگەتیڤی سیستمی پەروەردەی کۆماری ئیسلامی کە لە سەر ئەو بنەمای شیمەگەرییە دامەزراوە لایەنە نیگەتیڤو مەنفیەکانی چین؟

و. هێندێک کەس ڕەخنە دەگرن کە بەهەر حاڵ ئێستا ئەو باسە لە ئارادایە بە تایبەت ئە گۆرانکارییانەی چەند ساڵی ڕابردوو ئەو ساڵ بە تایبەتی ئەو هاوینە لە ئێران دا بوو زانیمان کە سیستمی دەسەڵات ئەو کەسەی کە وەزیرەکان دادەمەزرێنێتو پوڵیان دەداتێ وپشتیوانیان لێ دەکاتو مەشرووعییەتیان پێدەدات ئەوەندەش پابەند بە ئیسلام و(تشیع) نیە، بەڵکوو زیاتر ڕاگرتنی دەسەڵاتەکەی خۆی بەلاوە گرینگە من کەسێکی سیاسی و حیزبی نیم کە لەو بارە پسپۆریم هەبێ بەڵام تەنیا ڕوانگەی پەروەردەییەکەی کە بۆتان باس بکەم کێشەیەکە پەروەردەی ئەوتۆ دروست دەکا کە لە کاتێکدا کە ئاژاویەک ڕوو دەدا شلوقیەک ڕوو دەدا کە وەکوو ئەو هاوینەو سەرهەڵدانێکی خەڵک ڕووئەداتو کۆمەڵگا دەکات بە دوو پارچەی جیاوازو ئەم دوو پارچەیە لە پۆلیش دا لە کلاسی دەرس دا کۆمەلێک خویندکار دەکا بە لایەنگری دەسەڵات ولایەنگری شۆرشو لە ناو مامۆستاکان هەر ئەو دوو شەقیە دروست دەکا، وختێک ئەو دوو شەقییە دروست بوو ئێتر کاری گروهی فێرکاری بەباشی ئەنجام ناگرێت، یەکێک لە کێشەکانی تر کە ئەم بەها دانی زۆر بە ئایدۆلۆژیو بە سیاست لە پەروەردە دروستی کردووە لە وڵاتانی وەکوو ئێرانو لە هەموو وڵاتانی وەکوو ئێران ئەوەیە کە گرینگی بە لایەنی زانستییەکە نادرێت من جارێکی لە گەڵ پەروەردەو فێرکردنی سنە قسەم کرد بەرێوەبەری گشتی دانیشتبوو لە ئوستانداری کەسانێک بوون لە رێکخراوە ناحکومییەکان کەسانێک بوون، وتم ئێستاش لە سەر هیچ بانێکی دەبیرستانی سنە ئێمە تەلەسکۆپێکمان نیە کە خوێندکار تەماشای سەر سەری بکاو لەو ئەستێرانە تێ بگا خوێندکار هاندەدەن دەڵێن شارەداری مەدرەسە هەڵبژێرێ دەڵێن برۆ ناو بەسیجو دەڵێن برۆ حیزب دروست بکەو برۆ لە هەڵبژاردن حەتا جاری وایە هێندێکان ئەڵێن خوێندکار دەبی بەرپرسایەتی سیاسی هەبێت خوێندکاری زانکۆ ئەوندە بۆ ئەوە هان دەدەن بۆ نمونە لە دەورانی سەرکۆماری خاتەمی دا خوێندکاریان هاندەدا بۆ وتووێژی شارستانییەتەکان ڕەخنە گرتن لە مەسەلەی دێموکراسی لە کۆمەڵگاو هەر ئەو کاتە من پارادۆکسێکم دەدی لەو شتەو بە پێچەوانەی ئەوە دەمگوت کە بۆچی ئێوە خوێندکار هان نادەن بۆ زانست بۆ زانستی ڕووت ئەگەر خوێندکار زانستی ڕووت باش فێر بوو یانی زیست شناسی و زەوی ناسی وکۆمەڵناسی فێر بوو بەرەبەرە لە خوێندنی زانست و توێژینەوەکانو وەختێک بوو بە لێکۆڵەر بوو بە نوسەر ئەم جار خۆی ئەگەرێتەوەو ڕەخنە لە کۆمەڵگا دەگرێ بە دیدێکی کراوەترو بە توانایەکی زیاترەوە، خۆتان ئەزانن کە ژێرخانی هزرو ژێرخانی ژیری¬و هۆشو بەهرەی هۆشو بەهرەی ئێمە بیرکارییە بۆ چی ئێمە لە مامۆستاکانی بیرکاریمان ئەوەندە بە دەسەڵات نەبن ئەوەندە بە توانا نەبن کە مەدرەسەکانی پەراوێزو دەوروبەری شار منالەکانمان ئاستی دەرسیان بچێتە سەرەوە کە ئەو وختە بگەرێنەوەو خزمەتی کۆمەڵگا بکەن خزمەتی سیاسیو خزمەتی فەرهەنگیو خزمەتی دینی هەر خزمەتێک کە پێیان خۆش بێت هەر خەباتێک کە پێیان خۆش بێت ئەو کاتە دەتوانن باشتر بیکەن ئێمە ئێستا لە حاڵێک داین کە حەوتوویەک یان دە ڕۆژ لەوە پێش کە بەرپرسی فەرمی وەزارەت وتی ئێمە ٢٣٪ دابەزینی خوێندنمان (افتی تحصیلی) هەیە ٢٣٪ لە شاگردەکان هەموو ساڵێک دەبنەوە دوو ساڵەو سێ ساڵەو لە ٢٣٪یان یان سەدا هەشتیان هەموو ساڵێک بە تەواوی خوێندن بەجێ دێڵن بێ ئەوەی هیچ پلان و بەرنامەیەکیش بێ بۆ ئەوەی کە ئەگەر خوێندنیان بەجێ هێشت یا ئەگەر لە هونەرستان یا جێگەیەک (فارغ التحصیل) بوون دامەزرێن لە شۆنێیک کارێکی پیشەییی سووک بکەن کارێکی پیشەییی پێویست بۆ کۆمەڵگا بکەن بۆ بەرهەم هێنان لە بواری کشتو کاڵو پیشە سازیو بوارەکانی تر بە بێ ئەو ئەو پلانانە لاوەکانی ئێمە وێڵ دەبن بە سەر شەقامەکانو ئەو هەموو کێشەی ئیعتیادو کێشەکانی تر کە لە کۆمەڵگا دروست دەبێتو هەروەها زیانی کۆمەڵایەتی تر لە لایەنی دروونناسی و تەندروستییەوە کە هەموومان دەزانین ساڵ نیە کە تۆ لە ڕۆژنامەکانە ئا لەم یەک دوو مانگی مهرە تۆ نەیخوێنیتەوە کە کچێک دوو کچ پێنج کچ لە شاریک دا لە پارێزگایەک دا لە سەر پرسی حیجابو ئەوانە بێ حورمەتیو بێ ڕێزی پێ نەکرابێ بە داخەوە مودیرە ژنەکانیش ئەو

کارە دەکەن دێتەوە نەوت دەکا بە خۆی داو خۆی دەسووتێنێ لە ئیلام لە کوردستان لە زاهیـدان لە گیلان لە مازنـدەران هیچ فەرق ناکا لە تەواوی ئێـران ئەوەیە کە زیانەکانی پەروردەیەکـی داخـراو پەروردەیەکـی بێ بەرنامـە یا پەروردەیەکی کـەچ بەرنامە کە بەرنامەکانـی دژە بەرنامەن زیاتر کۆمەڵیک زیانی لـێ دەکەوێتەوە من بـا بیرەوریەکی خـۆم بگێڕمەوە خوێندکارێکـی خۆم کە لە پەروەردەی مامۆسـتایانی سـنە دەرسـی دەخوێند لە بواری فیلم هەتا ڕۆژێک برواتان هەبێ بە حاڵەتێکی گریانـو لەرزینەوە هات وتی مامۆسـتا ئەو ڕێنمایەمـان بۆ هاتووە کوتوویانە بۆ دەرسـی ئینشـا ئێـوە بۆتان نیە بابەتـی کۆمەڵایەتیو قوڵـو ئەوانە بێننە بەر باس تەنیا ئیختساسـی دەن بە ڕێزمانو پرسـی دەستووری زمانو نامە نیگاریو ئەو شـتانە. وەکوو قەدیم حەقتان نیە لە دەرس ئینشـا بدەن بە شـاگرد بنوسـێ مەسەلەن زانست باشترە یا سامان بنوسێت کە ئەگەر لە پاییـزدا بە جیگای فەقیرک بوایەن چیتان دەکرد بنوسـێت ئەگەر باوکتـان لێ نارازی بێـت چۆن لـە گەڵی ئاشـت دەبنـەوە یانی ڕەسـمەن بەخش نامە هاتووە هەشت ساڵ لەوە پێـش لە ئێران کە بۆتان نیە دەرسـی ئینشـا ئاوا پەرە پێ¬بدەن خۆ ئەمە زیانێکە کە لە فەرهەنگو ئەدەبیاتی وڵاتێک دەکەوێ لە لایەکەوە تۆ بەربەستت داناوە مەنعت کردووە شـێعرەکانی شـاملو، فروغـی فەرۆخزادو داسـتانەکانی گوڵ شـیریو ئەوانـە بێنە ناو کتێبی ئەدەبیاتو لە لایەکی ترەوە بەخش نامە ئەکەی کە دەرسەکانیش بەربەست لێدەدەی و لە هەزار لای ترەوە کۆی ئەو زیانانەو ئەو زەرەرانە سـەدها ساڵ لە سەر پێشکەوتنی وڵاتێـک کاریگەری دادەنێ لە دنیایەک دا کە تۆ بۆت نیە هەڵەیەکی چوک بکەیت بۆت نیە پێنج خولەک لە ٢٤ کاتژمێر دا کارەبات نەبێ بـۆت نیە لە کۆبوونەوەیەکـی جیهانی یا لە ڕێکخراوی نێودەوڵەتی یونێسـکۆ بۆت نیە قسەیەکی لاروو لەویر بکەیت ئیشتەباهاتێکی ئەوتۆ برواتان هەبێ سەدان ساڵی دەوێ تا قەرەبووی کەیتەوە.

پ ـ کاک ناسـر ئەگـەر بمانهـەوێ باس لە نەتەوەکانـی ئێـران بکەیـن نەتـەوە غیـرە فارسەکان شەرایتی ئیستادا کە بۆیان نیە بە زمانـی زگماکی خۆیان بخوێنن لە حالێک دا بە پێی ئەسڵەکانی ١٥و١٩ ی یاسای بنەڕەتی کۆماری ئیسـلامی هـەر تاکێکی کۆمەڵگای ئێران سەربەسـتە، موختارە کـە بە زمانی زگماکی خۆی بخوێنێو ئەوە لە سەرەتاییترین ئەرکەکانـی دەوڵەت و سیسـتمی پەروردە دێتە ئەژمار کە ئەو مافە دابین بکا و مەجال برەخسێنێ نەتەوکانی دیکەی ئێران خاوەن هـەر زمان و کلتوورێکـن بتوانن بەو زمانە بخوێنن و پەروردەی خۆیان بەو زمانە ببینن دەبینین لە وڵاتانی ئیسـکاندیناویدا تەنانەت سـوئێد نەتەوەی لێیە زۆر بـە کەمی لەوێ دەژیین سـەد کەسو دووسـەد کەس بەڵام ئـەو مەجالە لە وڵاتیکی وەکوو سـوئێد بەو کەمە نەتەوانـە دراوە کە وەکوو پەنامەندە، وەکوو مهاجرلـەوێ حوزوریان هەیە بەڵام لە وڵاتی ئێران ئەو مافە پێشێل کراو و نزیک بە ١٢ ملیۆن کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان یـان نەتەوەکانی دیکەی ئێرانی لە کردەوەدا ئەو مەجالەیان پێ نەدراوە لە لایەن کۆماری ئیسـلامی،و ئەو هۆکارانەی کـەوا دەکا کە نەتەوە غێرە فارسەکان ئەو مەجالەیان پێێ نەدرێ ئـەو ئیمکانەیان بـۆ (مهیا) نەبێ کە بخوێنن بە زمانی خۆیان و لەو مافە بێبەش بـن لە دیدو ڕوانگەی ئێـوە چینو کۆماری ئیسلامی لەوکارە چ مەبەستێک دەپێکێ؟

و ـ من بابناغەی ڕووخانێک کە لەو سیستمە دروسـت بووە عەرزتان بکەم لە ١٩٦٠ەوە سندوقی نێونەتەوەیی پوڵو سازمانی ملل بە هاوکاری یەکتری تەحقیقاتێکیان دەست پێکرد لـە ئافریقا لە وڵاتانێک دا کـە جەزیرەیەکی بچوکـدا دە دوازدە زمانی تـەواو بێگانە لە گـەڵ یەکتری تێدا دروسـت بـبوو بە هۆی ئیستعمارو ئەوانە لە هەموو ئەو تحقیقاتانە کە لە ١٤ وڵاتی ئافریقاییو لە ٨ وڵاتی ئامریکای باشوور و چەند وڵاتێکی ئاسیایی کرا هەموو ئەو توێژینەوانە نیشانی دا لە هەر شوێنێک بایەخ بـە زمانی دایکی درابوو پێشکەوتی خوێندەواری بەرزتر بوو دەسـکەوت زیاتر بوو(افت تحصیلی) کەمتر بـوو یانی ئەمە کتێبـە کە لـە کتێبی فێـرکارو پرسـی دوو زمانەیی یونسـکۆ هات چاپی کردو هەموو ئامارەکای داو هـەر لەو لاو لەو بەروارەوە لە هەموو کۆنفرانسـەکانی سازمانی ملل و یونسکۆ گوتراوە کە زمانە دایکەکان گەنج و خەزێنەی نەتەوەکانن و هەموو گۆی زەوی بیان پارێـزەن با تێدا نەچن بچوک نەبنەوە،

لاوازیان مەکەن، بەهێزیان کەن و هەروەها لە بواری پەروەردەییش دا بە پسپۆرایەتی ئەمە شتێکی سەد دەرسەد سەلمێندراوە کە ئەوە دابەزینی ئاستی خوێندن کەم دەکاتەوە هەتاکوو تۆ بە زمانی دایکی بابەتێک بێنیە بەر باس، لە بواری دەرون ساغیش دا تۆ هەر وای بۆ نمونە تۆ دەتهەوێ لە سەر سەف خوێندکاری دواناوەندی ڕێنوێنی بکەی پێی بەڵێی سیگار مەکێشە بە زمانی دایکەکەی خۆی قسەی لە گەڵ کەی کۆمەڵێک (مفهوم) لە سەر ئەو زمانە هەیە کۆمەڵێ باری زمانیو (لغوی) ¬و کلتووری خەوتوو، کلتووری ناوشیار فەرهنگی ناباوانیو دایکو باوکی ئاباو ئەژدادی تێدایە لە هەر کەلیمەیەکی تۆ ئەو کاریگەرییە زیاتر دەکا تا تۆ بتهەوێ بە زمانێکی رەسمی زمانی دووهەم و زمانی سێهەم بتهەوێ قسەیان بۆ بکەی بۆیە ئەم کێشە گەورەیە لە ئێران هەروا هەڵپەسێردراو ماوەتەوە کە جاروبار لە بەر ئەوەی نەختێک دەنگی نارازی خەڵک بخەوێنێتو کۆمەڵێک مامۆستای تورکوکوردو و بلوچ تا ئێستا لە سەر ئەو شتە زیندانی کراونو سزا دراون لەبەر ئەوە جوابێک بەوان بدەنەوە دوو سێ ساڵ چوار ساڵ پێنج ساڵ جارێک وەزیرێک پەیدا دەبێ کە ئەڵێ من بۆ نمونە ئیجازە دەدەم کە لە دانیشگا واحیدەکی ئیختیاری زمانی دایکی بخوێنرێ یان ئیجازە دەدەین بەشێکی بچوک لە پەروەردەو فێرکردن دا لە کەنارەوە بێ بۆ زمانی کوردی یا بۆ زمانی تورکیو زمانەکانی تر ئێستا ئێمە کوردەکان بە نسبەت هاوڵاتیانی ئازەری کەمتریشینو گرینگی زمانەکەشمان لەوان کەمترە، زمانەکەمان کەمتر عالەمیشە تا زمانی ئەوان، ئەوان زوڵمێکی زۆر گەورەتریشیان لێچووە بەهەر حاڵ دەبێ فکرێکی بۆ بکەنەوە بەڵام هۆکاری ئەوە کە کەسێک کە زۆر زۆر دەسەڵات خوازە دەسەڵاتەکەشی زۆر بەپەلەو هەمووشی بۆ خۆی دەوێ لە بچوکترین گۆڕانکاریەک دەترسێ و وادەزانن کە ئازاد کردنی ئەو زمانانە دەبێتە هۆی پارچە پارچە بوونی ئێران یا هەر شتێکی تر لە حاڵێک دا کە تۆ ئاخۆنەتەوەیەک لە ناخو فەرهەنگی خۆی پارچە پارچە بکەی ئاخۆ باشترە یا ئاخۆ خاکەکەی بەشێوەیەکی فیزیکی پارچە پارچە بێت بۆچی ئێمە پارچە پارچە بوونی سوڤیەتمان نەدی، یەکیەتی سۆڤیەت پارچە پارچە بوو کە هەندێک لە کۆمارەکانی وەکوو ئەرمنستان وەکوو قەزاقستان، ١٥-٢٠ کۆماریان هەیە ئێستا ژیانیان خۆشترە ئێستا سەربەسترن ئێستا روو بە پێشرەفتن تۆ سیری قەزاقستان بکە جیا بۆتەوە مەگەر چی بەسەرهات؟ و بەهەر حاڵ ئەو ترسانە هەیە بەڵام من دەمهەوێ بە تایبەت ئاماژەیەک بەوەش بکەم کە نەکا ئەو ترسانە لە بواری تریش دا دووبارە ئێخەمان بگرێتەوە یانی ئێمە زەمانێک کە خۆمان بیر لە زمانی خۆمان دەکەینەوە لە زمان و وردە زمانی بادینانی و هەورامی و شکاکی و ئەمانە بترسین هەر ئەو ترسە دووبارە ئەو ناوەند گەراییەی زەمانێک ئەگەر دەستمان رۆیشت بڵێین ئەو زمانانە بچوکەن پێویست بە پەرەپێدانیان ناکات دەبێتە هۆی پارچە پارچە بوونمان و هەر لە ئێستاوە ئەمە رەوندێکە رەوتێکە کە حەتمەن ئەپێورێتو زەمانێک بە ئازادی زمانی خوێندن لە ئێرانیش دەست دەدرێ هەر بەم زوویانە ئەم حکومەتە بێت یان هەر حکومەتێکی تر دەبێ بەرنامەو پلانمان هەبێ بۆ ئەو کاتە مەنتقێکی تایبەتمان هەبێو بزانین بۆچی وا دەکەین لایەنی دەرون ساغیەکەی کە هەروەک کوتم جیای دەکەینەوە ئێمە بۆ پەروەردە یانی بۆ ئەرکی پەروەردەییەکەمان بۆ ئەرکی فێرکاریەکەشمان هەروا ئەمانەمان لێک دابێتەوەو بۆ هەر کامێکی رەهەندێکی توێژینەوەمان هەبێت و پلانمان هەبێتو بەرنامەمان هەبێت و لە کاتی خۆشی دا بەبێ باوک سالاری بە بێ خۆد تەوەریو بەبێ دیکتاتۆریەت کار بکەین ئێستا راستیەکە هەنووکە ئەوەیە کە ملهوڕی و دەسەڵاتداری ڕێگا نادات زمانە دایکیەکان لە شوێنی خۆیان بخوێندرێن.

پ- بەڵێ دوکتور ئەو شێوە سیستمە پەروەردەیە تاک دەخاتە نێو ئاخێوێکی دوالیستی نێو قەیرانێکی ناسنامەوەو هێورهێور لەو بایەخ و نۆرمانەی کە بە لای خۆی و نەتەوەکەی پیرۆزەنو گرینگن دا دەبرێ و بە پێی خوێندنەوەی کۆمەڵناسی ئەو جۆرەی کە فارسەکان دەڵێن توشی جۆرێک (خود بیگانگی) یا ئەوەی پێی دەڵێن «نامۆ بوون لە خۆ» توشی ئەو حاڵەتە دەبن دوای سی ساڵ تاقی کردنەوە وکەڵک وەرگرتن لەو میتۆدە کۆماری ئیسلامی کە لە هەمبەر نەتەوەکانی دیکەی ئێران بەکاری هێناوە کە زمانی جیاواز تەنانەت زۆربەیان ئاینی جیاوازیشیان هەیە سیستمی پەروەردەی کۆماری ئیسلامی کە ئایین تێیدا وک ئامراز رۆڵی گێراوە چەندە تێیدا سەرکەوتوو بووە؟

و- دەتوانم بڵێم لەو بوارانە سەرکەوتوو بووە کە بۆتە هۆی کۆچاندنی ئیستعدادو بلیمەتەکان و بژاردەکانی کۆمەڵگای ئێرانی لە ئاستی خۆی سەرکەوتوو بووە یانی ئەگەر بڵێن سەرکەوتوو نەبووە ئەی ئەو ئاماری زۆری موعتاد و خۆکوژیو تەڵاق و مهاجرەت و کۆچ و کە دروستی کردووە لەو بوارە تا بڵێی سەرکەوتوو بووە بەڵام لە بواری ئەوەی کە بڵێم مێشکی گەنجەکان ئەو جۆرە کە پێان خۆشە تەواو بیشۆرنەوە لە هێندێ جێگادا دەبینین کە قەرەبوو دەبێتەوە چونکە مرۆڤ بونەوەرێکی خۆ رێکخەرە مرۆڤ بوونەوەرێکە کە لانی کەم بە قەد کامپیۆتێر هۆشی هەیە لە پێشەوە خۆی ئیسلاح دەکات و ئەمانە تەماشا دەکەین لە بیرمە شەش حەوت ساڵ لەوە پێش ئێمە لە سنە بووین کاتیک فەردین مرد کە هونەر پیشەیەکی قەدیمی سینەمای رەش وسپی ئێران بوو، نیوەی گەنجەکانی کوردو فارس بۆی عەزادار بوون کە تیشەرتەکەیان لەبەر دەکرد و شەوانە سەیری فیلمەکەیان دەکردو تەسلییەتیان بۆ یەک ئەنارد، ئەمە دیار بوو کە تۆ وەکوو سیستمێک کە بتهەوێ قالبیک دانێی بۆ مێشک و بیروباوڕی خەڵک و ئەمانە هیچ سەرکەوتوو نەبوویی بەڵام لە لایەکی ترەوە ئەو پارانە کە سەرفیان کردو ئەو توندو تیژیانە و زەبرووزەنگی¬ بە کاریان هێناوە لە سیستمی پەروەردەو فێرکردنی ئێراندا ئەو کەسە ناشیاوانە کە لە شوێنی باش دایانناون ئەو کەسە باشانە کە لە پەراوێزیان خستوون ئەوە کاریگەری خۆی کردووە یانی کۆمەڵێک زیانی کۆمەڵایەتی دروست کردووەو کۆچی دروست کردوە ئەگەر بڵێین سیستم لەوەدا سەرکەوتوو نەبووە پێموابێ هەڵەمان کردووە.

پ- کاک ناسر تایبەتمەندی سیستمێکی پەروردەی پێشکەوتوو و ئیستاندارد بارهێنان وپەروردە کردنی تاکی بەرهەم هێنەرە، تاکیک کە لە کۆمەڵگا کاریگەری پۆزەتیڤی هەبێ، بەرهەم هێنەر بێ و بەس بەکار هێنەر نەبێ دەست پێراگەیشتن بە سیستمی پەروردەی لەم چەشنە پێویستی بە چ باکگراوەندو پێش زەمینەیەک هەیە و پێتان وایە چەندە مەجال هەیە بتوانین لە

ولاتیکی وەکوو ئێران ئەو شێوە سیستەمە دابمەزرێنین یان پیادە بکەین؟

و ـ ئیستا کە من لە پەرودەوە دەست پێبکەم حەتمەن کۆمەڵ ناسەکان رەخنەم لێدەگرەن دەلێن کۆمەڵگایەک کە ئابورییەکەی کەیەک بەرهەمیە و لە سەر پایەی نەوت فرۆشتنە ئەو کۆمەڵگایە زاتەن بەرهەم هێنەر نیە ئەوە بەشێک لە کێشەکەیە ژێرخانی ئابووری ئێمە لە سەر ئابووریەکی بەکارهێنەری دامەزراوە، تەنانەت ئێستا وامان لێهاتووە کە بە نیسبەت ١٥ ساڵ لەوەپێشیش هەر بە نیسبەت دەورانی جمهوری ئیسلامیش کە خۆی پیشەسازیەکی پێک هێناوە بەرنامەی گەشە پێدانی پێنج ساڵەی یەکەم و دووهەم بە نیسبەتی ئەوەی زۆربەی کارخانەکانمان تەعتیل بوو حەزدەکەین لە بەرهەمەکانی چین وهێند و تورکیە و لە ئارایش و لیباس و لە خواردن و لە هەموو شتێک کە دێتە وڵاتمانەوە کەڵک لەوانە وەربگرین و بە شانازیشی دەزانین و بە هیچ شێوەیەک بە لای بەرهەمەکانی خۆمانەوە ناچین ئەوەیە کە ئێمە فەرهەنگێکی ئابووری باشمان پێویستە وەکوو هێندێک لە وڵاتان کە بەراستی دەزانن چی دەکرن بۆ چی دەیکرن ئەگەرێتەوە بۆ ئەو لە خۆنامۆییە (ئێلناسیۆنە) کە پێشتر ئاماژەتان پێکرد کە پەرورردە مرۆڤەکانی لە خۆ بێگانە کردو ئەو(عرق)و هەڵواسراوی بۆ خاک و نیشتمان و نەتەوەو هۆزو زمانی دایکی خۆیان نەما ئەمجار لە بواری ئابووریشدا تەماشا ناکەن کە بزانن چی بەکار دێنن و ناهێنن کە ئەوەشیان نەکرد بە عام دەبن بە بەکار بەر، دەبن بە بەرە خۆر و کاتێک بە جێگای بەرهەم هێنەر دەبن بە بەرەخۆر بە داخەوە دەبینین کە بەشێک لە هێزە بەرهەمهێنەرەکانیش مان کۆچ دەکەن دەچن لە ئورووپا، لە ئامریکا، لە ئەفغانستان لە عێراق ئێمە هەنووکە دەبینین هەر لە پێشە سازی بیناو ئەوانە زۆرکەس لە ئێران کاریان گیرناکەوێ هەڵدەستن لە هەریمی باشووری کوردستان و لە عێراق ئیش دەکەن بە گشتی ئەوەش بوارێکە کە بە هەرحاڵ سیستەمی پەروردەی ئێران سیستەمێکی پێشکەوتوو بوو کاتی خۆی ئێمە پەنجا ساڵ چل ساڵ لەوەپێش رۆژو حەفتەی مەشاغڵمان بوو یانی دەیان هێنا لە مەدرەسە رۆژێک دەیان ناساند بە خوێندکار کە ئەم پیشەیە چیە تایبەتمەندیەکەی چیە هانیان دەدا ئێمە کارخانەهایەکمان بوو لە دەوروبەری تاران کە پەنجا ساڵ لەوەپێش سەهمیەیان هەبوو دەبوو حەتمەن دەرسەدێک لە ئەفرادی کەڕوڵاڵیان وەکوو کارگەری خۆیان دامەزراند بایە کە کەڕو لاڵەکانیش بەرهەم هێنەر بن و حەیسیەتی خۆیان هەبێت و حاسڵی دەست و بازووی خۆیان بخۆن وخاوەن ئیحترامێک بن لە کۆمەڵ داو ئێران لەو بوارانە وڵاتێکی زۆر پێشکەوتوو بوو بەڵام بەرەبەرە چی بەسەر هاتوو و ئیتر چ ئیشتەباهاتێک کرا لە سیستمی پەروردەو فێرکردن، رەنگە هێندێک پێش شۆرشیش دەستی پێکردبوو بە هۆی گرانبوونی قیمەتی نەوت و یەک بەرهەم بوونی ئابووری و ئەوانە و تەقریبەن ئەتوانین بڵێن لە ٤٠ تا ٥٠ ساڵی رابردوو بەردەوام ئێران لەو زەمینەیەدا تووشی کێشەی زیاتر بوو لە کۆمەڵگای تەولیدی بوو بە کۆمەڵگایەکی بەرە خۆرو بەکارهێنەر هەرچەند کە ئێستا بەو بارودۆخەش هێندیک لە وڵاتانی دراوسێ پێویستیان بە بەرهەمەکانی ئێران، وەکوو سیمان و وەکوو بەرهەمەکانی خواردەمەنی و وەکوو هێندێک شتی تر هەیە بەڵام رێژەیەکی ٧٠تا ٨٠ ملیون نەفەری بەو هەموو سەرچاوەوە کە هەیەتی دەبوو زۆر زۆریش بەرهەم هێنەرتر بووایە دەبینین ئەمەش بەرزی و نزمیەکی تێدایە کە لەم باسی پەروردەیە ناگونجێ بەهەر حاڵ تۆ کارێک دەکەی یا کارێکت کردووە دانیش ئاموز خویندکارو مامۆستای پیشەسازی سەیری کۆمەڵگا دەکەن تەماشا دەکەن گەیشتوونە بارودۆخێک کە لە پایی دە ساڵ لەوە پێش لاستیکی ماشین و برنج و هێدیک شت کە دەیناردنە دەرەوە ئێستا دەیانهێنێتە ناوەوەو تۆ کە تەماشای ئەوانەت کرد ئیتر فەرهەنگی پیشەییەکەت فەرهەنگی ئابووریەکەشت هەر دەچێتەوە بەرەو قۆناغێکی بەکار هێنەری و رۆژ بە رۆژ باوەر بەخۆ بوونت زیاتر لە دەست دەدەی یانی ئەتوانین بڵێن کە لەو بوارە تا ئیسلاحاتێکی ژێر خانی ئابووری روو نەدات بە دور دەزانم کە پەرورردە بە تەنیا خۆی بتوانێ خوێندکارەکان و کۆمەڵگای پەرورردەیی مامۆستاو مودیرەکان و دایک وباوک و هەموویان بکێشێتەوە بۆلای بەرهەم هێنەر بۆن.

پ ـ دەبینین زۆر جار باس دەکرێ کاریگەری رشتەکانی زانستە مرۆڤیەکان زۆر زیاترە لە رشتەکانی وەکوو فەنی و سەنعەتی، رشتەکانی زانستە مرۆڤیەکان لە

”

لە هەموو کۆنفرانسەکانی سازمانی ملل و یونسکۆ گوتراوە کە زمانە دایکەکان گەنج و خەزێنەی نەتەوەکانن و هەموو گۆی زەوی بیان پارێزەن با تێدا نەچن بچوک نەبنەوە، لاوازیان مەکەن، بەهێزیان کەن و هەروەها لە بواری پەروەردەییش دا بە پسپۆرایەتی ئەمە شتێکی سەد دەرسەد سەلمێندراوە کە ئەوە دابەزینی ئاستی خوێندن کەم دەکاتەوە هەتاکوو تۆ بە زمانی دایکی بابەتێک بێنیە بەر باس، لە بواری دەرون ساغیش دا تۆ هەر وای

“

وڵاتانی پێشکەوتوو زۆر گرینگی تایبەتیان پێی دەدەن وەکوو دەزانین لە ئورووپای غربی ودنیای رۆژئاوا کاریگەری یەکجار زۆریان بە سەر کۆمەڵگاوە هەیە و زۆرتر خوێندکارەکانی کە لە ئاستی سەرەوەدان ئەو رشتانە هەڵدەبژێرن بۆ خوێندن بەڵام لە کۆمەڵگای جیهانی سێهەم رەنگە وا نەبێ رەنگە لە کۆمەڵگای جیهانی سێهەم ئەو گرینگەی کە بە زانستە مروڤیەکان دەدرێ لە رۆژئاوا و کۆمەڵگای جیهانی سێهەم دا وانیە خۆی لە خۆی دا زەعفی زانستە مروڤیەکان لەو وڵاتانە دەبێتە هۆی دواکەوتوویی چ لە بواری فەرهەنگی و چ لە بوارەکانی دیکە بە بڕوای ئێوە چەندە دەتوانێ راست بێ و چەندە کاریگەری رشتەکانی زانستە مروڤیەکان بە سەر کۆمەڵگاوە دیارە پێم خۆشە ئەوە گرێ بدەینەوە بە قسەکانی ئەو دواییانەی عەلی خامنەیی رێبەری کۆماری ئیسلامی کە بە جۆرێک لە جۆرەکان باسی ئەوەی دەکرد هێندێک لە بنەمای فەلسەفەی رۆژئاوایی و ماتریالیسم زاڵە بە سەر رشتەکانی زانستە مروڤیەکان بە سەر زانکۆکانی ئێران دا و خۆی لە خۆی دا ئەو رشتانەی بەرەو جۆرێک دووربوون لە دین و ئایدۆلۆژی ئیسلامی و دژایەتی لە گەڵ نیزام بردووە پێم خۆشە ئەو دووانە پێکەوە گرێ بدەن و وڵامی پرسیارەکەمان بدەنەوە؟

و ـ من یەکەم عەرزتان بکەم ئەو دیوار دانانە لە بەینی زانستە مروڤیەکان و تەجروبی تۆزیک سەخت بۆتەوە، زۆر لە فرۆکەوانەکان سالها لەوە پێش دەیانگێڕاوە ئێمە کاتێک کە لە سەر گۆی زەوی بە فرۆکە هەڵدەفڕین بە جێگای وردبینیئەندازیاری جاری وایە جوانیەکان دەبینین، وەکوو شاعیرەێک سەیری پەڵە هەورێک دەکەین سەیری دەریاچەو جەنگەڵ و دارستانەکان دەکەین و هەروەها زانایانی زانستە مروڤیەکان، ئیستە ئێوە تەماشا کەن پیشە سازیەکی وەکوو موهەندیسی ئێمە لە موهەندیسی عومران دا لە دانیشگاکانی ئێران رەوانشناسی وهونەریمان هەیە دروست کردنی ئەو دیوارە زۆر غەڵەتە لە بنەرەتدا زانستەکان پێکەوە هاوکاریان هەیە ئێمە پەژوهێشی چەند رشتەییمان هەیە توێژینەوەی چەند ئیختساسیمان هەیە کە پێویستت هەیە ئابووری وموهەندیسی و پزشکی و... پێکەوە تحقیق بکەن رشتەهایەکمان هەیە وەکوو موهەندیسی پزشکی کە ژێرخانەکەیان دەبێ لە سەر جوانی و لە سەر ئەو جورە شتانە بێ خودی زانستی پزشکی کە لەگەڵ روح و رەوانی مرۆڤ سەرو کاری هەیە پزشک دارو ناس فرماکۆلوژیست روح و رەوانی نەخۆش باش نەناسێ ناتوانێ دەرمانی باشی بۆ دابین بکا تەنانەت ئانتیبیۆتیکەکان تۆ کە لە بارودۆخێکی روحی باش لە نەخۆشخانەیەک کە جوان و شاعیرانە رازاوتەوە بیبەی کاریگەری زیاترە تا نەخۆشخانەیەکی تر هێندێک نەخۆشی زۆر پێشکەوتوو وەکوو سەرەتان و ئیدزو ئەوانە دوای ئەگەرێنەوە بە چاوەدێری رەوان دەرمانی چارە سەری کۆمەڵ ناسی بە دروست کردنی گروە بە دروست کردنی چالاکی هونەری دەرمانیان باشتر دەکرێ ئەو دیوارە دروست کردنە کاری بنیادەمی پسپۆرە کە بڵێ ئێمە تا ئێستا گرینگی زۆرمان داوە بە زانستە مروڤیەکان با ئیتر گرینگی بە علومی تەجروبی بدەین ئەمانە پێکەوە هاوکاریان هەیە پێکەوە ژێر بەنای گۆرانکاریەکانی پزشکی و نجومی پێک دێنن ئەوانە لە ئوروپاو لە رینسانسدا فیلسوفەکان دروستیان کرد رۆسو، ڤۆڵتر،مونتێسکیوو دیدرۆ...هتد بوون کە بوونە هۆی ئەوەی کە ویلیام هارۆی بێ نەخەشەی دڵ بکێشێ ئازایەتی ئەوە پەیدا بکا دێکارت بێ لە بینی دوو چاو غودەی هیپۆفیز پەیدا بکا ببێتە هۆی گەشە کردنی زانست و پزشکی و ئەمانە فیلسوفەکانیان بوون کە ئەو کارەیان دەکرد و لە هەموو ئاڵمان باشترین زانکۆی ئاڵمان ٣٠ خوێندکار لە باشترین خوێندکارەکان هەڵدەبژێرێ هەرچی ساڵە بۆ رشتە و فەلسەفەی خۆیان و هەروها لە کۆمەڵناسی دا وەکوو ماکس وێبێرو هەبووە کە لە موهەندیسیەوە چوتە کۆمەڵناسی، لە پزشکیەوە هەستا هاتە دوای پەرەی بە رەوانشناسی دا لە رەوانشناسی وجامعە شناسیەوە چۆتە رشتەیەکی پیشە سازی لە هونەرو کارگەردانی سینمای نیشان دەدا لەو رۆژانە لە ئامریکا لە کاری هونەری را گەڕاوتەوە سەر پیشە سازی دیجیتاڵ و داهێنانێکی زۆری لە سەر سەنعەتی کومپیوتێری ئامریکا دەکرد ئەوەیە کە سنور دانانێکی دەستکرد لە بەینی ئەم زانستانە بێگانە کردن و ناخۆشەویست کردنی زانست و لە بەر چاو خستنی ئەسلەن لە سەلاحییەتی رەهبەری هیچ وڵاتێک دا نیە لە سەلاحییەتی هیچ فیلسوفو عالمێکیش دا نیە رێگای زانست زۆر خۆشەویست و جوانترە لەوەی کە ئێمە بیری لێ دەکەینەوە کە کەسێک بتوانێ زانستێک ناشیرین بکات یان زانستێک بکات بە شتێکی ئیزافەو شتێکی خراپ، بۆ نمونە بڵێ ئەم تاقمە لە زانست ئەم گروپە لە زانستەکان ئیتر بەسەو ئیتر ئەوندە خۆشەویست نین قەزیەکە زۆر لەوە قوڵترە کە کەسێک بتوانێ و هەر کەسێک لەو بوارە نەزەر بدا، بە راستی تەنیا خۆی خراپ دەکا خۆی کەم بایەخ دەکا من پێموابێت ئێمە لە ئێرانێ لە زەمینەی علومی تجروبی و فیزیک و...هتد کەسانی وەک دوکتور حسابی و کەسانی دیکەشمان هەبوو کە بلیمەت بوون لە کۆمەڵناسی دوکتور ئاریان پور، کۆمەڵناسی گەورەمان هەبوو لە ئێران کە لە دنیا دا پلەو پایەو مەنزەڵەتێکیان بۆ خۆیان هەیە لە فەلسەفەش دا کەسانی وامان هەبوو زۆر لەوە شایانتر بوون کە بچن لە باشترین زانکۆکانی ئامریکا و ئوروپاش دا دەرس بڵێنەوە، رێزمان بۆ هەموویان هەیە لە هەموویانەوە شت فێر بووین من خۆم کە لە خزمەتتان دا هەم علومی تجروبیم خوێندوە هەم زانستە مروڤیەکان لە فوقە لینسانس و لیسانس دا و لە مەقتەعی دوکتوردا دا هەموویان بوو ئێمە یەک ئێحترام و یەک رێزیان هەیە بەشەر پێویستی بە هەموو ئەوانەیە ئەگەر مرۆڤ لە سەرەتاوە پێویستی بە ئەمانە نەبوایە پەرەی بە هەموویان نەدەدا ئەو دیوارەو دەستکردە قەت لە وڵاتانی پێشکەوتوو دروست نەکراوە هەرچەندە کە سیاسەتمەدار جاری وایە بە پێی پێویست سەفیرێکی ئامریکا لە بریتانیا ١٣٠ ساڵ لەوە پێش نامە ئەنوسێ بۆ وزارەتی پەروەردەو فێرکردنی خۆیان ئەڵێ جیلی یەکەمی منداڵەکانی ئێمە دەبێ ئەندازیاریو موهەندیسی جەنگ بخوێنن کە جیلی دووهەممان بەباشی ئابووری بخوێنن کە جیلی سیهەممان بتوانن کۆمەڵناسی و دەرونناسی و هونەرو فەلسەفە و ئەوانە بخوێنن ئەو مەبەستی ئەوە بوو کە ئەبێ یەکەم ئێمە کۆمەڵە لە کەسانێکمان هەبێ کە سەروەت بۆ وڵات کۆکاتەوە، سامانێکی بۆ کۆ بکاتەوە. کە سەرمایە کۆ بۆوە دوای ئەو پێگەی زانستی بۆ هەموو زانستەکان دابنێن و پەرەیان پێبدەین تەماشای ئەو دیدەی ئەو

بکەن و ئەو دیدەی ئیمە، ئیستا کە تازە بەم هەموو پارەی نەوت و گازە کە ئیران هەیەتی چ پێویستی بەوەیە زانستێک رابگرێت و زانستێکی تر پەرە پێ بدا، ئەوندە پارەو ئیستعدادو جیاوازی ئاو و هەوایی جیاوازی نەتەوەیی، دەوڵەمەندی هەموو شتێک لە ئێران هەیە کە ئەتوانی تۆ هاوکات پەرە بە زانستی تەجروبیش بدەی هاوکات پەرە بە زانستە مرۆڤیەکان بدەی و هیچ کێشەیەک لە هیچ بوارێک دا نیە و لە هەمووشیان دا ئێمە مامۆستای باش کە تاقیامەت دەبێ ممنوونیان بین ئی ٧٠سال، ٨٠سال، سەد سال لەوەپێش وئی حەوسەد سال هەشسەد سال لەوەپێش مەگەر شانازی ناکەن ئەڵێن ئەبو ریحانی بیرونیمان هەبووە «تحقیق ملل هیندی» نووسیو غەزالیمان هەبوو ...هتد. لە ئیبنی سینا ئەمانەو لە فەرهەنگی ئیسلامی لە فەرهەنگی ئێرانی گەورە کە ئەو کات ئێران ئیمپراتوریەتێکی گەورە بوو تۆ ئەسلەن دەبێ نکوڵی لەو بەشە لە سەرمایەکەشت بکەی نکوڵی لە وانیش بکردبایەو بیگوتبا ئەوانیش غەڵەتیان کردو بە غەڵەت دا چوون بۆیە ئەم نەزەرانە من پێموابێت شتێکی لاوەکی و زۆر زۆر کەم بایەخن پێموابێ گەورەی نەکیەنەوە باشترە با خۆیان لە جیهانی خۆیاندا گەورەی بکەنەوە، بەلام کەسێک کە لە دوورەوە سەیر دەکات ئەوندە گرینگی بەو شتانە نادات رێگای زانست زۆر لەوە پیرۆزو گەورەترە کە تاک بتوانێ یان تاقم یان گروپێکی ئایدۆلۆژیکی چکۆلە بتوانێ ئەو رێگایانە بەلارێدا بەرێ.

پ ـ دوکتور ناسر وک دوایین پرسیار بە پێی ئەو شناختەی کە جەنابتان لە کۆمەڵگای ئێران بە تایبەت لە زانکۆکانی ئێرانتان هەیە چ لە ئاستی شارە گەورەکان و مەترۆپۆلەکانی ئێران و چ لە ئاستی کوردستان دا پێتان وایە سالی خوێندنی تازە لە ولاتی ئێران و ئەو کەشەی کە ئێستا لە سەر شەقامی ئێران بوونی هەیە و ئەو بزوتنەوە کۆمەلایەتی و سیاسیەی کە لە سەر شەقامی ئێرانی بە ناوی بزوتنەوەی سەوز هاتۆتە ئاراوە خەریکی بەربەرەکانێ لە گەڵ باڵی دەسەلاتداری رژێمە پێتان وایە ئیمکانی هەبێ ئەو کەشە بکێشرێتە نێو زانکۆکان و پۆشپەری ٧٨ ی دیکە شاهید بین یا بەو شێوەیە ململانێیەکان سەر هەڵبداتەوە یا کۆماری ئیسلامی هێندێک رێکار بگرێتەبەر کە ئیجازە بەوە نەدا، بروای جەنابتان لەو بارەوە چیە؟

و ـ هەروک دەزانن چەند ساڵیکە لە ئێران دوورم ئەوەندە شارەزای راستەوخۆ نیم بەلام بە پێی ئەو زانیاریانەی کە وەریان دەگرین لە هاتووچۆ کەسانی نزیک و لە پێوەندییەکانی ترەوە و لە میدیاکانەوە لە ئینتێرنێت و ...هتد. وادیارە ئێران تەقریبەن وەکوو وڵاتێکی لوبنان دوو شەقەبوونێکی چەند ساڵە لە پێش دەمی دایە و بەو ئاسانیە ئەم دوو شەقە پێک نایێ و حەتمەن لە کۆمەڵگاو لە سەر شەقام ئەگەر ئەوشتە روو بدا لە کۆمەڵگای پەروەردەییش روودەدا تۆ لە خوێندنگایەکدا ٢٠٠ خوێندکارەت هەیە خۆ هەر ئەو ٢٠٠ خوێندکارە نین ئەوانە دایک و باوک و کەس وکاری یان هەیە هەرچیەکیان لە گەڵ بکەی لە کۆمەڵگا دا دەنگ دەداتەوە و لە کۆمەڵگاش دا، هەرچی ئەبێ لە گەرەکەکەیان چی روو دەدا دەیهێننەوە نێو مەکتەبو ئەوەی کە حەتمەن ئەو دووبەرەکییە گەورەیەی کە لە ئێران دا دروست بووە و هیوا دارین هەرچی زووتر یەک لابێتەوە بە لای ئاشتی و عەدالەت و بەلای دیموکراسی، بە لای مرۆڤایەتی دا بشکێتەوە و هەر لایەک ئینسانی ترە ئەزانین کێن ئەوانە هیوا دارین کە بتوانن دووبارە یەک پارچەیی لە ئێران دا دروست بکەن جاریک ئەو شتەی کە لە داهاتوو دا ببینین پێموابێ چەند مانگ یا چەند سالی داهاتووە پێموانەبێ وەکوو پۆشپەڕی ٧٨ یش بێ کە ئاماژەتان پێکرد ئەمە ئیتر تەقریبەن سەرەتای بوونی تارانە بە بەیروتێکی تازەو لوبنانێکی تازە تەقریبەن بە هێندێک موشەخەساتی جیاوازەوە ئەو دووبەرەکییەی پۆل پۆلی زانکۆو مەدرەسەکانی ئێرانە بە هەر حاڵ هیوادارین هەتا ئەکرێ توندوتیژی کەمتر تێدا بێ شتەکان بە ئاشتی و وتوویژ چارەسەر بکەرێن بە کەمترین تەلەفاتی ئینسانی و بە کەمترین توندو وتیژییەوە بەلام دڵنیام ئەو دووبەرەکییە زور زوو خۆی لە سیستەمی پەروردەش دا نیشان دەدات.

زۆر سپاس د. دوکتور ناسری سیمایی بۆبەشداریتان لەو وتوویژە.

منیش سپاسی ئێوە دەکەم، سەرکەوتوون.

■

فێدرالیزم وپلورالیزم لە کانادا

ئامادە کردن وبە دوا داچوون رەحیم قادری

زۆربەی پسپۆرو شارەزایانی فیدرالیزم ئەزموونی فێدرالییەت لە کانادادا بە یەکێک لە سەرکەوتووترین سیستەمە فێدرالییەکانی جیهانی رۆژئاوا لە قەڵەم دەدەن. فرەکلتوری و کولتوری جیاواز، جوانی و دەوڵەمەندی و رەنگاو رەنگی دەبەخشنە کۆمەڵگا.

کانادا وڵاتێکی فیدراڵی و فرەکلتوری یە کە لە (١٢) هەریم و ناوچە یەک پێکهاتووە، هەموو هەرێمەکان لە سەر بنچینەی فیدرالیزم و یەکێەتی ئارزوومەندانە بە حکومەتی فیدراڵ بەستراونەتەوە. هەرێمە فیدرالیەکانی ئەو وڵاتە پێشترکۆلێنکراوی بریتانیا بوون و لە نیوەی یەکەمی سەدەی نۆزدەهەمە(١٩) و بریتانیا جۆرە ئۆتۆنۆمیەکی نویٚ پێدان کە پێی دەگوترێتself governmenc بۆ ئەوەی کە هەرێمەکان بتوانن حوکمرانی خۆیان بکەن و ئەگەر بیانهەوێت لە رێگای رێفراندۆمەوە دەتوانن جیاببنەوە و وڵاتی سەربەخۆ رابگەیەنن. لە هەرێمی(کیوبیک) کە بە زۆرینە فەرەنسییەیین و هەر بەم زمانەش دەئاخەڤن و لە ئاستی کاناداش زمانی دووهەمینە ئەگەر کاناداییەک داوای کارێک لە فیدراڵ بکات دەبێت زمانی ئینگلیزیش بزانێت، لەگەڵ ئەوەی هاوکات خەڵکی کیوبیک کەمایەتین لە کانادادا، بەڵام زۆر جار سەرۆک وەزیرانی ئەو وڵاتە خەڵکی کیوبیکە. بۆ نموونە لە ساڵی١٩٦٨ تا١٩٨٤ pieretradean و لە ساڵی ١٩٩٣تا ساڵی٢٠٠٣ jeanjhretien بووە. شایانی ئاماژە پێکردنە کە هەرێمەکانی کانادا لە بەرئەوەی هەستیان بە مەترسی دەکرد کە وڵاتێکی بەهێزی وەک ئەمریکا لەدراوسی یان بووهێرش بکاتە سەروڵاتەکەیان ولە لایەکی دیکەشەوە بە هۆی ئەو پێشکەوتنە ئابوورییەی ئەمریکا لە سایەی فیدرالیزمداوە دەستی هێنابوو.بەم جۆرە کاناداییەکانیش بۆئەوەی کەلەگەڵ رێرەوکاروانی پێشکەوتنی ئابووری پێشبرکیٚ بکەن پێویستیان بەیەکگرتنەوە وسیستمێکی ناوەندی هەبوووەلە ماوەیەکی کورت خایەندا لە سەر یاساودەستوری فیدراڵی رێککەوتن، بەڵام لە بەرئەوەی کە کانادا پەرلەمانی نەبوو وبەشێک بوولە کۆمۆنویلسی بریتانیا پرۆژەی یاساکەیان ناردەپەرلەمانی بریتانیا ولەویٚ بە شێوەیەکی فەرمی بووبە یاسا«thebritisnorcnamericact»بەم نێوە نێودێرکرا.ئەوە بوو لە ساڵی١٨٦٧ ئەم یاسایە لەلایەن پەرڵمانی بریتانیاوە پەسەند کرا وبەم پێیە سیستمی فیدراڵی لە کانادادا پیادەکرا بە هەر(١٢)هەرێمەکە بەم چەشنە کانادا زۆربە هێز دەبێت وتوانی رووبەرووی هەمووئەو مەترسی یانەی کە لەدەرەوەی سنوورەکان دەهاتە ئاراوە، بەرەنگاربێتەوە. وڵاتی کانادا بە هەڵبژاردنی سیستمی فیدرالی توانی هەنگاو بەرەوپێشەوە بهاوێژیت ولە رووی ئابووریشەوە گەشە بکات وبەڵگەش بۆئەم راستیە ئەوە یە کە دوای تیٚ پەربوونی زیاتر لە دوازدە ساڵ بە سەرپیادە کرانی سیستمی فیدراڵی ولەم چەند ساڵەی دواییدا بەرێوەچوونی

ریفراندومێکی گشتی وجەماوەریان وەریٚ خست ودەرکەوت کە زوربەی هەرەزۆری دانیشتوانی کیوبیک لە گەڵ یەکیەتی فیدراڵیدا بوون وبە لە بەرچاو گرتنی سەرەرای ئەوەی کە زۆربەی هەرە زۆری دانیشتوانی کیوبیک فەرەنسیین وپتر پەیوەندیان بە فەرەنساوە هەیە ئەوەش بەڵگەیە بۆسەرکەوتنی سیستمی فیدرالی لە کانادادا.زۆربەی یاساناسانی گشتی وشارەزایانی بواری سیاسەت چەندایەتی (فرەیی) لەم وڵاتەدا بە مەرجێکی دیکەی سەرکەوتنی فیدرالیزم لەم وڵاتەدا لە قەڵەم دەدەن ودووپات دەکەنەوە.

هەرێمی(province)کە خاوەنی دەستوورو حکومەتی هەرێمی خۆیەتی وسەربەخۆییەکی زۆری هەیە بە تایبەت لە بواری داراییدا. بەڵام لە کانادا دا باجەکان وەکو یەک بە یەکسانی دابەش دەکرێنەسەرگشت هەرێمەکان بەبێ جیاوازی بە خاڵێکی دیکەی سەرکەوتنی فیدرالیزم لە قەلەم دەدرێت.لە بواری دەستووری کاتیش خۆی کێشەوگرفتە سیاسی یەکان دەبوایە(ئەنجومەنی تایبەتی بیلان)ی بریتانیا بریاری لە سەردابا.بەڵام لە ساڵی(١٩٤٩)(saoremcolot)ی کانادایە خۆی بریاری کۆتایی لە سەر هەموو کێشەکانی دەدا چ لەناوخۆی هەرێمەکان یاخودلە گەڵ حکومەتی یەککرتوودابێت. سەرەرای ئەوهەموو تایبەتمەندیانەی کە سیستمی فیدرالی لە کانادا داهەیەتی هێندێک لە پسپۆران وشارەزایانی فیدرالیزم رەخنەشیان لێگرتووە،بەڵام دواتر گەیشتونەتە ئەوقەناعەت وبروایە کە هەرچەندە لەرووی دەستووری یەوە دەڵێن فیدرالی کانادا لاوازە بەڵام لە رووی(پراکتیک وە)زۆربە هێزە وبەهای هەردەستوریک لە جیبەجێ کردنی دایە.

پلۆرالیزم لە کانادا

سیستمی حیزبایەتی لەکانادادا هاوشێوەی سیستمەکەی بریتانیایە چونکە بریتانیا لە ساڵی ١٧٦٣ بە دواوە هەموو داگیرگەکانی فەرانسەی لە ئامریکا وەرگرت و لەژێر حوکمرانی ئەودا بەرێوە دەچوون،بۆیە دوای رزگاری بوونی ئەودەوڵەتانەش هێشتا کاریگەری وڵاتی داگیرکەریان بە روونی لە سەردامابوو.هەڵبەت کاناداش یەکێک بوولەو وڵاتانەی دوای ئەوەی لە ١٨٦٧ دابووە دەوڵەتێکی فیدراڵ،بەڵام لە رووی سیستمی حیزبایەتی یەوە زۆر وەک بریتانیا دەچێ،لە سەر ئاستی سیاسی دووهێزی سەرەکی وەک دوو حیزبی سیاسی لە گۆرەپانی سیاسی دا بوونیان هەیە وحیزبی سێیەمیش ئەگەر چی هێندەی ئەوان بە هێزنییە بەڵام هەمیشە فاکتەری هاوسەنگیکردنی هێزە لای ئەم دوو حیزبە،دابەشبوونی دەنگدەران ولاینگرانی ئەوحیزبانە لە ژێرکاریگەری ئاستی پێشکەوتنی کۆمەڵگاو فرەرەگەزی ونەتەوایەتی ئەو کۆمە ڵگایانە وفرە کلتوری وفرە دینی کۆمەڵگای کاناداییدایە.هەریەکێک لەو فاکتەرانە کاریگەری خۆیان هەیە لە سەرئاستی بە دەستهێنانی دەنگی دەنگدەران.

* پارتی پارێزگار*

ئەم پارتە هەر لە سەرەتاوە لە ژێر فەرمانرەوایی حوکمی بریتانیادا دروستبونی، لە رووی هەست و سۆزەوە زۆر لە بریتانیاوە نیزیکە و دژ بە ئامریکایە و لە سەرەتای دروستبوونی دەوڵەتی فیدرالی کانادادا نیزیکەی سێ یەکی سەدەیەک لە ماوەی نێوان(١٨٦٧-١٨٩٧¬)حوکمی گرتە دەست و لەو ماوەیەدا داوای پێکهێنانی پیشەسازی نیشتیمانی دەکرد. بەڵام دواتر بە هۆی بەشداریکردنی لە شەری جیهانی یەکەمدا وگرتنە بەری سیاسەتی بەزۆر خزمەتی سەربازی پێکردن پارتەکە ئاستی نفوزوجەماوەری دابەزی. دواترلە ماوەی جەنگی جیهانی دوومدا هەوڵیدا جارێکی دیکە هێزی سیاسی خۆی وەربگریتەوە بۆیە لە گەڵ پارتی پێشکەوتندا یەکیگرت وپارتی پێشکەوتنی پارێزگاریان پێکهێنا ودوای ئەوە بووە دوومین حیزبی سیاسی دوای حیزبی لیبراڵ وتوانی لە هەڵبژاردنەکاندا لەساڵی ١٩٨٤دا٧٥٪ ی دەنگەکان بە دەست بهێنیت.واتە ٢١١ کورسی پەرلمان،چونکە ئەوساڵە کیوبیکەکانیش دەنگیان دا پێی. (یەکیک لە کێشە مێژوویەکانی ئەم پارتە ئەوە بوو کە نەیدەتوانی پالێوراوێک بۆ پۆستی سەروکایەتی کە لە توانایدا بێت فەرەنسی بزانێت وخۆی بە خەڵکی فرانفۆن دانێت).لە سەرئاستی جەماوەر پارتەکەزۆرینەی لایەنگرانی خەڵکە دەوڵەمەند وسەرمایە دارەکەیە ولەسەر ئاستی ئایینیش پرۆتستانەکان ولەسەر ئاستی تەمەنیش خەڵکە بەتەمەنەکە زیاتر دەنگی بۆدەدات.سیاسەتەکانی حیزبیش خۆی لە چوارچێوەی کەمکردنەوە ونەهێشتنی بیروکراسی وئجامدانی پرۆژەی بازەرگانی ونەهێشتنە بێکاری وهاندانی سەرمایەی دەرەکی و،لەسەرئاستی دەرەکیش هەوڵی پێکهێنانی سوپایەکی بە هێزی کانادایی وهاوکاری وپێوەندیکردن بە هاوپەیمانێتی باکووری ئەتڵەسییەوە(ناتۆ) بەرفرەوانکردنی هەوڵی بەرقەرارکردنی ئاشتی لە جیهاندا دەبێت.

پارتی لیبراڵ IPC

تەنها پارتێکە لە ناوکانادا دا کە هەوڵی ئەوەی دابێت رێکخستنەکانی خۆی لە شێوەی ستراکتۆرێکی نەتەوەییدا رێکبخات وەک لەوێ لە سەربنەمای فیدرالی یەکێک لی سیمای هەرە دیاردەکانی ئەم پارتە ئەوەیە کە هەمیشە بەشێوەیەکی دەوری پالێوراوی پۆستی سەرۆکایەتی لە نێوان هاووڵاتیانی ئینگلیزو فەرەنسییدا رێکدەخات واتا هەرجارێک لە یەکێک لەولاینانە(چونکە کانادا لە دوونەتەوەی سەرەکی پێک دێت ئەوانیش (ئینگلیزی یەکان وفەرەنسییەکان)لەگەڵ چەندل لایەنانە کەمینە نەتەوەیی تردا.ئەم پارتە لە بەهێزترین پارتەکانی سەرگۆرەپانی سیاسی ئەم سەدەیە دادەنرێت.هەرچەندە لە هەشتاکان بە دواوە لەت بوون وپەرت بوون لەناوخۆی حیزبەکەدا روویداوە وکەمێک لاوازتر بووە ودوای سەرۆکایەتی کردنیشی لە لایەن تێرنەرەوە باڵی راستی پارێزگاربەسەریدا زاڵ بووە.لە راستیدا شکستی باشیشی لە هەڵبژارنەکاندا بە خۆوە بینیوە ولە هەڵبژاردنەکانی ساڵی ١٩٨٤ دا تەنها ٤٠ کورسی بەدەست هێنا کە ئەوکارەکارەساتێکی گەورە بوولە مێژووی ئەم پارتەدا. بەڵام لە هەڵبژاردنەکانی ساڵی ٢٠٠٤ دا توانی پلەی یەکەمین بەدەست

بهێنێ به شـێوه‌یه‌كی گشـتی سیاسـه‌ته نێوخۆییه‌كانی لـه ریفۆرمـی ئابووری وكۆمه‌لایه‌تـی ونه‌هیشـتنی بێكاری ودژبه خوێندنی ئایینی ودژ به‌سیاسـه‌ته سواوه‌كانی پارێزگاكاندا خۆی ده‌بینێته‌وه وله سه‌رئاستی ده‌ره‌وه‌ش داوای چاكردنه وه‌ی په‌یوه‌ندیكانی نێوان كانادا وولاته یه‌كگرتووه‌كانی ئه‌مریكاوهاوپه‌یمانێتی باكووری ئه‌تڵه‌سی(ناتۆ)ده‌كات.

پارتی دیۆكراتی نوێ NDP

ره‌گ وریشـه‌ی ئه‌م پارتـه ده‌گه‌رێته‌وه بۆسـالی ١٩٣٣،بـه‌لام دوای ئـه‌وه‌ی كۆمه‌ڵێك له پارتـه بچووكه‌كانی خاوه‌ن بیروڕای سۆسیالیستی وریفۆرمیسته‌كان لـه سـالی ١٩٦١ یه‌كیان گـرت ئیـدی لـه وكاتـه‌وه به‌پارتـی دیمۆكراتی نوێ ناسـراوه وهێـزی جه‌مـاوه‌ری خـۆی لـه كرێكاروڕێكخـراو وسـه‌ندیكاكانی كرێـكاران وناوه‌نده كشـتوكاڵیه‌كانه‌وه وه‌رده‌گریت.به‌لام له ناوهه‌رێمی كیوبیكدا زۆربه‌كه‌می لایه‌نگری هه‌یه،دروشمه‌كانی پارته‌كـه میانره‌وه‌ن،بـه‌لام زۆربـه گومانه‌وه له ئه‌مریكا ده‌روانن ویه‌كێكه له سه‌رسه‌خترین پارته دژه كانیتی.

تێ بینی:

١.كاناداش په‌یره‌وی له فیدرالی ناوچه‌یی ده‌كات چونكـه بـه پێـی دابه‌شـبوونی جۆغرافیـای نه‌ته‌وه‌یی دانیشـتوانه‌كه‌ی په‌نـای بردۆته به‌ر ئه‌م جـۆره فیدرالییه زۆربـه‌ی ئـه‌و هاوولاتیانـه‌ی لـه هه‌رێمـی كیوبیـك نیشـته‌جێن ئه‌وانه‌ن كـه بـه فه‌ره‌نسـایی ده‌دوێن بـه‌لام له هه‌رێمـی ئۆنتراێـۆ ontraio زۆربـه‌ی دانیشتوانه‌كه‌ی به ئینگلیزی ده‌دوێن.

٢په‌رلمانی كانادا لـه٢ ئه‌نجومه‌ن پێك دێ: ئه‌نجومه‌نـی پیران، لـه دیاریكردنی نوێنه‌رانی هه‌رێمـه‌كان لـه ئه‌نجومه‌نی پیـران په‌یره‌وی پره‌نسـیبی یه‌كسـانی ناكرێ لـه به‌رئـه‌وه‌ی هه‌رێمه‌كان وه‌ك یـه‌ك نوێنه‌ریـان تێـدا نیـه بـۆ نموونه كیوبیـك و ئۆنتاریو لـه هه‌رێمه‌كانی تر زیاتـر نوێنه‌ریان لـه ئه‌نجومه‌نی پیران هه‌یه.

سه‌رچاوه‌كان

١- رۆژنامـه‌ی خه‌بـات ئۆرگانـی پارتـی دیمۆكراتـی كوردسـتان ژمـاره(١٩٠١) سێشه‌مه ٢٠٠٥/٨/٣٠

٢- به‌راوه‌ردلـه نێوان رژێمـه فیدراله‌كان(سـه‌یوان كاكـه ره‌ش) سلێمانی٢٠٠٢ ل٤٠٥

٣-سیستمه‌كانی هه‌ڵبژاردن وپه‌رله‌منسییه‌كانی ده‌نگدان ڤیان مه‌جید ٢٠٠٥ل١٥٨ ول١٦١

٤-ده‌سـتوور، مافی چاره‌ی خۆنووسـین، فیدرالیـزم وریفراندۆم .نووسـین وئاماده كردنی ئاسۆكه‌ریم ل ٢٤

٥- فیدرالیـزم وسیسـتمه هاوشـێوه‌كانی مه‌كته‌بـی سیاسـی پارتـی دیمۆكراتـی كوردستان ناوه‌ندی رێكخستن ل٣٧

٦- فیدرالییـه‌ت وده‌رفه‌تی پیاده كردنی له عیراقـدا .دوكتـور محه‌مه‌دعومر مه‌ولوود ل٢٨٨

■

بەربەستە سەرەکیەکان لەبەردەم بوونە ئەندامیەتی تورکیا لە یەکیەتی ئورووپا

ئا: کەیوان ئیزەدی

رۆر لەمێژە دەوڵەتی تورکیا هەوڵ دەدات بیێتە یەکێک لە ئەندامانی ئەسڵی لە یەکیەتی ئورووپادا هەر لە بەر ئەو مەبەستە لە(١١) یکانوونی یەکەمی (٢٠٠٦)دا وەزیرانی دەرەوەی یەکیەتی ئورووپا کۆبوونەوە تاوەکوو وتووێژ سەبارەت بە راسپاردەکانی لێژنەی تایبەت بە گفتوگۆی نیمچە هەڵپەسێراوی وەرگرتنی تورکیا لە یەکیەتی ئورووپادا بکەن. لە بەر ئەوەی تورکیا قایل نیە بەندەرەکان بە رووی قیبرێس دا بکاتەوە، لەکۆبوونەوەی بالای سەرانی یەکیەتی ئورووپا لە(١٤و١٥) کانونی یەکەمدا کە ماوەی دوو رۆژی خایاند گفتوگۆ کرا دەربارەی ئەو پێشنیارەی تورکیا سەبارەت بە کردنەوەی یەک بەندەر و یەک فرۆکە خانە لەبەر دەم ئەو گەشتانەی کە لە قیبرێسەوە دەکرێن.

لەگەڵ ئەوەی سەرانی ئورووپا نەیان توانی بگەنە بڕیارێک بۆ ئەو کێشەیە، چەندین کێشەی هەڵپەسێراوی دیکە رووبەرووی داخوازیەکانی تورکیە بوونەوە.

١_ ئازادی رادەربڕین: چەند وەزیرێکی تورکیا دەیانەوێت گۆران لەو بەندەی یاسای سزادان بکەن کە بە ناوی «سوکایەتی کردن بە «تورکایەتی» سزا دەسەپێنێت.

ئەو بەندە کە جێی رخنەی یەکیەتی ئورووپایە گەلێک جار دژ بە رۆژنامەنووسانو نووسەران بە کار هێنراوە لە نێویاندا خاوەنی خەلاتی نۆبێل «ئورهان پامۆک» هەبوو.

٢_ ئازادی ئایین: یەکیەتی ئورووپا داوا لە تورکیا دەکات ئاسانکاری بۆ خاوەنداریەتی و کەم کردنەوەی ئەو کۆت و پێوەندیانە بکات کە لەسەر ئەو کەمینە ئایینیانە هەیە کە موسڵمان نین یەکیەتی ئورووپا دەڵێت ئەو یاسا رەشووکیە سەبارەت بە بنەما ئایینیەکان نەیتوانیوە قەرەبووی ئەو ستەمانە بکاتەوە کە چەند دەیەی رابردوو دەستیان بەسەر داگیراوە.

٣_ رۆڵی سووپا: سووپا متمانە بە حکومەتی « رەجەب تەییەب ئەردووگان » ناکات چوونکە رەگێکی سەر بە ئیسلامی هەیە و لەوەش دەترسێ کە ئەردووگان دەوڵەتی تورک لاواز بکا، کە لەسەر ئەساسی رەگەز پەرەستی دامەزراوە. یەکیەتی ئورووپا دەڵێت نابێت سووپا دەست لە سیاسەت وەربدات.

٤_ قیبرێس: تورکیا بە شێوەیەکی یاسایی داوای ئەوەی لێکراوە کە لە قیبرێسەوە ئاسمان و دەریا کراوە بن. ئەمەش بە پێی پەیماننامەی گومرکی یەکگرتوو لە گەڵ یەکیەتی ئورووپادا تورکیە لەمەدا خاوە خاو دەکات ئەگەر بێت و یەکیەتی ئورووپا ئەو ئابلۆقە بازەرگانیە لا نەبات کە دژ بە قیبرێسیە تورکەکانە و تاکو ئێستاش قیبرێس لە سەریان داناوە.

٥_ مافی کوردەکان: یەکیەتی ئورووپا پێشوازی لەو چاکسازیانە کرد کە کۆسپەکان لە بەر دەم کەلتوور و زمان و رۆشنبیری کوردیدا کەم دەکەنەوە بەلام پێویستە ئەنکارا چارەسەری هەژاری و کێشە ئابووریەکانی ناوچەی باشووری خۆرهەلاتیش بکات کە بە زۆری کوردن.

سەرچاوە»ئاسوشیتێت پرێس»
“Associatedpress”

خنکاوێکی زیندوو

ئەی ئەوانەی وا دڵمتان لە ژێر نێوی تابڵۆی ناموسدا یەخسیرکردوە
روح ـ میشتان لە سەحرای کۆنەدەسەڵاتدا سەرگەردان کردوە
ئەی ئەوانەی لە ژێر نێوی ئازیزانم وا دەدەن عەزاب دڵە گیانم
هەناسەتان لێ ستاندم، ئاسۆی هیواشم لە پشت باڵی رە شی کۆنەپەرە ستیتاندا ونەوە
هەرگیز هەتاوی خەونێکی تازە لە ناخم دا هەڵ نایە
خونچەی تازە پوشکوتووی ئاواتیمیش تان لە رەگو ریشە هەڵ قەندوە
تاکەی تاریکی و ناهومێدی هاورێم بن،
تا کەی خەونەکانم یەک لە دوای یەک لە سێدارەی ناموس بدرێن؟

ئەوین رۆستەمی ـ نۆروێژ

وردە گلەیی!

دەم سوتێنن، ونم دەکەن
لێم دەدەن، پێمدا دەدەن
روح و دڵم بەر ئاگردانی ئازار دەدەن
تۆهمەتی کەسایەتی و کەم بودم پێ دەدەن
مەیتم وەک ریسوا کردن
لە خامێ رەشی مەرگ وەر دەپێچن
مەحکومم دەکەن لە دادگەی پیاو،
دانە دانەی خەونەکانم مەحکوم
بە زیندانی ئەبەدی ناهومێدی دەکەن

لە وردە سۆزی ئەوینی جوانە لاوم بێ بەریم دەکەن
جوانە لاویشم لە پشت دیواری وەفا لە بن سێبەری جێ ژوانی سۆز
دە کا شین و ئەیرۆ ئەیرۆی بە چرپە!

گەرچی دوحا بم یا لەیلا، چارەنوسم مەحکومە بە سێدارە!

تابلۆی منداڵێکی ڕۆژنامە فرۆش!

نووسینی: کەریم تاقانە (سودرهامن)

بەفر دەبارێ. شار، سپی دەپۆشێ..
منداڵێکی تەمەن دە، دوانزەساڵ، کۆمەڵێ ڕۆژنامەی لە بن هەنگڵ دایەو بە شەقامێکی قەرەباڵغ دا دێو دەچێو لە تاو سەرما هەڵدەلەرزێ.
_کەیهان!. سەلام!. ڕیسالەت!. ئازادی..! خەڵکینە، ڕۆژنامە بکڕن..
سەرماکەی ئەوەندە کاریگەرە، تف هەڵخەی، دەیبەستێ. خەڵک بە هەڵەداوان لە هات و چۆ دان و تاقەتی ئەوەیان نییە ڕاوەستن، دەست لە گیرفانی پاڵتۆ دەربێنن و ڕۆژنامە بکڕن. خەڵک لە ترسی ئەوەی نەوەک پێیان بخلیسکێ و شوێنێکیان بشکێ، بە شێوەیەک سەریان داخستووەو لە بەر پێی خۆیان دەڕوانن، ئاگایان لەملاو لەولای خۆیان نییە.
کوڕە بە ئاواتی ئەوەوە چەند ڕۆژنامەیەک بفرۆشێ، هەر هاتو هاواریەتی.
_ڕۆژنامە بکڕن و هەواڵی نوێ وەخوێنن! دوێنێ دوو موعتاد لە پارکی گشتیدا ڕەق هەڵاتن!
کەس ئاوڕ ناداتەوە.
_ئەم هەواڵە: لە کوردستان، کوڕو کچێ بە بەرچاوی خەڵکەوە شەلاق دەدرێن!..
کەس ئاوڕ ناداتەوە.
کوڕە لە کاتێک دا بۆ چەندەمین جار ئاوی لووتی بە پشت دەستی پاک دەکاتەوە، درێژە دەدا:
_ڕۆژنامە بکڕن. هەواڵی نوێ وەخوێنن: ئەها! بڕیار دراوە هەژاران دەوڵەمەند بن و چیدی هەژاری نەمێنێ!..
کەس ئاوڕ ناداتەوە.
سەرماکەی ئەوەندە تووشو سەختە، دەنگی کوڕە بە هەواوە دەبەستێ و لێ ناگەڕێ بگاتە گوێی ڕێبواران..
ئەو بەفرە، دیمەنەکەی ئەوەندەی دیکە دڵگیرتر کردووە. شار، تارای سپی پۆشیوەو، کوڕەش ئەوەندە بەفر نیشتۆتە سەر سەرو ڕوخساری، مرۆڤ لە دوورەوە وا دەزانێ پیرەمێردێکی کورتەبنەیە ڕۆژنامە دەفرۆشێ!..

کۆتایی هاتنی پێنجەمین کۆنگرەی یەکیەتی لاوان

رۆژی چەارشەممە کاتژمێر ٨ی ئێوارە پاش ٣ رۆژ کاری بەردەوام کۆتایی بە کارەکانی خۆی هێناو لە یەکەم کۆبوونەوەی بەڕێوەبەری هەڵبژێردراوی کۆنگرەی ٥ بەرێز مەنسووری سەممار وەک سکرتێری گشتی رێکخراو هەڵبژێردرا.
شایانی باسە لە دووهەمین کۆبوونەوەی بەڕێوە بەری تازەشدا بەرێز عەبدوڵڵا عەبدوڵلا پوور وەک جێگری سکرتێر هەڵبژێردرا، و باسو موناقشەیەکی زۆر لە سەر کارو باری لاوان و سازماندهی رێکخراو کراو هەڵبژاردن کرا لەسەر ئەوەی کە هەیئەتی ئیجرایی رێکخراو لە سێ کەس پێک بێو بە پێی بەندێک کە لە ئەساسنامە دایە سکرتێری گشتیو جێگری سکرتێر راستەوخۆ بوون بە ئەندامی هەیئەتی ئیجراییو هەروەها بەرێز گزینگ نوورانی وەک ئەندامی سێهەمی هەیئەتی ئیجرایی هەڵبژێردرا.
یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

بەڕێوە چوونی سەیرانێکی گشتی بۆ لاوانی دێموکرات

رۆژی هەینی رێکەوتی ١٠ی رەزبەری ١٣٨٨ی هەتاوی بەرامبەر بە ٢ی ئۆکتۆبری ٢٠٠٩ی زایینی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان سەیرانێکی گشتی بۆ ئەندامەکانی خۆی پێک هێنا کە بەشێکی بەرچاو لە ئەندامانی لاوان تێیدا بەشدار بوون، لەو سەیرانەدا لاوان بە جۆشو خرۆشەوە بەشداری چالاکیەکانی ناو سەیران بوون کە بریتیی بوون لە باسو راوێژ لە سەر پرسەکانی لاوان بە گشتیو هەروەها هەڵپەرکێو گۆرانی وتن.
شایانی باسە یەکیەتی لاوان بە مەبەستی زیاتر ناسیاو کردنی لاوان لەگەڵ یەکترو بە سەر بردنی کاتێکی پر لە خۆشی بۆ لاوان هەموو ساڵێک سەیرانێکی گشتی بۆ ئەندامەکانی خۆی پێک دێنێ.

پەیامی کۆمیتەی بەڕێوەبەری گشتی بە بۆنەی چوارەمین کۆنفرانسی گشتی لە دەرەوەی وڵات

میوانانی بەرێز
بەشداربووانی خۆشەویست لە کۆنفرانسی گشتی یەکیەتی لاوان
یەکیەتـی لاوانی دیموکراتی رۆژهەلاتی کوردسـتان بە خۆشـحالیەوە پیرۆزبایی بەسـتنی کۆنفرانسـی چوارەمـی یەکیەتـی لاوان لە دەرەوەی ولات بە ئێوەی خۆشەویسـت رادەگەیەنێ. بێ شـک گرتنی ئەم کۆنفرانسە نیشانەی لە دەور دابوون و کارا بوونی ئەو رێخراوەیە و هەست بە بەرپرسایەتی کردنی لاوان نیشـان دەدا و لە لایەکی دیکەوە شـانازیە بۆ هەمووان کە بەرنامەو پێرەوی یەکیەتی لاوان بە جۆرێک دارێژراوە کە توانیویەتی لاوانی تێکووشەر و ئازادیخوازی ولاتەکەمان لە هەر گۆشەیەکی ئەم جیهانەدا بن لە دەوری یەک کۆبکاتەوە و ببێتە نوێنگەی ویست و داخوازیەکانی لاوان هەر بۆیەش یەکیەتی لاوان رێز لە هەوڵ و تێکۆشان و ماندوویەتی تەواوی ئەندامانی خۆی دەگرێ. هیوادارین ئەم کۆنفرانسە چ لە نێوەرۆک دا و چ لە بەرێوەچوونی ئەرکەکانی خۆی دا بە شێوەیەکی ئازاد و دێموکراتیکانە بەرێوە بچێ و هـەر وەک جـاران بە لەبەر چاو گرتنی بەهادێموکراتیکەکان رێز لە هێز و ئیرادەی تاک تاکی ئەندامان بگیردرێ.
هاورێیانی ئازیز
لە ماوەی چەند ساڵی رابردوودا یەکیەتی لاوان بە هۆی لێک ترازانی بەو جۆرەی پێویستە نەیتوانیوە بە شـێوەیەکی بەربلاو چالاکی بکا و ئەندام لەدەوری خۆی کۆ بکاتەوە بۆیە پێداگری کردن بۆ بەر بلاوی زیاتری رێخراوەکەمان شـتێکی پێویسـت و حاشا هەڵنەگرە و دەبێ ئەم ئەسلەش لەبەرچاو بگیردرێ کە بوونی یەکیەتی تەشکیلاتی ناو ریزەکانی ئەم رێکخراوە بەسراوەتەوە بە کار و تێکۆشانی ئێوە و لەرووی دەستووریەوە میکانیزمی گۆنجاوتر بۆ بەرێوەبردنی ئەرکی رێخراوەیی لەگەڵ گشت رێخراوەکانی لاوان لەدەرەوەی ولات تێبکۆشـن و بڕیاری گۆنجاو و عەمەلی لەسـەر بدەن و ئەڵقە وەسلێکی تەواو لە نێوان ئەندامانـی یەکیەتـی لاوان لە ئەورۆپاو کوردسـتان پێک بهێنن و هەوڵ بـدەن زیاتر لاوی رۆژهەلاتی لە دەوری خۆتان کۆ بکەنەوە و هەوڵ بدەن ببنە ئەندام لە رێکخراوە دێموکراتیکە نێونەتەوەییەکانی تایبەت بە لاوان تاکوو زیاتر بتوانن کێشەی لاوی کورد بە جێهان بناسێنن و بە رۆژەڤی بکەن.
رێزو سپاسی تایبەتی دەنێرین بۆ یەکیەتی لاوانی نۆروێژ کە توانیویانە هەوڵ بدەن کۆنفرانسی گشتی لە وێ پێک بهێنن بۆ جارێکی دیکە خۆشحالی خۆمان بە بۆنەی پێک هاتنی ئەم کۆنفرانسەوە دەردەبرین و پیرۆزبایی لە ئێوە و سەر جەم لاوانی کورد دەکەین و سەربەرزی و سەرکەوتنتان بۆ بە ئاوات دەخوازین
.

کۆمیتەی بەرێوەبەری گشتی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی رۆژهەلاتی کوردستان
سکرتێری گشتی یەکیەتی لاوان
مەنسوور سەممار

راگەیاندراوی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان لە دەرەوەی وڵات بە بۆنەی کۆتاییهاتنی کۆنفڕانسی چوارەم

ئەندامان، لایەنگران، دۆستانی یەکیەتیی لاوان، کیژان و لاوانی هێژا!

بە دڵخۆشییەکی زۆرەوە هەواڵی کۆتاییهاتنی سەرکەوتووانەی چوارەمین کۆنفڕانسی یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان لە دەرەوەی وڵات، رادەگەیەنین. رۆژی شەممە، ٠٧/١١/٢٠٠٩، لە شاری ئۆسلۆ، پێتەختی نۆروێژ، کاتژمێر ٣ی پاش نیوەڕۆ بە بەشداریی ئەندامانی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی هەڵبژێردراوی سێهەمین کۆنفڕانسی گشتیی یەکیەتیی لاوان لەدەرەوەی وڵات و نوێنەرانی هەڵبژێردراوی کۆمیتەکانی لاوان لە دەرەوە، بەرپرسی گشتیی تەشکیلاتی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لە دورەوەی وڵات، نوێنەرانی کۆمیتەی حیزب لە نۆروێژ، بەرپرسی پێشووی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوەی وڵات کاک سەلاح عەبدوڵڵا پوور و چەند چالاکێکی سیاسی بە سروودی نەتەوایەتیی "ئەی رەقیب" و خولەکێک بێدەنگی بۆ رێزگرتن لە گیانی پاکی شەهیدانی کورد و کوردستان کۆنفڕانس دەستی بە کارەکانی کرد.

دواتر لە لایان بەڕیوەبەرانی کۆنفڕانس کاک ناسر فەتاحی و خاتوو ئاوات نستانی بە گەرمی بەخێرهاتنی میوانان و بەشدارانی کۆنفڕانس کرا و، سوپاسی کۆمیتەی نۆروێژی یەکیەتیی لاوان کرا، کە ئەرکی تەداروکات و پەزیرایی ئەم کۆنفڕانسەیان کەوتبووە سەرشان، پاشان پەیامەکانی ئاڕاستەکراو خوێندرانەوە:

پەیامی کۆمیتەی بەڕێوەبەری گشتیی و سکرتێری گشتیی یەکیەتیی لاوانی رۆژهەڵاتی کوردستان، مەنسور سەممار، لە لایەن رەحیم دەستیار خوێندرایەوە.

پەیامی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان لە دەرەوەی وڵات لە لایان بەرپرسی گشتی، مەریوان نستانی، پێشکەش کرا.

وتاری کۆمیتەی بەڕیوەبەریی دەرەوەی وڵاتی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لە لایەن بەرپرسی گشتیی تەشکیلاتی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لە دەرەوە، سەعید بێگزادە پێشکەش کرا.

پەیامی کۆمیتەکانی حیزبی دیمۆکراتی کوردستان لە نۆروێژ لە لایان بەرێز قادر خەندان پێشکەش کرا.

پەیامی کۆمیتەی لاوانی سوئێد لە لایان موکریان نستانی.

پەیامی کۆمیتەی سوئێس لە لایان جەماڵ وەیسی.

پەیامی کۆمیتەی دانمارک لە لایان سنوور محەممەد زادە.

پەیامی کۆمیتەی بریتانیا لە لایان رێبوار قادر زادە پێشکەش کران.

پەیامێکی کورتی پیرۆزبایی بۆ کۆنفڕانسی چوارەمی لاوان لە لایەن کاک کەریم ئاڵلاوەیسی.

هەروەها دوو شێعری پڕ لە سۆز و بە هەست و کوردانە، لە لایەن دوو شاعیری لاو، حامید ئەحمەدی و سنوور محەممەد زادە پێشکەش کران.

دووهەم بەشی کاری کۆنفڕانس دوای دەنگ وەرگرتن بۆ مەشرەعییەتی کۆنفڕانس کە بە تێکڕای دەنگ پەسند کرا، ناوی ئەم کۆنفڕانسە لە لایەن نزیک بە تەواوی ئەندامانی بەشدار، بە لەبەرچاوگرتنی کەم و کورتییەکان و هەروەها بۆ چالاکترکردنی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی لاوان لە دەرەوەی وڵات، بە کۆنفڕانسی "بەخۆداچوونەوە" ناودێر کرا.

بۆ پێشکەشکردنی راپۆرتی کار و چالاکیی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوەی وڵات لە لایان خاتوو کوێستان بابایی تەرخان کرابوو.

ناوبراو ویڕای ئاماژەکردن بە چالاکییەکانی ئەو رێکخراوە لە وڵاتە جۆراوجۆرەکان، ئاوڕی لە کارو تێکۆشانی نوێنەرایەتیی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوەی وڵات دایەوە

و سوپاسی لە کاروتێکۆشانی هەموو ئەندامانی یەکیەتیی لاوان کرد.
هەروەها وتارێک کە بریتی بوو لە پێشنیار بۆ کۆنفرانس و کۆمیتەی داهاتووی یەکیەتیی لاوان، لە لایان شۆرش ئوستادی پێشکەش کرا.
بەشی سێهەمی کاری کۆنفرانس کە بەدوای نانخواردنی ئێوراە و پەزیرایی زۆرباشی کۆمیتەی نۆروێژدا لە کۆنفرانس دەستی پێکرد، بریتی بوو لە وتاری بەڕێز مەریوان نستانی سەبارەت بە بارودۆخی گشتیی کاروتێکۆشانی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوەی وڵات، بە ڕێزیان لە وتارەکەی دا باسێکیشی سەبارەت بە کەم و کورتییەکان و چاوەڕوانیی لاوان لەو ڕێکخراوە و ئەرکی یەکیەتیی لاوان بەرانبەر بە نەسلی دووهەم و سێهەمی ئەوروپانشین و دارشتنی پێوەندییەکی سیستماتیک لە نێوخۆ و لەگەڵ کۆمیتە و لایەنە جۆراوجۆرەکان کرد.
دوابەدوای ئەو کارانە، بەشداریی چالاکانەی ئەندامانی بەشدار لە کۆنفرانس بە رەخنە و پێشنیار و پرسیارکردن دەستی پێکرد کە چالاکترکردنی کۆمیتەی بەڕێوەبەری و یەکیەتیی لاوان لە دەرەوە و لێک نزیکترکردنەوە و پتەوترکردنی پێوەندییەکانی لاوانی نێوخۆ و دەرەوە و کۆمیتەکانی وڵاتە جۆراوجۆرەکان بەشی هەرە زۆری ئەو بەشەی پێک دەهێنا.
دواتر باسەکانی پێوەندیدار بە حیزب لە لایەن کاک سەعید بێگزادە وڵام درانەوەو، لەو بەشەدا ناوبراو وێرای سپاس لە بەشداریی گەرموگوڕی بەشداران، پێداگری لە سەر پشتیوانیی هەمیشەیی حیزب و هاوکاریی زیاتر و بەرچاوتری حیزب لەو ڕێکخراوە کردەوە. هەروەها بۆ باسەکانی پێوەندیدار بە کاروباری کۆمیتەکان و کۆمیتەی بەڕێوەبەریی لاوان لە دەرەوەی وڵات، مەریوان نستانی وڵامی بابەتە پێوەندیدارەکانی بەشداربووانی دایەوە.
چوارەمین و دوایین بەشی کاری کۆنفرانس بۆ هەڵبژاردنەوەی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوەی وڵات و هەروەها بۆ هەڵبژاردنی ئەندامانی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی

لاوانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان تەرخان کرابوو کە ئەم بەڕێزانە لە هەڵبژاردنێکی دیمۆکراتیک دا وەک ئەندامی ئەسڵی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوە هەڵبژێردران:

- کوێستان بابائی
- یاسین حاجی زادە
- ڕەحیم دەستیار
- ئیبراهیم عەزیزی
- جەماڵ وەیسی

ئەم دوو کەسەش وەک جێگری بەڕێوەبەری هەڵبژێردران:

- سنوور محەممەد زادە
- ئارام بەخشووری

هەروەها دوو کەس لە پێنج کەسی ئەندامی ئەسڵی، بە پێی پەسەند کراوەکانی کۆنگرەی پێنجەم، لە لایان کۆنفرانسەوە وەک ئەندامی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی گشتیی یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەڵبژێردران:

- کوێستان بابائی
- یاسین حاجی زادە

وە هەروەها کاک ئیبراهیم عەزیزی بە ئەندامی جێگری کۆمیتەی بەڕێوەبەری گشتیی یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەڵبژێردرا.
لە کۆتایی کاری کۆنفرانسیش دا واتە دوای ٩ کاتژمێر کاری بەردەوام ، ئەندامانی ئەسڵی بە تێکرای دەنگ (کوێستان بابائی)یان وەک بەرپرسی گشتیی کۆمیتەی بەڕێوەبەریی یەکیەتیی لاوان لە دەرەوەی وڵات هەڵبژارد.

پێویستە بگوترێ کە هاورێیانی بەڕێوەبەری پێشوو لە لایەن خاتوو نەوژین ڕۆستەمییەوە لەوحی ڕێزلێنانی یەکیەتیی لاوانیان پێ بەخشرا، کە دیاری کۆمیتەکانی یەکیەتیی لاوان بوو لە دەرەوەی وڵات.

کۆمیتەی بەڕێوەبەری گشتیی
یەکیەتیی لاوانی دیمۆکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان / نوێنەرایەتیی دەرەوەی وڵات

■

بەرێوە چوونی دووخولی راهێنانی فیلم بەرداریو کامپیوتێر لە لایەن یەکیەتی لاوانەوە

یەکیەتی لاوانی دیموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان بە مەبەستی پەروەردە کردنو پەرەدان بە ئاستی فێرکاری لاوان لەماوەی هەوتووی رابردوودا خولێکی فیلم بەرداریو خولێکی کامپیوتێری بۆ لاوان پێک هێنا کە لاوان بەشداریەکی باشیان تێدا کردو بە هەردوو خولەکان زیاتر لە ٤٠ کەس بەشدار بوون، جێی ئاماژەیە خولی فیلم بەرداریەکە ١٠رۆژی خایاند، کە هاورێی ئومید خزرنژاد لە رووی تیۆریو پراکتیکەوە دەرسی بە بەشداربووان کوتەوە، هەروەها خولی کامپیوتێرەکە کە پێک هاتبوو لە فورمات کردنەوەی کامپیوتێر بە شێوەیەکی خێراو مۆنتاژی فیلم لە لایەن هاورێ پێشەوا عەلی پوور کوترایەوە کە هەوتوویەکی خایاند.

شایانی باسە لە کۆتایی هەر یەک لە خولەکاندا بە مەبەستی هەڵسەنگاندنی ئاستی بەشداران تاقیکاری لە بەشداربوان وەرگیرا.

لە کۆتاییدا وەک یەکیەتی لاوان سپاسی بەشی کورد کانالو کۆمیسیۆنی ئاموزش حدک بکەین کە لە بەرێوە چوونی ئەم دەورانەدا هاوکاری پێویستیان کردین.

سەردانی هەیئەتێکی پایەبەرزی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستان لە سکرتاریای یەکیەتی لاوانی دێموکراتی رۆژهەڵاتی کوردستان

پێشنیوەرۆی رۆژی چوارشەممە رێکەوتی ٨ رەزبەری ١٣٨٨ی هەتاوی بەرامبەر بە ٣٠ سێپتامبری ٢٠٠٩ی زایینی هەیئەتێکی پایەبەرزی یەکیەتی ژنانی دیموکرات کە پێک هاتبوو لە بەرێزان سۆیلا قادری سکرتێری یەکیەتی ژنانو بەرێز خەدیجە پوور مەند بەرپرسی ئاموزشی یەکیەتی ژنانو هەروەها فەریبا وەیسی ئەندامی بەرێوە بەری یەکیەتی ژنان سەردانی سکرتاریای یەکیەتی لاوانی دیموکراتیان لە قەڵا کرد، کە لە لایەن بەرێزان مەنسووری سەممار سکرتێری یەکیەتی لاوانو بەرێز عەبدوڵلا عەبدوڵلا پوور جێگری سکرتێرو کەیوان ئیزەدی بەرپرسی بەشی پێوەندییەکانو سەیوان ئیزەدی بەرپرسی بەشی ماڵی یەکیەتی لاوان پێشوازیان لێکرا.

لەم دیدارەدا سەرەتا مەنسووری سەممار لە لایەن بەرێوەبەرییەوە بە گەرمی بەخێرهاتنی هەیئەتی ناوبراوی کردو دواتر سۆیلا قادری سکرتێری یەکیەتی ژنان بە بۆنەی کۆتایی هاتنی سەرکەوتوانەی کۆنگرەی پێنجەمو هەروەها هەڵبژاردنی بەرێوەبەری تازە پیرۆزبایی گەرمی خۆییو هاورێیانی پێشکەش کردو دواتر باسی پێک هێنانی کۆمیتەیەکی هاوبەش لە لاوانو ژنانیان کرد تاکوو لە رێگای ئەو کۆمیتەوە لاوانو ژنان بتوانن زۆرتر لەگەڵ یەک کۆببنەوەو کارو بارەکانیان راپەرێنن هەروەها پێداگریان لەسەر بەردەوام بوونی هاوکاریو کاری دوولایەنە لە هەموو بوارەکانی کاری رێکخراوەیی دا کردەوە، هەیئەتی یەکیەتی لاوانیش سپاسی یەکیەتی ژنانی کرد بۆ ئەم سەردانەو دانیشتنەو دڵخۆشی خۆی بۆ پێک هێنانی کۆمیتەیەکی وەها دەربڕی کە لە رابردووش دا هەبووەو هەروەها ئەوانیش پێداگریان لەسەر بەردەوام بوونی هاوکاری دوولایەنە کردەوە، لە کۆتایی دانیشتنەکەدا باس لە سەر کۆمەڵێک پرسی تایبەت بە لاوانو ژنان کرا.

جێی ئاماژەیە ئەم دانیشتنە نزیکەی دوو کاتژمێری خایاند.